

DIPLOMADOLGOZAT

CSIBI-CSONGRÁDI LILI

**BUDAPEST
2025**

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Budai Campus
Vidékfejlesztés és Fenntartható Gazdasági Intézet
Regionális és környezeti gazdaságtan mesterképzési szak

A TELEPÜLÉS- ÉS VIDÉKFEJLESZTÉS LEHETŐSÉGEI
VÉMÉND KÖZSÉGBEN

Belső konzulens: Dr. habil Ritter Krisztián
egyetemi docens
VFGI, Vidék- és Területfejlesztési Tanszék

Készítette: Csibi-Csongrádi Lili

Budapest
2025

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés	4
2. A téma szakirodalmának áttekintése	6
2.1 A terület- és vidékfejlesztés rövid elméleti háttere.....	6
2.1.1 A vidékfejlesztés céljai.....	9
2.1.2 A vidékfejlesztés szereplői	10
2.2 A mezőgazdaság és a vidékfejlesztés kapcsolata	12
2.2.1 A mezőgazdaság az Európai Unió csatlakozás után.....	12
2.3 Településfejlesztés	15
2.3.1 Településfejlesztés célja, eszközei.....	17
2.4 Helyi gazdaságfejlesztés	21
2.4.1 Helyi gazdaságfejlesztési folyamatok	23
3. Vizsgálatok, eredmények és értékelésük	25
3.1 Az alkalmazott módszer és források.....	25
3.1.1 Szekunder kutatás	25
3.1.2 Primer kutatás	25
3.2 A kutatási terület bemutatása	27
3.2.1 Dél-Dunántúl	27
3.2.2 Baranya vármegye.....	29
3.2.3 Véménd Község	30
3.3 Az általános iskolai kérdőívezés eredményei.....	31
3.4 Interjú a Véméndi Általános Iskola igazgatójával.....	40
3.5 A lakossági kérdőívezés eredménye	46
3.6 A polgármesteri interjú eredménye.....	53
4. Következtetések és javaslatok.....	61
5. Összefoglalás.....	63

6. Irodalomjegyzék	65
7. Mellékletek.....	70
1. melléklet: Lakossági kérdőív.....	70
2. melléklet: Általános iskolás kérdőív.....	76
3. melléklet: Iskolaigazgatói interjú kérdésvázlata	81
4. melléklet: Polgármesteri interjú kérdésvázlata.....	82
Nyilatkozatok	83

1. BEVEZETÉS

Az agrár- és vidékfejlesztés kérdésköre különösen azokban a kistérségekben válik fontossá, ahol a gazdasági növekedés és a lakosság megtartásának kihívása erősen összefonódik. Az elmúlt évtizedek átalakulásai rámutattak arra, hogy a mezőgazdaság nem csupán gazdasági szereplő, hanem társadalmi, környezeti és kulturális tényező is, amely alapvetően formálja a vidéki térségeket és a lakossági szerkezetét. A vidékfejlesztés szerepe tehát nem merülhet ki pusztán gazdasági szempontokban, hanem szorosan kapcsolódik a társadalmi jóléthez, a fenntarthatósághoz és a helyi közösségek jövőjéhez is.

A dolgozat központi kérdése: vajon az agrárfejlesztés vagy a szélesebb értelemben vett vidékfejlesztés lenne-e képes hatékonyabban megoldani a vidéki térségek előtt álló kihívásokat? - mindezt Véménd község példáján keresztül. A kutatás a helyi lakosság, az önkormányzati vezetők és intézmények véleménye alapján próbálja meg feltárni a település jelenlegi helyzetét, a fejlődési lehetőségeket, és a korábbi fejlesztési törekvések hatásait.

A lakossági kérdőívek célja, hogy felmérjem Véménd jelenlegi helyzetének megítélését, a fejlesztési lehetőségeket, és azokat az irányokat, amelyek mentén a lakók szerint a település vezetése kitörési pontokat találhat. Az ilyen helyi vélemények különösen értékesek, mivel a lakosok a mindennapok során érzékelik a térség előnyeit és hiányosságait, így fontos visszajelzést adhatnak a település korábbi fejlesztéseinek sikerességéről, a meglévő problémákról és azok megoldási lehetőségeiről.

A település fejlesztéséhez elengedhetetlen az önkormányzati vezetők bevonása is. Véménd Község polgármesterével, Szalonna Zoltánnal folytatott interjú során feltérképezhetővé válik, hogy a helyi vezetés szerint milyen irányba érdemes fejleszteni a települést, mely projekteket tartanak kiemelkedően fontosnak, és hogyan látják a Magyar Falu Program, vagy egyéb vidékfejlesztési források hatását. Az elmúlt tíz év fejlesztéseinek elemzése a település adottságaira építve megmutathatja, hogy milyen fejlesztési politikák lehetnek sikeresek, és melyek azok, amelyek hosszabb távon is képesek hozzájárulni a település fenntartható fejlődéséhez.

A fiatal korosztály szándékainak, jövőképeinek megismerése kulcsfontosságú annak megértéséhez, hogy egy település képes-e megőrizni vagy akár növelni a népességét. Az általános iskola 8. osztályos diákjainak kérdőívei lehetőséget biztosítanak arra, hogy betekintést nyerjünk a fiatalok jövőbeli terveibe, a településsel kapcsolat érzéseikbe és hosszú távú elköteleződésükbe. A diákok válaszai arra világíthatnak rá, hogy milyen tényezők tartják őket a településen, illetve mi az, ami elvándorlásra ösztönözheti őket. Az iskolaigazgatóval készített

interjú további kontextust nyújthat ahhoz, hogy a fiatalok hogyan látják a település jövőjét, milyen arányban terveznek továbbtanulást, és mekkora esélyük van visszatérni a szülőhelyükre. Véleményem szerint, az ilyen jellegű információk elengedhetetlenek a település fenntarthatóságának és demográfiai stabilitásának vizsgálatához.

A dolgozat tehát átfogó képet kíván nyújtani arról, hogy a vidékfejlesztés kérdésköre milyen összefüggéseket mutat a vidéki térségek gazdasági, társadalmi és demográfiai jellemzőivel. Az elemzés célja, hogy megvilágítsa milyen fejlesztési megközelítések lehetnek a leghatékonyabbak a vidéki közösségek számára, figyelembe véve Véménd helyi adottságait és kihívásait, illetve a lakosok igényeit.

A kutatás kapcsán, a korábbi tanulmányaim, a szakirodalom, valamint saját helyi tapasztalataim alapján az alábbi hipotéziseket állítottam fel.

H1: A lakosság legfontosabb fejlesztési igényei az infrastrukturális és közösségi terek fejlesztésére irányulnak.

H2: A fiatalok Véméndhez való kötődése részben azon múlik, hogy látnak-e jövőt a településen belül.

H3: A közösségi együttműködés és a helyi identitás megerősítése kulcsszerepet játszhat a hosszútávú vidékfejlesztési stratégiák sikerében.

H4: Feltételezhető, hogy a településfejlesztési folyamatokban való lakossági részvétel mértéke pozitív korrelációt mutat a helyi közösség kohéziójának erősségével.

H5: Feltételezhető, hogy a helyi vezetők által megfogalmazott fejlesztési prioritások és a lakosság által érzékelt szükségletek között eltérés mutatkozik, különösen a fiatal korosztály igényeinek vonatkozásában.

2. A TÉMA SZAKIRODALMÁNAK ÁTTEKINTÉSE

A szakirodalmi áttekintésem célja, hogy átfogó képet adjon a vidékfejlesztés elméleti és gyakorlati megközelítéseiről, illetve ezek egymáshoz való viszonyáról. Továbbá célom, hogy bemutassam a vidékfejlesztés alapfogalmait, céljait, szereplőit és eszközeit, kitérve a hazai és európai uniós politikákra is. Emellett áttekintést szeretnék adni a településfejlesztés és a helyi gazdaságfejlesztés, valamint a fejlesztések során alkalmazott részvételi és közösség vezérelt módszerek elméleti jelentőségéről. Az áttekintésem célja, hogy feltárjam, miként kapcsolódnak ezek a fejlesztési irányok egymáshoz, és hogyan járulnak hozzá egy fenntarthatóbb, élhetőbb vidéki környezet kialakításához.

2.1 A terület- és vidékfejlesztés rövid elméleti háttere

A területfejlesztés komplex tevékenység, mely magába foglalja a társadalmi, gazdasági és környezeti tényezőket. Célja az ország egyes térségeinek kiegyensúlyozott fejlődése, a leszakadó régiók felzárkóztatása, valamint a területi különbségek mérséklése. A területfejlesztés tehát, nem csupán egy ágazati politikát jelent, hanem átfogó stratégiai szemléletet, amely figyelembe veszi a helyi erőforrásokat, adottságokat és a közösség sajátosságait is. A hazai szerzőkön túl sok nemzetközi szerző is foglalkozott a vidékfejlesztéssel, mint például Cloke és társai, akiknek közös alkotása a Handbook of Rural Studies 2006-ban jelent meg, és amely a vidékfejlesztést taglalja (*ld. Cloke et al., 2006*).

„A területfejlesztés mint közpolitika célja a területi egyenlőtlenségek mérséklése, a térségek közötti különbségek csökkentése, valamint a társadalmi-gazdasági kohézió erősítése” (Faragó, 2005. 19. o.). Ezen megfogalmazás szerint a területfejlesztési politika a közpolitika azon ága, amely tudatos beavatkozással törekszik a térségek közötti gazdasági, társadalmi és infrastrukturális különbségek mérséklésére. Faragó hangsúlyozza, hogy a térségi különbségek kezelése kulcsfontosságú a társadalmi igazságosság és a fenntartható fejlődés szempontjából is. A vidékfejlesztés témájának tárgyalása az alapvető fogalmak tisztázásával kezdődik, hiszen elengedhetetlen meghatározni magát a vidéket és a vidéki (rurális) térségeket, amelyek a vidékfejlesztési politika középpontjában állnak. A vidék fogalma azonban nem határozható meg egyértelműen és univerzálisan, mivel nem léteznek olyan egzakt mutatók vagy mérőszámok, amelyek alapján pontosan leírható lenne. A kutatók szerint a 20. század végére mind társadalmi, mind gazdasági szempontból egyre nehezebb lett éles határvonalat húzni a kisvárosok, falvak és vidéki térségek, valamint a nagyvárosok között. A rurális térségek hagyományosan elsősorban a mezőgazdaságra épülnek, ám az iparosodás és a különféle szolgáltatások megjelenése jelentősen átalakította a gazdasági szerkezetet. Emellett a helyi

népesség összetétele is megváltozott: a helyben élők mellett egyre nagyobb arányban jelennek meg a városokból kiköltöző középosztálybeli rétegek. Kovács Teréz megállapítja, hogy „*a falusi társadalom szerkezeti átalakulása a mezőgazdaság visszaszorulásával párhuzamosan zajlott. A mezőgazdaság elveszítette domináns szerepét, és a vidéki térségek gazdasága sokkal inkább diverzifikálttá vált, mint korábban*” (Kovács, 2012. 45. o.). Az idézet szerint a vidéki társadalom és gazdaság alapvető átalakuláson ment keresztül. A szerző véleménye, miszerint a mezőgazdaság szerepe fokozatosan csökken, meglátásom szerint teljes mértékben helytálló. Míg néhány évtizeddel ezelőtt a vidéki családok jelentős része önellátásra törekedett, sőt, a megtermelt felesleget értékesítve kiegészítő jövedelemre is szert tett, addig napjainkban ez a gyakorlat egyre ritkább. Saját községemben is jól megfigyelhető ez a változás: mindössze néhány család foglalkozik mezőgazdasági tevékenységgel, és még kevesebben tartanak állatot saját szükségletük kielégítésére. Ez is bizonyítja, hogy az elmúlt évtizedekben a vidéki népesség szerkezete jelentős átalakuláson ment keresztül. Egyre nagyobb teret nyernek a különböző szolgáltatások és a modern ipari tevékenységek, amelyek átalakítják a hagyományos vidéki életformát.

„*A vidékfejlesztés a közös agrárpolitika „második pillére”. Javítja a vidéki térségek társadalmi, környezeti és gazdasági fenntarthatóságát*” – ezt a megfogalmazást olvashatjuk az Európai Bizottság hivatalos honlapján.¹ Ezzel a definícióval egyetértek, hiszen, ha arra gondolok, hogy vidékfejlesztés az első szavak, gondolatok, amik eszembe jutnak a következők: falu, életszínvonal javítás/fejlesztés, környezet rendezése/fejlesztése. Ezzel a meghatározással egyet tudok érteni, véleményem szerint összefoglalja a lényeges fejlesztési irányokat.

„*A vidékfejlesztés célja nem pusztán a gazdasági növekedés elősegítése, hanem a vidéken élők életminőségének javítása, a társadalmi és gazdasági egyensúly erősítése, valamint a környezeti erőforrások fenntartható hasznosítása*” (Farkas, 2002. 14. o.). Ezen megközelítés szerint a vidékfejlesztés lényege nem merül ki a gazdasági teljesítmény növelésében, hanem egy ennél átfogóbb, komplexebb folyamatként is értelmezhető. A vidéken élők életminőségének javítása olyan összetett beavatkozásokat igényel, amelyek egyszerre érintik a helyi gazdaság élénkítését, javítását, a társadalmi kohézió megerősítését, továbbá szociális problémák kezelését és a lehető leghatékonyabb megoldását, illetve a környezetvédelem szempontjait is. Véleményem szerint ez azt jelenti, hogy a vidékfejlesztési törekvések során nem elegendő csupán munkahelyeket teremteni vagy mezőgazdasági beruházásokat ösztönözni, hanem figyelembe kell venni, hogy az adott térségnek mire van szüksége a fejlődéshez, legyen az

¹ Forrás: https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/rural-development_hu?utm_source

oktatási, infrastrukturális, egészségügyi vagy kulturális fejlesztés. Azt gondolom, hogy a vidékfejlesztés ezen fajta megközelítése különösen fontos az olyan országok tekintetében, mint például Magyarország, ahol a vidéki térségek gazdasági elmaradása és társadalmi leszakadása régóta jelentős kihívást jelent.

„Olyan komplex tevékenység, melynek célja a vidéken élő lakosság életfeltételeinek, életminőségének és jövedelemviszonyainak biztosítása és javítása, ezáltal a vidéki társadalom fennmaradásának, előrehaladásának segítése, harmóniában a vidéki környezet, a természeti táj és kultúrtáj adottságaival, megőrizve annak nem pótolható erőforrásait, megteremtve a vidéki térségek fenntartható fejlődését a vidék adottságainak, sajátosságainak megfelelően. Tehát a vidékfejlesztés mindig térségekre, embercsoportokra, a természeti- és épített környezet együttesére vonatkozik” (Tikász, 2007. 12. o.). Véleményem szerint a vidékfejlesztés ezen megközelítése szerint sem értelmezhető kizárólag egyetlen szakterület keretein belül a vidékfejlesztés, mint meghatározás, mivel annak céljai és hatásai túlmutatnak az agrárfejlesztésen. A vidékfejlesztésnek egyszerre kell segítséget nyújtania a vidéki gazdaság átalakulására, a települési infrastruktúra fejlesztésére, a társadalmi különbségek mérséklésére, illetve a közösségi identitás erősítésére is. Ez a fajta megközelítés véleményem szerint fontos, abban az esetben, amikor a vidéki térségek problémái nem kizárólag gazdasági eredetűek, mint például munkanélküliség, hanem egyre gyakrabban szociális, mint például elvándorlás vagy elöregedés, kulturális, mint például közösségi aktivitás hiánya, illetve infrastrukturális, mint például hiányzó szolgáltatások vagy leromlott úthálózat. Hiszen Tikász Ildikó komplexen közelíti meg a vidékfejlesztést, mert ezek a tényezők csak egymással összefüggésben kezelhetők, értelmezhetők. Ez a meghatározás továbbá komplexen és összetetten leírja, hogy milyen céljai vannak a vidékfejlesztésnek, illetve azt is meghatározza, hogy a vidékfejlesztés együttesen vonatkozik térségekre, embercsoportokra és természeti- és épített környezetre.

„Bár a vidéki statisztikák jövedelemre és megélhetésre vonatkozóan fontosak lennének, ezek mégis ritkák és szórványosak, elsősorban azért, mert nincs egységes, nemzetközileg elfogadott definíciója annak, hogy mi számít vidéki területnek” (OECD, 2021. 12. o.). Az OECD ezzel a kijelentésével azt hangsúlyozza, hogy a vidék lehatárolása nem csupán technikai kérdés, hanem alapvetően befolyásolja azt is, hogy hogyan mérjük a vidéki térségek társadalmi, gazdasági helyzetét. Mivel nincs egységes meghatározás, a statisztikai hivatalok különböző kritériumokat alkalmaznak, mint például népsűrűség, gazdasági aktivitás vagy településszerkezet, ami megnehezíti az összehasonlítást nemzetközi szinten.

„A vidékfejlesztés a közös agrárpolitika „második pillére”. Javítja a vidéki térségek társadalmi, környezeti és gazdasági fenntarthatóságát, és ezáltal megerősíti a jövedelemtámogatásból és

piaci intézkedésekből álló „első pillért”² Ezt a megfogalmazást olvashatjuk az EU hivatalos honlapján. A definíció magába foglalja, hogy a vidékfejlesztés ki kell, hogy térjen társadalmi, környezeti és gazdasági intézkedésekre, hiszen ezek által tudja megerősíteni az első pillért.

2.1.1 A vidékfejlesztés céljai

A vidékfejlesztés elsődleges célja a vidéki térségek fenntartható fejlődésének biztosítása, a gazdasági, társadalmi és környezeti szempontok egyensúlyának megőrzésével. Az Európai Bizottság szerint a vidékfejlesztési politika arra törekszik, hogy „*elősegítse a vidéki közösségek jólétét, versenyképességét és fenntarthatóságát*”.³ Magyarországon a vidékfejlesztés egyik kulcseleme a helyi gazdaság megerősítése, a foglalkoztatás bővítése és a mezőgazdasági szektor modernizálása. A Nemzeti Vidékstratégia 2012 – 2020 célkitűzései között szerepelt „*a vidéki térségek népességmegtartó erejének növelése, a helyi gazdaság diverzifikálása és az agrárium versenyképességének javítása*”.⁴

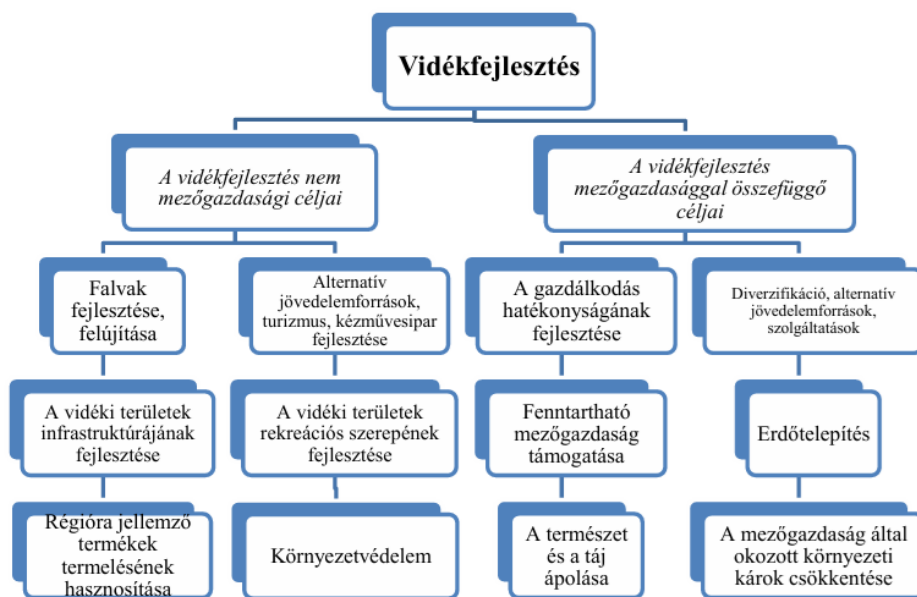
Emellett fontos cél a helyi közösségek megerősítése és a társadalmi kohézió fokozása. Kovács és Nemes (2016. 22-23. o.) szerint „*a vidékfejlesztés nem csupán gazdasági kérdés, hanem társadalmi és kulturális feladat is, amely a helyi közösségek aktív részvételével valósítható meg*”. Ez azt jelenti, hogy a fejlesztési programok akkor lehetnek igazán sikeresek, ha azok nem kívülről ráerőltetett intézkedéseket tartalmaznak, hanem a helyi közösségek tényleges szükségleteire és problémáira reagálnak. A lakosság bevonása a döntéshozatali és tervezési folyamatokba kulcsfontosságú annak érdekében, hogy az intézkedések fenntartható eredményeket hozzanak, és valódi fejlődést generáljanak.

Az 1. ábra is jól szemlélteti, hogy a vidékfejlesztés céljai nem csupán mezőgazdaságiak, hanem emellett társadalmi céljai is vannak. Ez a kétféle megközelítése a céloknak nagyjából egyensúlyba hozható, tehát próbálja mindkét részét támogatni (Kovács et al., 2016).

² Forrás: https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/rural-development_hu

³ Forrás: https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/cap-overview/cap-2023-27_en

⁴ Forrás: <https://2010-2014.kormany.hu/hu/videkfejlesztési-miniszterium>

1. ábra: A vidékfejlesztés céljai

Forrás: Egri – Kőszegi, 2016

A helyi közösségek megerősítése több szempontból is lényeges. Egyrészt segít megőrizni a vidéki életforma sajátosságait és értékeit, másrészt csökkenti a társadalmi egyenlőtlenségeket és a kirekesztettséget. A társadalmi kohézió fokozása elősegíti az együttműködést és a különböző helyi szereplők, mint önkormányzatok, civil szervezetek, vállalkozások és lakosok között, ami elengedhetetlen a sikeres fejlesztési programok megvalósításához. Ha a közösségek aktívan részt vesznek a vidékfejlesztésben, akkor nagyobb eséllyel maradnak a fiatalok is vidéken, és csökkenhet az elvándorlás mértéke (Csurgó, 2013).

Összességében a vidékfejlesztés célja egy élhető, fenntartható vidék kialakítása, amely biztosítja a helyi lakosság számára a megélhetést, a megfelelő infrastrukturális és az életminőség folyamatos javulását (Csurgó, 2013).

2.1.2 A vidékfejlesztés szereplői

A vidékfejlesztés szereplői kulcsszerepet játszanak a vidéki térségek gazdasági, társadalmi és környezeti fenntarthatóságának előmozdításában. A vidékfejlesztés egy komplex folyamat, amelyben különböző intézmények és szereplők vesznek részt, és különböző szinten és formában járulnak hozzá a fejlődéshez. Az alapvető szereplők közé tartoznak a helyi önkormányzatok, civil szervezetek, gazdálkodók, helyi vállalkozások, valamint az állami és uniós intézmények.

A helyi önkormányzatok kulcsszerepet játszanak a vidékfejlesztésben, mivel ők azok, akik legközelebb állnak a vidéki közösségekhez, és ők tudják legjobban azonosítani a helyi szükségleteket. A települési vezetők a helyi gazdaság erősítésére, infrastrukturális fejlesztésekre és a lakosság életminőségének javítására összpontosítanak. Véleményem szerint a helyi szintű fejlesztések hatékonysága alapvetően azon múlik, hogy a helyi önkormányzatok mennyire tudják aktiválni a helyi közösségeket és vállalkozásokat (Kovách, 2016).

A civil szervezetek szintén fontos szereplők, hiszen ők közvetlen kapcsolatban állnak a vidéki lakossággal, és gyakran azokat az igényeket képviselik, amelyeket az állami intézmények nem mindig képesek figyelembe venni. A civil szervezetek a közösségi kezdeményezésekkel, helyi programokkal és szociális projektekkel segítik elő a fenntartható fejlődést (Kovách, 2016).

A gazdálkodók és a mezőgazdasági szereplők, akik a termelési alapot biztosítják, elengedhetetlenek a vidék fenntartható fejlődéséhez. A mezőgazdaság nemcsak gazdasági, hanem kulturális és környezeti szempontból is alapvető fontosságú. A gazdálkodók gyakran közvetlen kapcsolatban állnak a környezetvédelemmel és a fenntarthatósági célokkal, és az ő tevékenységük hatással van az egész vidéki térség fejlődésére. Mindezekből kifolyólag a vidéki térségek fejlesztése nem képzelhető el a mezőgazdasági és a vidék gazdálkodóinak aktív részvétele nélkül (Kovách, 2016).

Az uniós és állam intézmények, mint az Európai Unió vidékfejlesztési alapjai és a magyar állam fejlesztési politikai szintén elengedhetetlenek a vidéki térségek fejlődéséhez. A finanszírozás és a politikai döntések formálják a vidékfejlesztési stratégiákat és biztosítják a szükséges erőforrásokat. Emellett az uniós támogatások kulcsszereplők a vidékfejlesztésben, mivel lehetőséget biztosítanak a hosszú távú fenntartható fejlesztési projektek számára (Marsden et al., 1990).

Ezeket a szereplőket együttműködve kell bevonni a vidékfejlesztés folyamatába, hogy a vidéki térségek valóban sikeresen fejlődjenek. A közös cél az, hogy a vidéki közösségek életminősége javuljon, és a gazdasági fejlődés fenntartható legyen. A vidékfejlesztés gazdasági szereplői elsődlegesen a termelői szektor, amely magába foglalja a mezőgazdasági vállalatokat, a halászati, vadászati és állattenyésztési vállalkozásokat, az erdőgazdálkodókat és erdészeti társaságokat, illetve ide tartoznak még a feldolgozó kis üzemek is, mint például húsfeldolgozók. A másodlagos szereplők közé sorolandók az élelmiszeripari kis- és középvállalkozások, kézműves és kisipari műhelyek. Őket követi a harmadlagos szektor vagy a szolgáltatói szektor. Ide sorolhatjuk a falusi turizmus szolgáltatóit, mint például panziók, vendégházak, ide tartozik a vendéglátóipar, a szolgáltató kisvállalkozások, mint például autószerelő, fodrász vagy kozmetikus. A következő csoportba sorolandók a támogató és közvetítő szervezetek, mint

például az önkormányzatok, helyi akciócsoporthoz, kamarák, helyi civil szervezetek és egyesületek (Marsden et al., 1990).

Az előzőekben említettem, illetve kifejtettem a vidékfejlesztés fogalmát, definícióját, céljait és szereplőit, és mivel a mezőgazdaság kiemelt szerepet foglal el a vidékfejlesztésben, továbbá a vidéki térségek életében is, ezért néhány gondolatban kifejtetem ezt a kapcsolatrendszert is.

2.2 A mezőgazdaság és a vidékfejlesztés kapcsolata

A mezőgazdaság hosszú időn keresztül a vidéki térségek legfontosabb gazdasági ágazata volt, de a modern gazdasági és társadalmi változások megmutatták, hogy ez az egyoldalú függőség fenntarthatatlan. A vidékfejlesztés integrált megközelítést követel meg, amelyben a mezőgazdaság továbbra is kulcsszerepet játszik, de nem kizárólagos tényező.

Az Európai Unió vidékfejlesztési politikája, különösen a Közös Agrárpolitika (KAP) második pillére, jó példája ennek a szemléletnek. A KAP második pillére az agrár- és vidékfejlesztés integrációját célozza, amelyben támogatásokat nyújtanak a vidéki gazdaság diverzifikációjára, a fenntartható mezőgazdasági gyakorlatok alkalmazására és a helyi közösségek erősítésére (European Commission, 2021). Magyarország esetében különösen fontos az európai támogatási források hatékony felhasználása a helyi fejlesztési stratégiák kidolgozásában.

A mezőgazdaság továbbra is a vidéki foglalkoztatás egyik legfontosabb forrása, különösen a kisebb településeken, de a globális piacokhoz való kapcsolódás és a technológiai innováció szükségessé teszi a mezőgazdaság modernizációját. A modern mezőgazdaságban a precíziós technológiák, az ökológiai gazdálkodás, valamint a rövid ellátási láncok előmozdítása is a fenntarthatóságot szolgálja (Nemes et al., 2020).

A vidékfejlesztés azonban nem merülhet ki a mezőgazdaság támogatásában. A kulturális örökség megőrzése, a vidéki turizmus fejlesztése és a helyi közösségek bevonása szintén kulcsfontosságú tényezők. A LEADER program jó példája az integrált vidékfejlesztési megközelítésnek, amely a helyi közösségek bevonásával a fenntartható gazdasági növekedést és társadalmi kohéziót célozza (Nemes et al., 2020).

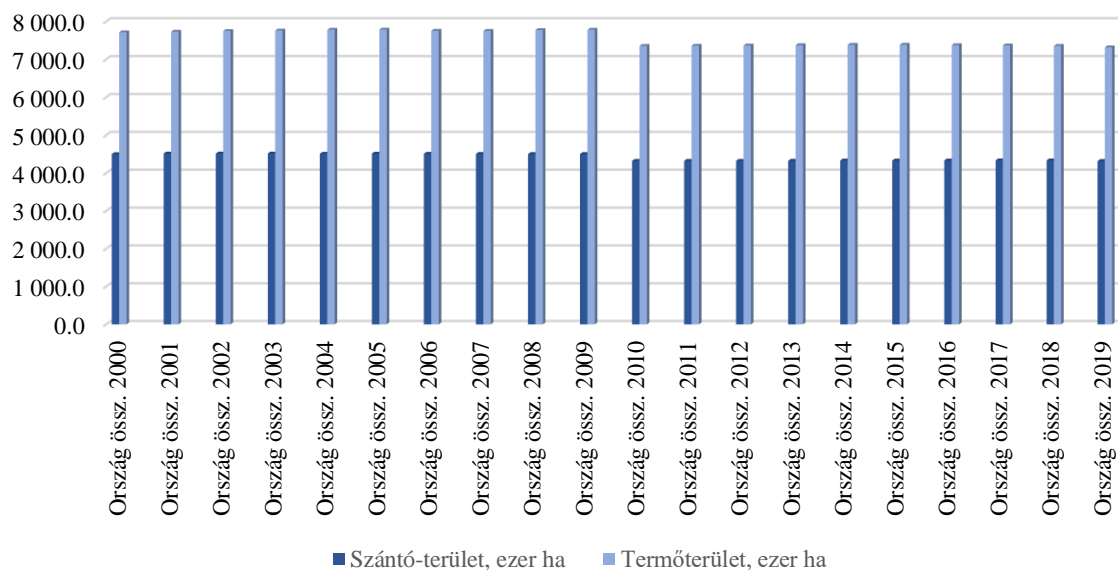
2.2.1 A mezőgazdaság az Európai Unió csatlakozás után

„A mezőgazdaság az anyagi termelés sajátos ágazata. Sokféle konkrét formában és módon definiálható. Az utóbbi időben leginkább elterjedt a mezőgazdaság rendszerszemlélet alapján történő meghatározása. Eszerint a mezőgazdaság, illetve a mezőgazdasági rendszer adott személyeknek, anyagi, technikai eszközöknek, növényi és állati szervezeteknek a társadalmi munkamegosztásában olyan elkülönült, szervezett csoportja, amelynek célja mezőgazdasági termékek előállítására” (Mizik et al., 2016. 21. o.). Tehát a mezőgazdaság

alapvető tevékenysége a termőföld hasznosítása, amelynek révén különféle nyersanyagokat, félkész vagy késztermékeket állít elő, elsősorban emberi fogyasztásra vagy ipari felhasználásra. A földművelés szorosan összefügg a talaj állapotával, minőségével, valamint az adott térség klimatikus viszonyaival. Az éghajlati tényezők hatása lehet kedvező, de gyakran negatív követelményekkel is járhat. Míg a gazdaság számos területén a környezeti hatásokat és a működésből eredő károkat gyakran másokra vagy a jövő generációira hárítják, addig a mezőgazdaságban ez csak korlátozott mértékben lehetséges. A gazdálkodóknak ugyanis minden évben újra és újra biztosítaniuk kell a talaj megfelelő állapotát, valamint gondoskodniuk kell a biológiai erőforrások megújításáról, ami komoly felelősséget jelent a fenntartható termelés szempontjából (*Fertő et al., 2016*).

Az Európai Unióhoz való csatlakozást követően a magyar mezőgazdaság gazdasági jelentősége fokozatosan csökkent. Az ágazat hozzájárulása a foglalkoztatottsághoz és a bruttó hazai termékhez számottevően visszaesett, bár a beruházások és a hozzáadott érték terén mérsékeltebb csökkenés volt tapasztalható. A csatlakozás után a növénytermesztés szerepe tovább erősödött, míg az állattenyésztés súlya visszaesett, vagy tartósan alacsony szinten stagnált. A közvetlen uniós támogatások ösztönző hatására a mezőgazdasági vállalkozások egyre nagyobb arányban alkalmaztak műtrágyát és növényvédő szereket, ami – a kedvező időjárási körülményekkel együtt – jelentősen javította a terméshozamokat. Az EU-tagság következményeként gyökeresen átalakult a támogatások rendszere is, amely új struktúrák és szabályozások révén befolyásolta az ágazat működését (*Fertő et al., 2016*).

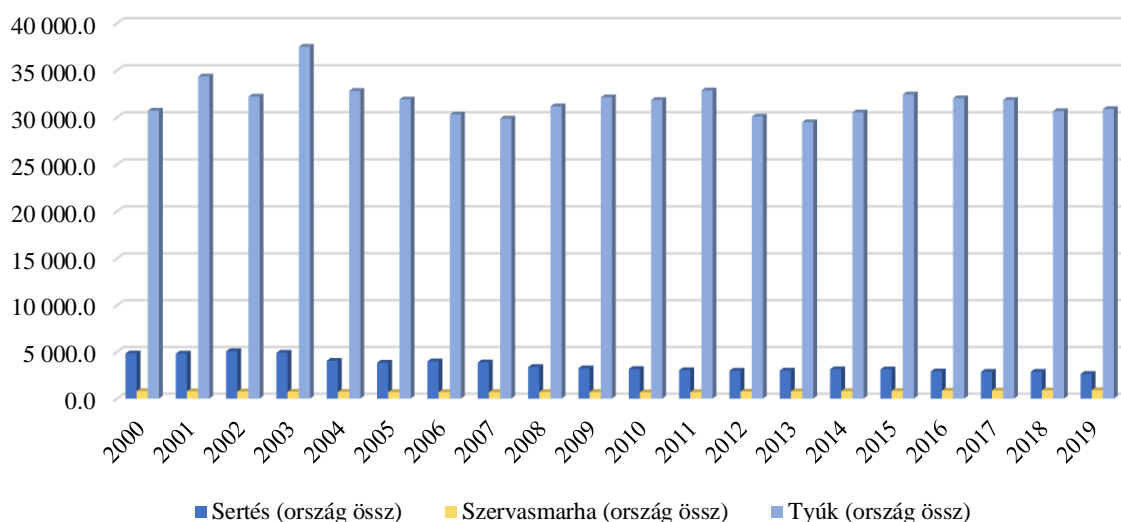
Ahogy azt a 2. ábra is szemlélteti az Európai Unióhoz való csatlakozás következtében a termőterület, illetve a szántó-terület nagysága, mértéke nem változott számottevően. A szántóterület nagysága nagyjából 4000.000 – 4500.000 hektár körül alakul az ábrán feltüntetett időszakban, tehát 2000-től 2019-ig.

2. ábra: A termőterület nagysága Magyarországon, 2000-2019 (ezer ha)

Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés, 2025

A 3. ábra szemlélteti az állatállomány alakulását Magyarországon, 2000 és 2019 között. Jól látható, hogy a három fő fajtából a szarvasmarha állomány a legkisebb, míg emellett kiemelkedően magas a tyúkállomány Magyarországon. Megfigyelhető, hogy az Európai Unióhoz való csatlakozást követő években minimálisan visszaesett az állatállomány hazánkban, és ez azóta is sajnos egy folytonos csökkentést mutat.

3. ábra: Sertés-, szarvasmarha-, tyúkállomány Magyarországon, 2000-2019 (ezer db)

Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés, 2025

A vidékfejlesztés és a mezőgazdaság bemutatását követően szeretnék kitérni a településfejlesztés elméleti hátterére, hiszen véleményem szerint a kutatásom szempontjából elengedhetetlen érinteni ezt a témakört is. Ennek megfelelően a következő részekben a településfejlesztéshez tartozó szakirodalmi áttekintés következik.

2.3 Településfejlesztés

A településfejlesztés olyan összetett folyamat, amelynek célja egy adott település gazdasági, társadalmi, környezeti és infrastrukturális környezetének együttes javítása a fenntartható fejlődés irányelveinek figyelembevételével. Ennek során nem pusztán fizikai átalakításokról van szó, hanem komplex stratégiai beavatkozások összességéről. *„A településfejlesztés olyan döntések és intézményi együttműködés, amely lehetővé teszi, hogy a település gazdasági, társadalmi és környezeti erőforrásait összehangoltan használják a helyi közösség igényeinek kielégítésére, az életminőség javítása, a fenntarthatóság és a társadalmi kohézió elérése érdekében”* (Benedek, 2005. 105. o.). Ezen definíció alapján a településfejlesztés sokkal többet jelent, mint csupán városrendezési vagy építési beavatkozásokat. Ez egy komplex, stratégiai szemléletű és hosszú távú folyamat, amelynek középpontjában a település teljes rendszerének harmonikus működése és fejlődése áll. Benedek hangsúlyozza, hogy a fejlesztésnek nem elszigetelten, hanem a gazdasági, társadalmi és környezeti tényezők összehangolásával kell megvalósulnia.

A megfogalmazás kiemeli az intézményi együttműködés szerepét, ami arra utal, hogy a különböző önkormányzati, civil, vállalkozói és állami szereplők közösen vesznek részt a tervezésben és megvalósításban. Ez a fajta együttműködés biztosítja, hogy a fejlesztési döntések ne szűk érdekeket, hanem a közösség egészének javát szolgálják. Továbbá Benedek kiemeli a társadalmi kohézió erősítésének fontosságát. Ez azt jelenti, hogy a településfejlesztés akkor lehet igazán sikeres, ha képes elősegíteni a különböző társadalmi csoportok – fiatalok, idősek, hátrányos helyzetűek – közötti együttélést, együttműködést és hozzájárul az esélyegyenlőség növeléséhez is (Benedek, 2005).

„A településfejlesztés olyan társadalmi-gazdasági tervezési tevékenység, amely a település működési kereteinek – a fizikai, környezeti, társadalmi és gazdasági környezet – komplex megújítását célozza, a helyi közösség életminőségének javítása érdekében” (Kiss, 2010. 45. o.).

Ez a meghatározás világosan rámutat arra, hogy a településfejlesztés jóval többről szól, mint csupán épületek vagy közművek korszerűsítéséről. A folyamat alapvetően interdiszciplináris, amelyben a közgazdaságtan, szociológia, környezettudomány és közpolitika egyaránt szerepet játszanak. A fejlesztés célja nem csupán az infrastruktúra technikai fejlesztése, hanem a

település működésének egészét érintő, átfogó és összehangolt megújítás, amely figyelembe veszi az adott közösség sajátos szükségleteit, lehetőségeit és erőforrásait. A település fizikai megújulása (például közlekedési hálózatok, lakóövezetek, közterek fejlesztése) csak az egyik pillére a fejlesztési folyamatnak. Ezzel párhuzamosan szükség van a társadalmi kohézió megerősítésére, a helyi közösségek bevonására, a gazdasági lehetőségek bővítésére és a környezeti fenntarthatóság biztosítására is. A komplexitás tehát nemcsak a beavatkozások sokféleségére, hanem azok integrált kezelésére is utal. Kiss értelmezésében a településfejlesztés tehát olyan tudatos és rendszerszintű tervezést jelent, amely összhangban van a helyi társadalom érdekeivel és hosszú távú fejlődési céljaival. A sikeres fejlesztés előfeltétele a partnerség, a szakmai megalapozottság, valamint az önkormányzati és civil együttműködés (Kiss, 2010).

Egy másik megközelítés szerint: „*A településfejlesztés a település társadalmi és gazdasági erőforrásainak, környezeti minőségének, műszaki, anyagi és humán ellátásának olyan fejlesztése, amely a fenntartható fejlődés érdekében megteremti a település lakossága számára az életszínvonal növekedésének, az életminőség javulásának egyensúlyi feltételeit*” (Tózsá et al., 2009. 41. o.). Én úgy értelmezem, hogy ez a meghatározás három fontos pillérré épül, melyek a következők: multidimenzionális célkitűzés, fenntarthatóság hangsúlya, lakosságorientált megközelítés.

Multidimenzionális célkitűzés: A településfejlesztés nem egyetlen területet, például csak a gazdaságot, vagy az infrastruktúrát érintő tevékenység, hanem az egész települési rendszert célozza meg. Ez magába foglalja a társadalmi, például lakossági jólét, oktatás, egészségügy, gazdasági, mint például helyi vállalkozások, munkahelyteremtés, környezeti, tehát zöldterületek, fenntartható energiagazdálkodás, műszaki és humán erőforrások összehangolt fejlesztését. Ez a komplexitás teszi lehetővé, hogy a fejlesztés valóban átfogó és hatékony legyen (Tózsá et al., 2009).

A fenntarthatóság hangsúlya: A modern településfejlesztés egyik alapkövetelménye a fenntarthatóság, azaz a jelen szükségleteinek kielégítése anélkül, hogy az a jövő generációk lehetőségeit veszélyeztetné. A fenntartható településfejlesztés célja tehát nemcsak rövid távú eredmények elérése, hanem hosszú távú egyensúly kialakítása a társadalmi, gazdasági és környezeti szférák között (Tózsá et al., 2009).

Lakosságorientált megközelítés: A fejlesztés középpontjában nem csupán statisztikai vagy gazdasági mutatók állnak, hanem a helyi lakosság életminőségének tényleges javítása. Ide tartozik a közszolgáltatások hozzáférhetősége, az élhető környezet biztosítása, az identitás és közösségi összetartozás erősítése is. A fejlesztés akkor sikeres, ha az emberek valóban érzik és élvezik annak pozitív hatásait (Tózsá et al., 2009).

2.3.1 Településfejlesztés célja, eszközei

A településfejlesztésnek négy célja lehet, melyek a következők: szociális, gazdasági, fenntarthatósági és környezeti. Hiszen a településfejlesztés mint tudatos társadalmi-gazdasági folyamat sokkal több, mint épületek vagy infrastruktúra létrehozása. Lényege, hogy a helyi közösség fejlesztés komplex módon segítse elő, hosszú távon fenntartható, kiegyensúlyozott és élhető környezetet teremtve a lakosság számára. A fejlesztés célrendszere több, egymással szorosan összefonódó dimenzióból áll, amelyek együttesen biztosítják a fejlődés holisztikus megközelítését (*Rechnitzer et al., 2011*).

Szociális célú fejlesztések elődleges célja az én meglátásomban a helyi lakosság életminőségének javítása. Ide tartozik az alapvető közszolgáltatások, mint például az oktatás, egészségügy, szociális ellátások fejlesztése, valamint a társadalmi egyenlőtlenségek mérséklése. A szociális célok teljesítése elengedhetetlen ahhoz, hogy mindenki kortól, társadalmi helyzetétől függetlenül esélyt kapjon a méltó életre (*Rechnitzer et al., 2011*).

Gazdasági célú településfejlesztés alatt a helyi gazdaság élénkítését értjük, amely magában foglalja a kis – és középvállalkozások támogatását, új munkahelyek létrehozását, a beruházások ösztönzését, valamint a gazdasági diverzifikációt. Ez a dinamizmus hozzájárul a település önfenntartó képességéhez és véleményem szerint csökkenti az elvándorlást is. A gazdasági megerősödés alapot teremt a többi fejlesztési cél eléréséhez is (*Rechnitzer et al., 2011*).

A fenntarthatóság egy átfogó cél. Ez azt jelenti, hogy a fejlesztések nem lehetnek rövid távú érdekek mentén szervezettek, hanem figyelembe kell venniük a jövő generációk szükségleteit is. A fenntartható településfejlesztés olyan struktúrákat alakít ki, amelyek nem kizsákmányolják, hanem megőrzik és újratermelik az erőforrásokat, legyen szó természeti, társadalmi vagy gazdasági javakról.

Környezeti célok mentén a település élhetőségének biztosítása a cél. Ez zöldterületek létrehozásával és megőrzésével, környezetbarát közlekedési módok ösztönzésével, mint például a kerékpáros és közösségi közlekedési rendszerek fejlesztésével valósulhat meg (*Rechnitzer et al., 2011*).

A településfejlesztés központi eleme az eszközök megszervezése. A stratégia részenként meg kell határozni, hogy mikor, hol és milyen módon valósuljanak meg a beavatkozások; fontos a feladatok lebontása, hogy látható legyen a megvalósítás lépéseiben; kiemeli az intézményi koordinációt és hangsúlyozza a humán és pénzügyi erőforrások mozgósítását, amely az önkormányzat alapvető feladata (*Kiss, 2010*).

A település fejlesztés egyik legfontosabb pillérét a tervezési eszközök jelentik, amelyek stratégiai irányt szabnak, szabályozási kereteket nyújtanak, és összekapcsolják a település

hosszú távú céljait a konkrét fejlesztési beavatkozásokkal. Ezek a dokumentumok nemcsak irányt mutatnak, hanem biztosítják a fejlesztés koherenciáját, fenntarthatóságát és a helyi társadalmi-gazdasági viszonyokhoz való illeszkedését. „*A településfejlesztési koncepció a város jövőképét, fejlesztési céljait és prioritásait foglalja össze, figyelembe véve a helyi adottságokat és a regionális, illetve országos fejlesztési kereteket.*” (Lados, 2008. 82. o.). Lados megfogalmazása a településfejlesztési koncepcióról mindent magába foglal, amit megemlíteni ezen dokumentum kapcsán. A településfejlesztési koncepció a legmagasabb szintű, hosszú távra (15-20 évre) szóló stratégiai tervezési eszköz. Meghatározza a település fejlődési irányait, célrendszerét, és a jövőképét. Olyan étfogó szemléletet tükröz, amely nemcsak a gazdasági, hanem a társadalmi és környezeti szempontokat is figyelembe veszi (Lados, 2008).

Az ITS, vagyis az Integrált Településfejlesztési Stratégia a településfejlesztési koncepcióhoz kapcsolódó rövid távú (6-7 évre szóló) dokumentum, amely konkrét célok beavatkozásokat, és azok ütemezését tartalmazza. Az integrált megközelítés azt jelenti, hogy egyszerre több ágazatot, mint például gazdaság, közlekedés, környezetvédelem hangol össze. Az ITS hangsúlyt fektet a területi és társadalmi egyenlőtlenségek mérséklésére, valamint a partnerség és részvétel erősítésére (Mezei, 2017).

A településrendezési tervek azok a szabályozási dokumentumok, amelyek az építési tevékenységet keretek közé helyezik. Két fő típusa van a Helyi Építési Szabályzat, vagyis HÉSZ, amely az építmények elhelyezésének részletes szabályait határozza meg. A másik típus a Szabályozási Terv, ami a térképi formában ábrázolja, hogy egyes területeken milyen beépítés engedélyezett. Ezek a dokumentumok biztosítják, hogy a fejlesztések megfeleljenek a jogszabályi és településszerkezeti elvárásoknak, illetve elkerülhető legyen a káros környezeti vagy társadalmi hatás (Tóth, 2014).

A pénzügyi eszközök a településfejlesztés egyik legkritikusabb összetevőjét jelentik, hiszen a fejlesztési elképzelések és stratégiai tervek megvalósításához elengedhetetlen a stabil és sokoldalú finanszírozási háttér. A különféle pénzügyi források lehetővé teszik, hogy a települések ne csak saját erőforrásaikra támaszkodjanak, hanem külső támogatásokat, partnerségeket és közösségi hozzájárulásokat is bevonjanak (Tóth, 2014).

„...*a terület- és településfejlesztés eszközrendszerén belül jelentős mértékben meghatározóak a pénzügyi eszközök. A fejezet azokra a főbb pénzügyi eszközökre fog fókuszálni, amelyek napjainkban is működnek és direkt terület- és településfejlesztési célt szolgálnak.*” (Kószór, 2025. 149. o.). A szó szerinti megfogalmazás is alátámasztja, hogy a pénzügyi eszközök elengedhetetlen és meghatározó szerepet töltenek be a településfejlesztés rendszerében. A

fejlesztési eszközként hasznát támogatások és források nem pusztán kiegészítő jellegűek, hanem központi szerepül van „direkt terület- és településfejlesztési vélt szolgálnak”.

A magyar állam több csatornán keresztül is támogatja a helyi fejlesztéseket, elősorban pályázati rendszereken keresztül. Ilyenek például a Belügyminisztérium által kiírt pályázatok, amelyek kisebb önkormányzatok számára biztosítanak forrást közszolgáltatások fejlesztésére, infrastruktúra-korszerűsítésére vagy energetikai beruházásra. Emellett a kormányzati fejlesztési programok, mint például a Magyar Falu Program, ami célzottan a vidéki települések felzárkóztatását szolgálja (Káposzta et al., 2020).

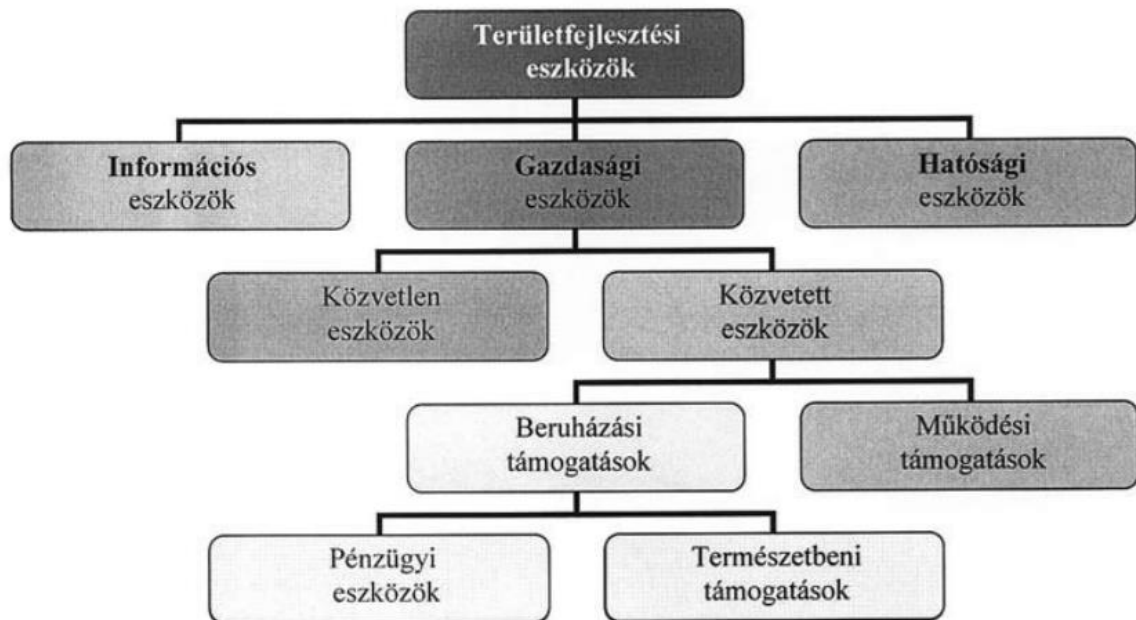
Az Európai Unió kohéziós politikája keretében is jelentős támogatások érkeznek a településekre. Megemlíthető a TOP, vagyis a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program, amely kifejezetten a helyi fejlesztési szükségleteket finanszírozását célozza meg. Ebben fontos szerepet tölt be az ERFA vagyis, az Európai Regionális Fejlesztési Alap, amely gazdasági és infrastrukturális beruházásokat támogat. Végül pedig a Kohéziós Alap, amely a környezetvédelemre és a közlekedésfejlesztésre irányuló projektekhez biztosít forrást. Ezek a támogatások általában társfinanszírozásos formában érkeznek, az a tagállam mellett az önkormányzatoknak is hozzá kell járulnia a projektekhez. A települések saját forrása között szerepelnek a helyi adók (iparűzési adó, építményadó), amelyek a gazdaság élénkítéséből származó bevételeket jelentik (Káposzta et al., 2020).

Az intézményi eszközök a településfejlesztés azon elemei, amelyek a fejlesztések megvalósítását a koordinálását szervezi, intézményi szinten biztosítják. Ezek a szereplők egymással együttműködve és a helyi közösségek bevonásával irányítják, felügyelik és gyakran végre is hajtják a különböző fejlesztési beavatkozásokat. Az egyik ilyen intézmény az önkormányzatok. Az önkormányzatok a legfontosabb fejlesztési szereplők, hiszen jogszabályi felhatalmazással bírnak arra, hogy stratégiai dokumentumokat készítsenek (településfejlesztési koncepció, ITS) továbbá döntéshozó szerepük van a település jövőjét illető kérdésekben. Ilyen intézmény a különböző helyi fejlesztési ügynökségek. Ezek a szervezetek gyakran önkormányzati kedvezményezésre jönnek létre, és feladatuk a projektek szakmai előkészítése, pályázatírás, projektmenedzsment, valamint a külső források (EU-s támogatások) hatékony lehívása. Az intézményi eszközök fontos szereplője a közszolgáltató intézmények. Ide tartoznak például a városüzemeltetési szervezetek, kommunális szolgáltatók vagy helyi közlekedési vállalatok. Ők közvetlenül gondoskodnak a lakók mindennapi életét meghatározó szolgáltatásokról, így részesei a fejlesztési beavatkozásoknak (közterület-felújítá, hulladékkezelés, tömegközlekedés fejlesztése). Végül fontos megemlíteni a partnerségi testületeket. Hiszen a településfejlesztés egyik alapelve a nyilvánosság és az érintettek

bevonása. Ennek keretében működnek különböző társadalmi egyeztető fórumok, ahol a lakosok, helyi vállalkozók, civil szervezetek képviselői elmondhatják véleményüket, és közvetlenül is részt vehetnek a fejlesztési döntések alakításában (Pálné, 2016).

Az intézményi háttér komplexitását Lados foglalta össze: „a városfejlesztés nem egyetlen intézmény vagy szereplő határára, hanem intézményes együttműködések hálózatként működik, amelyeknek középpontjában az önkormányzat áll, de a megvalósítás a helyi szereplők sokaságának közreműködésén alapul” (Lados, 2008. 36. o.).

A fentieket jól összefoglalja a szemlélteti a 4. ábra. Gordos jól rendszerbe foglalta a területfejlesztés eszközeit, illetve átláthatóan osztályozta is őket. A 4. ábrán jól végig követhető a gazdasági eszközök hierarchiája, így jól szemlélteti a különböző szinteket.

4. ábra: A területfejlesztés eszközeinek osztályozása

Forrás: Gordos, 2009

A vidékfejlesztés és a mezőgazdaság bemutatását követően kitértem a településfejlesztésre, azon belül is az elméleti háttérre, illetve a céljaira, eszközeire és szereplőire is. A vizsgálatom szempontjából fontos, hogy kitérjek a helyi gazdaságfejlesztésre és a helyi gazdaságfejlesztési folyamatokra, hiszen azt gondolom, hogy a kutatásom szempontjából fontos érinteni ezt a témakört is. Ennek megfelelően a következő részekben a helyi gazdaságfejlesztéshez és a helyi gazdaságfejlesztési folyamatokhoz tartozó szakirodalmi áttekintés következik.

2.4 Helyi gazdaságfejlesztés

A helyi gazdaságfejlesztés (LED, vagyis Local Economic Development) egy olyan tudatos, hosszú távú fejlesztési irány, amelynek célja a települések és térségek gazdasági potenciáljának növelése, a helyi erőforrások hatékony kiaknázása, valamint a lakosság életszínvonalának emelése, mindezt a helyi közösség aktív részvételével és fenntartható módon. A helyi gazdaságfejlesztés fogalmát több nemzetközi és hazai szerző is részletesen körüljárta. A nemzetközi szerzők közül például Michael E. Porter az 1990-es kiadású *The Competitive Advantage of Nations* című művében; vagy David Storey 1994-es *Understanding the Small Business Sector* című művében. De kiemelhető még Allen J. Scott 1998-ban kiadott *Regions and the World Economy*; vagy Robert Putnam 2000-ben megjelent műve, a *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community* - ezek mind a helyi gazdaságfejlesztést elemzik. A lényeg, hogy a gazdasági fejlődés ne „felülről vezérelt”, hanem a helyi közösségekre épülő, alulról szerveződő folyamat legyen. *„A helyi gazdaságfejlesztés olyan folyamat, amely során az önkormányzatok, a vállalkozói szféra és a civil szervezetek együtt dolgoznak a gazdasági növekedés és a munkahelyteremtés kedvező feltételeinek kialakításán”* (Swinburn et al., 2006. 1. o.). Ez a megfogalmazás véleményem szerint, a helyi gazdaságfejlesztést, olyan összetett és partnerségen alapuló folyamatként írja le, amelyben a helyi önkormányzatok, vállalkozások és civil szervezetek együttműködnek annak érdekében, hogy elősegítsék a gazdasági növekedést, valamint kedvező környezetet teremtsenek a munkahelyteremtéshez és a vállalkozások működéséhez. Ez a megközelítés hangsúlyozza a decentralizált, alulról szerveződő fejlesztéspolitika fontosságát, amelynek alapja, hogy a helyi szereplők a saját térségük gazdasági adottságait, problémáit és lehetőségeit figyelembe véve, közösen dolgozzanak ki megoldásokat. Ahelyett, hogy egy központi szerv döntene a fejlesztési irányokról, a LED koncepció a helyi tudásra, kezdeményezésre és együttműködésre épít (Swinburn et al., 2006).

A folyamat célja nem kizárólag a gazdasági mutatók javítása, hanem egy olyan fenntartható és befogadó gazdasági szerkezet kialakítása, amely a helyi közösségek szükségleteit és érdekeit is figyelembe veszi. Ezzel a megközelítéssel a gazdaságfejlesztés társadalmi dimenziója is előtérbe kerül, hiszen a foglalkoztatás bővítése mellett fontos szerepet kap a társadalmi kohézió, a szociális esélyegyenlőség, valamint a környezeti szempontok érvényesítése (Swinburn et al., 2006).

„A helyi gazdaságfejlesztés akkor valósul meg, ha a közösség életszínvonala fenntartható módon emelkedik, és a fejlődés az egyenlőség és fenntarthatóság elvein alapul. A

gazdaságfejlesztés csökkenti az egyenlőtlenségeket, és támogatja a helyi erőforrások tudatos használatát” (Leigh et al., 2017. 65. o.). Ez a definíció több szempontból is hangsúlyozza a társadalmi felelősségvállalást és a fenntarthatóságot a gazdasági fejlődés folyamatában. A megfogalmazásban a helyi gazdaságfejlesztés nem csupán a gazdasági növekedés ösztönzéséről vagy munkahelyteremtésről szól, hanem arról is, hogy a fejlődés ne csak rövid távú nyereségeket eredményezzen, hanem hosszabb távon is fenntartható maradjon mind ökológiai, mind társadalmi értelemben. Az idézetben szereplő „fenntartható módon emelkedő életszínvonal” arra utal, hogy a fejlesztés során kerülni kell a kizsákmányoló, erőforrásokat gyorsan felélő megoldásokat, és helyette olyan stratégiákra van szükség, amelyek hosszú távon is biztosítják a közösség jólétét. A „fejlődés az egyenlőség elvein alapul” kitétel pedig világossá teszi, hogy a helyi gazdaságfejlesztés egyik alapvető célja az esélyegyenlőség megteremtése, vagyis annak biztosítása, hogy a gazdasági eredményekből minden társadalmi csoport részesülni tudjon – különösen a hátrányos helyzetűek. A helyi erőforrások „tudatos használata” pedig az én meglátásomban a belső potenciálokra, mint helyi munkaerő, természeti erőforrások, vállalkozói kultúra, tudásbázis való tartós és felelős építkezést hangsúlyozza. A LED tehát nem importált megoldások másolása, hanem a helyi adottságokra építő, közösségi alapú tervezés, amelyben a közszféra, a magánszféra és a civil társadalom együtt dolgozik (Leigh et al., 2017).

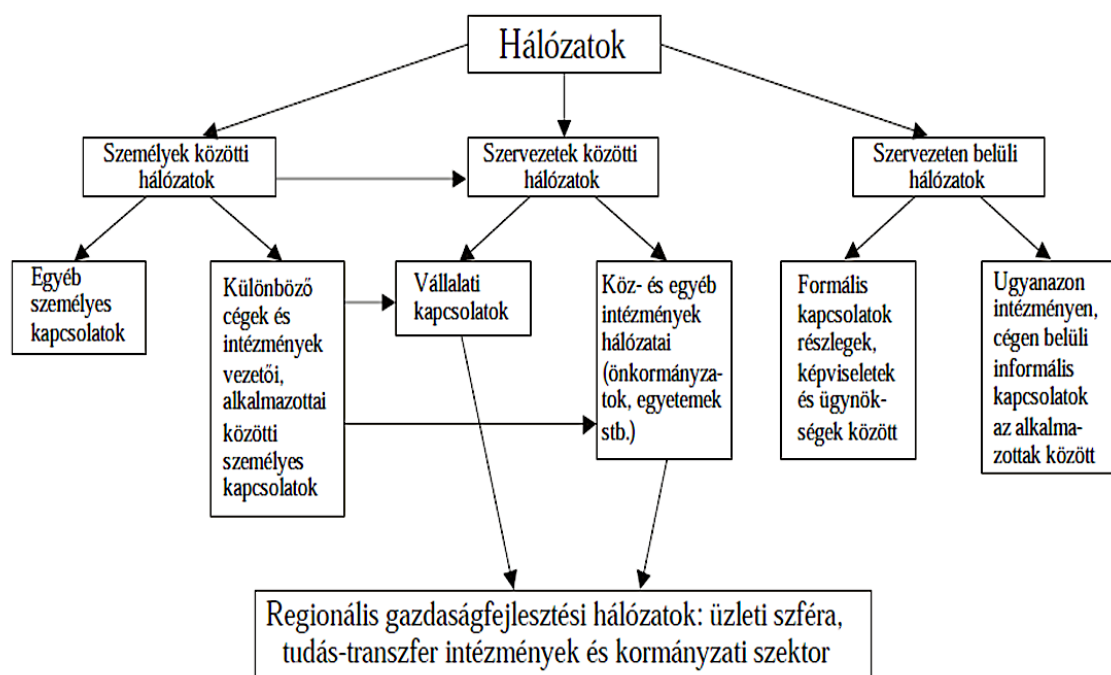
„A helyi gazdaságfejlesztés olyan stratégiai szemléletű tevékenység, amelynek célja a helyi gazdasági szereplők megerősítése, az önfoglalkoztatás, a versenyképesség és az innováció előmozdítása” (Németh et al., 2008. 11. o.). Ez az értelmezés kiemeli, hogy a helyi gazdaságfejlesztés nem csupán gazdaságpolitikai beavatkozás, hanem egy hosszú távú, tudatosan tervezett és komplex szemléletet igénylő stratégia. A „stratégiai szemlélet” arra utal, hogy nem elszigetelt intézkedésekről van szó, hanem összehangolt lépések sorozatáról, amelyek figyelembe veszik a térség erőforrásait, sajátosságait és fejlődési potenciálját. Az „önfoglalkoztatás előmozdítása” különösen fontos ott, ahol a hagyományos munkahelyteremtés eszközei korlátozottak. A helyi gazdaságfejlesztés segíthet a mikrovállalkozások indításában, az egyéni vállalkozások ösztönzésében, valamint a helyi termelés és szolgáltatásnyújtás megerősítésében. Ez nemcsak a munkanélküliség csökkentését szolgálja, hanem a gazdasági önállóságot és az egyéni felelősségvállalást is támogatja. A „versenyképesség” szintén központi fogalom, hiszen a helyi gazdaságoknak nem csupán fennmaradniuk kell, hanem versenyképesnek is kell lenniük mind a hazai, mind a globális piacon. Ez megköveteli a hatékonyság növelését, a minőségfejlesztést, valamint a piacorientált gondolkodást. A versenyképesség nem feltétlenül a legolcsóbb termék előállítását jelenti, hanem gyakran a helyi, különleges értékek, mint például kézművesség, bioélelmiszer, turisztikai attrakció piacosítását.

Az „innováció előmozdítása” pedig azt jelzi, hogy a helyi gazdaságfejlesztés nem a meglévő állapot konzerválására, hanem a megújulásra és fejlődésre törekszik. Az innováció lehet technológiai (digitális megoldások a mezőgazdaságban), szervezeti (új típusú együttműködések), de akár társadalmi is (közösségi vállalkozási modellek) (Németh et al., 2008).

A korábban említett definíciók a helyi gazdaságfejlesztés fogalmát eltérő szempontokból közelíti meg, mégis több közös, átfedő elem is felfedezhető bennük. Mindhárom definíció hangsúlyozza, hogy a helyi gazdaságfejlesztés közös cselekvésen alapul, illetve mindhárom megközelítésben szerepel a hosszú távú, fenntartható fejlődés, mint alapcél, valamint a helyi erőforrásokra épülő, tervezett fejlesztés mindhárom megközelítés kulcsfogalma.

2.4.1 Helyi gazdaságfejlesztési folyamatok

Az 5. ábra a hálózatok különböző típusait és azok struktúráját mutatja be három fő szinten: személyek közötti hálózatok, szervezetek közötti hálózatok és szervezeten belüli hálózatok.

5. ábra: Alulról szerveződő helyi gazdaságfejlesztési hálózatok általános szerkezete

Forrás: Goldstein – Renault, 2004. 735. old.

A személyek közötti hálózatok az egyének közötti kapcsolatokon alapulnak, amelyek gyakran informális jellegűek, de jelentős hatást gyakorolhatnak a gazdasági, szervezeti és társadalmi folyamatokra. A személyek közötti hálózatok, legyenek azok teljesen informálisak (baráti, családi kapcsolatok), vagy félig szakmai (cégek és intézmények dolgozói között) kulcsszerepet

játszanak a gazdasági élet rugalmasságában és dinamizmusában. Valós hatásuk van a döntéshozatalra, az információáramlásra, az együttműködések kialakulására, különösen a regionális gazdaságfejlesztés kontextusában (*Goldstein et al., 2004*).

A szervezetek közötti hálózatok a hivatalos, intézményi kapcsolatok szintjén működnek, és jóval formálisabb struktúrát képviselnek, mint az egyének közötti hálózatok. Ezekben a kapcsolatokban vállalatok, közintézmények, kutatóhelyek, önkormányzatok, civil szervezetek lépnek egymással együttműködésbe, különböző célok mentén. A szervezetek közötti hálózatok nélkülözhetetlenek a gazdasági térségek működésében, különösen a regionális fejlesztési folyamatokban (*Lengyel, 2010*).

Míg a vállalati hálózatok az üzleti versenyképességet, hatékonyságot és innovációt támogatják, addig az intézményi hálózatok a közszolgáltatások, tudásmegosztás és stratégiai együttműködés feltételeit teremtik meg. A két alrendszer gyakran átfedésben működik, és a közöttük kialakuló interakciók adják a regionális innovációs rendszerek fő részét (*Goldstein et al., 2004*).

A szervezeten belüli hálózatok az adott intézmény, vállalat vagy szervezet belső struktúráján belül létező kapcsolatrendszereket jelentik. Ezek a hálózatok, akár formális, akár informális jellegűek alapvetően befolyásolják a szervezet működését, hatékonyságát, alkalmazkodóképességét. A szervezeten belüli hálózatok, legyenek formálisak vagy informálisak, a szervezeti dinamika látható és láthatatlan rétegeit alkotják. Míg a formális struktúrák a működés kereteit biztosítják, az informális kapcsolatok a működés mozgatórugóját jelentik, ott egészítik ki, gyorsítják vagy épp tompítják a formális rendszerek esetleges merevségét (*Goldstein et al., 2004*).

3. VIZSGÁLATOK, EREDMÉNYEK ÉS ÉRTÉKELÉSÜK

3.1 Az alkalmazott módszer és források

Diplomadolgozatom elkészítéséhez az egyetemi tanulmányaim során megszerzett tudásom alapján primer és szekunder kutatási eljárásokat egyaránt használtam. A szekunder kutatás alatt azt értjük, amikor már meglévő adatokból, adatsorokból dolgozunk, tehát ezeket az adatokat már korábban összegyűjtötték. Előnye lehet, hogy egy adott kérdésre, problémára több forrás is megoldás lehet, így a feltevésünket több adattal tudjuk alátámasztani. A primer kutatás saját adatokat feldolgozásához szükséges adatokat gyűjt kérdőíves megkereséssel, mélyinterjú keretein belül, vagy esetleg kísérlet segítségével. A primer kutatás lényege, hogy nem mások által gyűjtött és közzétett adatokkal dolgozik, hanem közvetlenül szerzi az információkat. Előnye, hogy elsőkézből kaphatunk válaszokat az általunk feltett hipotézisekre és kutatási kérdésekre.

3.1.1 Szekunder kutatás

Szekunder forrásként elsősorban a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) adatait használtam. Nagy segítségemre volt az Európai Unió hivatalos honlapja, illetve a pályázatok.gov.hu hivatalos honlap, és a Csele-Borza Völgye Egyesület hivatalos honlapja is. Ezen kívül, Véménd Község honlapján elérhető hivatalos pályázati kiírásokból és egyéb dokumentumokból is tájékozódtam. Emellett használtam a Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszer (MePAR) Portál hivatalos honlapját is, illetve az Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer (TeIR) adatbázist, hiszen jól szemlélteti a különböző területi adatokat. Ezek mellett használtam szakkönyveket, szacikket, folyóiratokat és különböző internetes weboldalt is.

3.1.2 Primer kutatás

Primer kutatási formát alapvetően két csoportra oszthatjuk, ilyen csoportok a kvalitatív és kvantitatív jellegű kutatások. Az adatok összegyűjtéséhez több kérdőívet is készítettem, amit a Véménd Községben élőkhez, és a Véméndi Általános Iskola 8. osztályos tanulóihoz intéztem. A kérdőívek célja az volt, hogy választ kapjak a vizsgálatom kezdetén felállított hipotézisekre, illetve, hogy átfogóbb képet kapjak a felmérésben résztvevők nézeteiről a vidékfejlesztés és agrárfejlesztés tekintetében. A kérdőívek összeállításánál olyan adatokra kérdeztem rá, ami véleményem szerint hasznos ahhoz, hogy a községben élők őszinte véleményét feltárjam, és a kapott eredményekből hasznos következtetéseket tudjak levonni. Kérdőíveimben többek között

olyan kérdések szerepelnek, amik a kutatásom, vizsgálatom során fontosak lesznek ahhoz, hogy átfogó képek kaphassak a községben élők véleményéről és az általános iskolások nézeteiről is. A lakosokhoz intézett kérdőívben, mely részletesen megtekinthető az 1. számú mellékletben, olyan témák kaptak szerepet, mint például, hogy mióta él a településen, mi jut eszébe először, amikor Véménd Községre gondol, vagy mi az, amit megváltoztatna, ha tehetné. Továbbá megkérdeztem, hogy milyen pályázatok megvalósításáról tud a községben, illetve azt is megérdeklődtem, hogy elsősorban miben látják a település jövőjét. A kérdőívem közel 7 hónapig, március elejétől szeptember közepéig volt kitölthető online formában, melyre 115 válasz érkezett. A kérdőívet a közösségi médiában osztottam meg, illetve olyan csoportokban is, amelyben Véménd Község lakosai vannak jelen. Azt gondolom, hogy akinek lehetősége volt rá kitöltötte a kérdőívet. A felmérésben résztvevők száma 115, illetve vegyes összetételű, tehát több korcsoport, különböző képzési szinttel rendelkező lakos is kitöltötte a kérdőívet, így az eredmények reprezentatívnak tekinthetők.

Az általános iskola 8. osztályos tanulóit is hasonló témakörökben kérdeztem ki (a részletes kérdőív a 2. számú mellékletben megtekinthető), azonban számukra jóval könnyebben értelmezhető módon. Rákérdeztem például Véménd község előnyeire, illetve hátrányaira is, valamint azt is megkérdeztem, hogy a jövőben is a településen képzelik-e el az életüket. A nyolcadik osztályos diákokhoz intézett kérdőívemet, személyes felügyeletem mellett, 2025. február 21-én töltötték ki 12-en. Az osztálylétszám 16 fő, amelyből 7 lány és 9 fiú. A kérdőív eredményei reprezentatívnak tekinthetők, hiszen a diákok 75%-a kitöltötte.

A kérdőíveken túl készítettem mélyinterjúkat is. Megkérdeztem Galambos Jakabnét, a Véméndi Általános Iskola igazgatóját, hogy ő hogyan látja a település jövőjét, illetve ezen belül a fiatalokat. Az interjú kérdései megtekinthető a 3. számú mellékletben. Az igazgatónővel szintén 2025. február 21-én készítettem interjút, melynek keretein belül részletes és átfogó válaszokat kaptam a kérdéseimre.

Továbbá készítettem egy interjút a település polgármesterével is, Szalonna Zoltánnal, melynek kérdései a 4. számú mellékletben megtekinthetők. Őt többek közt szintén a település jelenlegi, illetve jövőbeni helyzetéről kérdeztem. A különböző csapásirányokra is rákérdeztem, hogy hogyan képzelel el a település jövőjét, milyen céljai, tervei vannak az önkormányzatnak, illetve, hogy lesz-e valami nagyobb pályázati lehetőség a közeljövőben. A polgármester úrral 2025. március 6-án tudtam személyesen találkozni a polgármesteri hivatalban, és feltenni neki a kérdéseimet. Mivel korábbi tanulmányaim során már valamelyest vizsgáltam Véménd Község helyzetét, így nagyjából másfél évvel ezelőtt is készítettem interjút a polgármester úrral, emiatt érdekes volt hallani/látni a már megvalósult, valamint az új célokat, terveket. Azt gondolom,

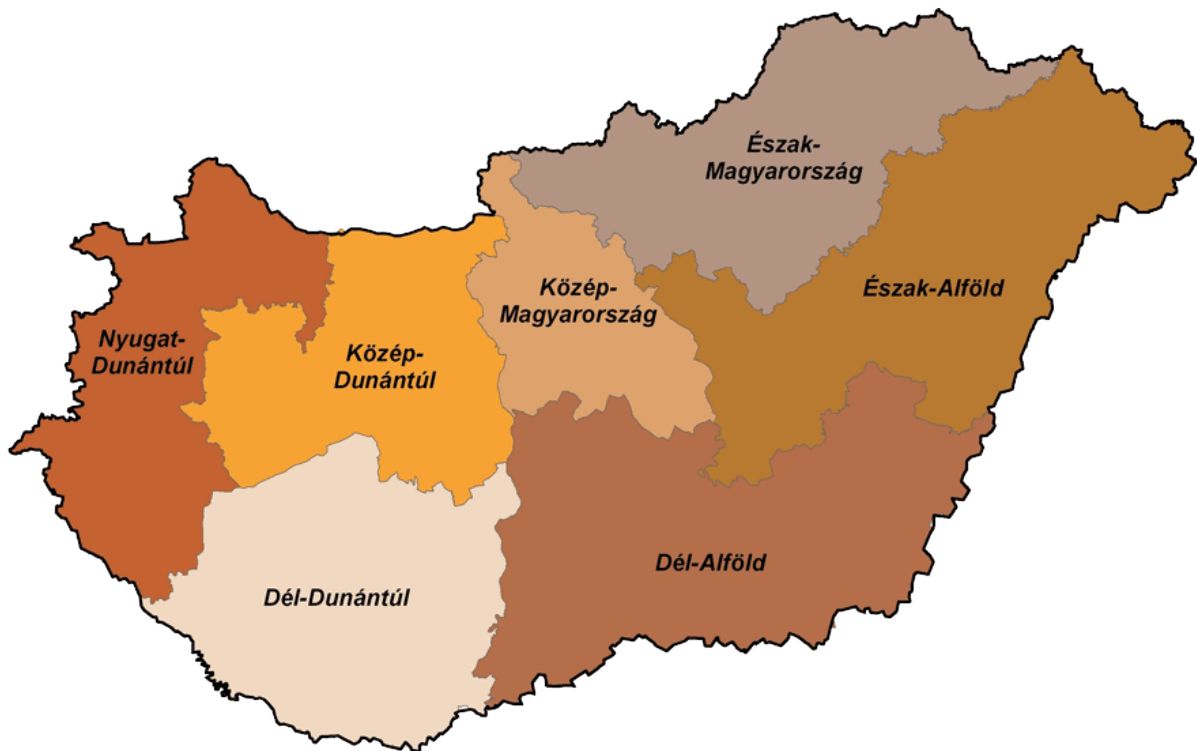
hogy a két interjú közt eltelt rövid idő ellenére is történtek változások, amik érdekesek lehetnek a vizsgálatom során.

3.2 A kutatási terület bemutatása

3.2.1 Dél-Dunántúl

A diplomadolgozatom kutatási területe Magyarország délnyugati részén, a Dél-Dunántúli régióban, azon belül is Baranya vármegyében található. A következő néhány fejezetben bemutatom a területet és sajátosságait.

A Dél-Dunántúli régió Délnyugat-Magyarországon helyezkedik el, a Duna, a Dráva és a Balaton által határolt területen. Területe 14 169 km², amivel Magyarország legnagyobb régiója, ugyanakkor a legkevesebb lakossal rendelkezik (*terport.hu*). A 6. ábra mutatja be a régió földrajzi elhelyezkedését.

6. ábra: Magyarország régiói

Forrás: <https://www.orszagjaro.hu/>

A Központi Statisztikai Hivatal adatai alapján 2025. január 1-én a lakónépesség a Dél-Dunántúli régióban 845 970 fő, ebből 406 725 fő férfi és 439 245 fő nő. 2025. január 1-én Magyarország lakónépessége 9 539 502 fő volt, tehát a teljes lakosság nagyjából 8,8%-a él a kutatásom által érintett régió területén.

A 7. ábrán jól láthatók a régióhoz tartozó vármegyék: Somogy, Baranya és Tolna. A régió természetföldrajzi szempontból változatos, környezeti adottságai általában kedvezőek. Bőséges felszíni és felszín alatti vízkészletekkel rendelkeznek, köztük gyógyvizekkel is, míg a Duna és a Dráva állandó vízutánpótlást biztosítanak (*ksh.hu*).

7. ábra: Dél-Dunántúli régió járásai

Forrás: <http://www.terport.hu/regiok/magyarorszag-regioi/del-dunantuli-regio.html>

A településszerkezet azonban kevésbé előnyös. A régióra jellemző a sok apró település és a fejlett városhálózat hiánya. Az összesen 655 település több mint fele, szám szerint 346, az aprófaluk kategóriába tartozik, ahol a térség lakosságának mintegy 10%-a él. Ezeket a kis falvakat gyakran kedvezőtlen gazdaságföldrajzi adottságok jellemzik. Különösen Baranya vármegyében szembetűnő ez a szerkezet, ahol a települések közel 70%-ának lakossága nem éri el az 500 főt (*terport.hu, ksh.hu*).

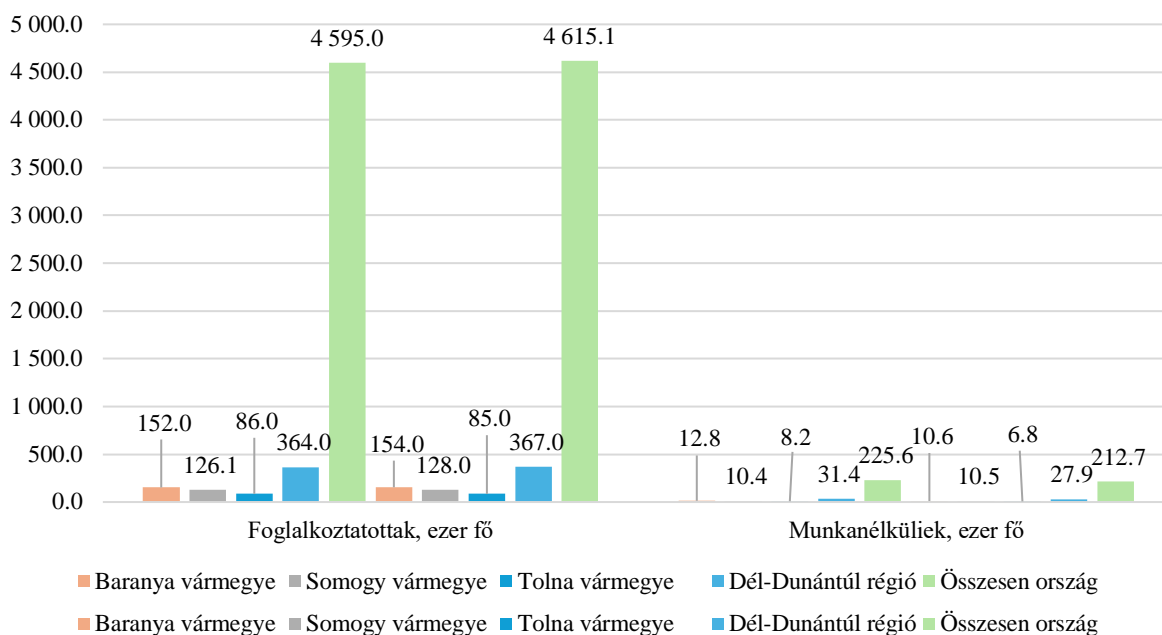
A régió kiemelkedő természeti értékekkel rendelkezik, melyeket országos és helyi védelem is óv. Ezek közül a legjelentősebb a több mint 49 000 hektáron elterülő Duna-Dráva Nemzeti Park. A nemzetközileg is elismert gyógy- és termálfürdők – mint Harkány vagy Szigetvár – mellett a térség gazdag természetvédelmi területekkel (például Gemenc), valamint jelentős történelmi emlékhelyekkel is büszkélkedhet, mint a Mohácsi Történelmi Emlékhely, Pécs vagy Szigetvár. A turizmus szempontjából meghatározó esemény volt, hogy Pécs 2010-ben elnyerte az "Európa Kulturális Fővárosa" címet. Ez nemcsak a város, hanem az egész régió kulturális és gazdasági fejlődése szempontjából mérföldkőnek számított (*terport.hu*).

3.2.2 Baranya vármegye

Baranya vármegye Magyarország délnyugati részén helyezkedik el, és kiemelkedően sokszínű természeti és földrajzi adottságokkal rendelkezik. A megye északi részét a Mecsek-hegység domborzata határozza meg, míg keleti és déli területein a Duna és a Dráva mentén elterülő síkságok dominálnak. E síkvidékből emelkedik ki markánsan a Villányi-hegység, amely geológiai és klimatikus szempontból is jelentős szerepet tölt be a térségben. Baranya különlegessége az éghajlati viszonyokban is megmutatkozik: az országban egyedülálló módon néhány területén szubmediterrán klíma érvényesül. Az éves csapadékmennyiség ugyan elmarad az országos átlagtól, azonban az éves átlaghőmérséklet és a napsütéses órák száma meghaladja az országos értékeket, ami kedvező hatással van az agrárgazdálkodás feltételeire. A vármegye talajadottságai szintén kedvezőek. A szántóterületek átlagos aranykorona-értéke 23,0, amely meghaladja az országos átlagértéket (21,9), ezáltal Baranya a mezőgazdasági termelés szempontjából versenyképes térségnek tekinthető. A Dunántúlon összesen 615,9 ezer hektár szántóterületet regisztráltak, melyből Baranya vármegyére 198,1 ezer hektár jutott, ez a dunántúli szántóterületek 32,2%-át teszi ki. Ugyanakkor a régió másik két megyéjéhez képest Baranya enyhén elmarad: Somogy vármegyében a dél-dunántúli szántóföldek 33,5%-a, míg Tolnában 34,3%-a található (*agronaplo.hu, ksh.hu*).

Baranya vármegye Magyarország legdélibb fekvésű megyéje, területe 4 429,60 km², népsűrűsége pedig megközelítően 90 fő/km². A megye igazgatási struktúráját 10 járás és 301 település alkotja, központja - mint megyei jogú város, Pécs. Lakónépességére vonatkozóan elérhető legfrissebb hivatalos adat 2025-ből származik, amikor a megye összlakossága 351 158 fő volt. A KSH adataiból azt is megtudhatjuk, hogy 167 585 fő férfi és 183 573 fő női lakosa van Baranya vármegyének. Az adatok alapján elmondható, hogy a Dél-Dunántúli régió lakosainak 41,5 %-a él Baranya vármegyében (*ksh.hu*).

A 8. ábra, melynek adatait a KSH adatbázisából kerestem ki, mutatja, hogy hogyan alakul a foglalkoztatottak, illetve a munkanélküliek száma a Dél-Dunántúli régióban, és a régió megyéiben 2024. első, illetve második felében.

8. ábra: Foglalkoztatottak és munkanélküliek száma a Dél-Dunántúli régió megyéiben, területi összehasonlításban, 2024 (ezer fő)

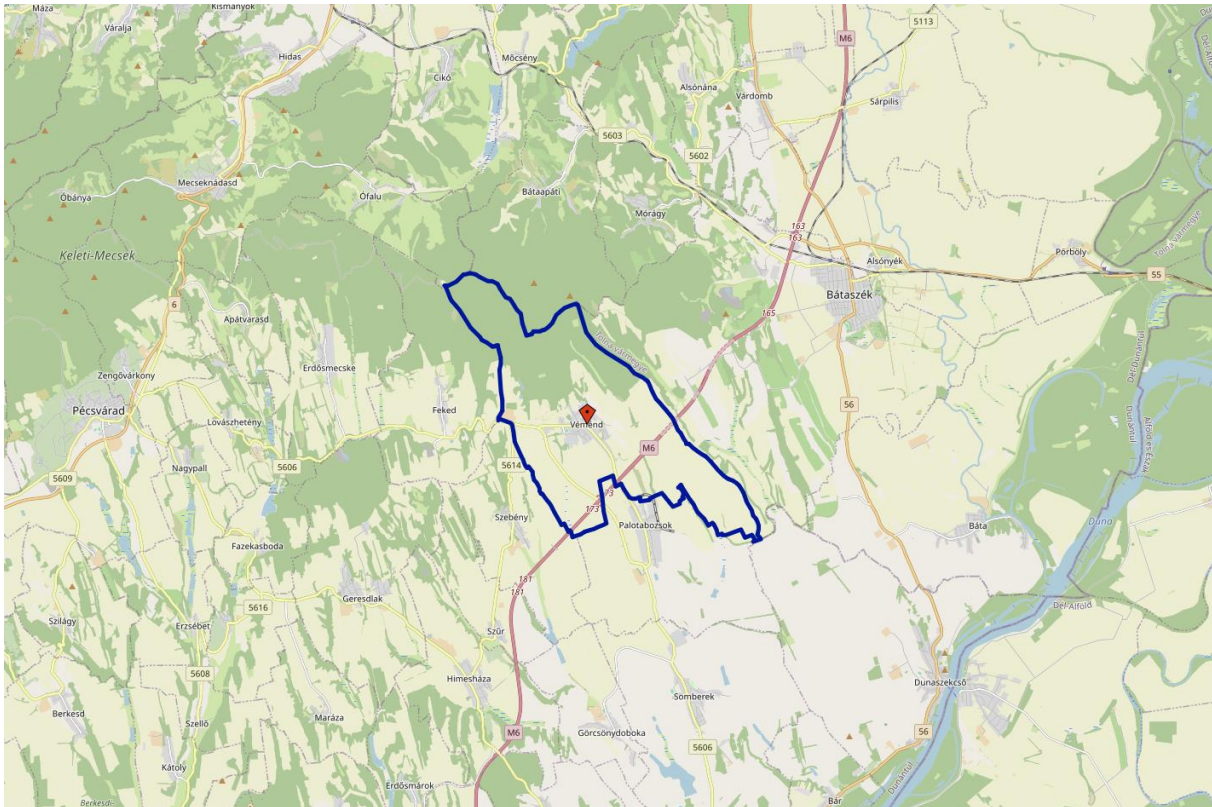
Forrás: saját szerkesztés KSH adatok alapján, 2025

Az egész régióban a foglalkoztatottak száma 2024. első negyedévében 4 595 000 fő volt, ami az év második negyedévére növekedett, ekkor 4 615 100 fő volt a foglalkoztatottak száma. Ez a tendencia Tolna vármegye kivételével az egész régióra elmondható. Baranya vármegyében is nőtt a foglalkoztatottak száma 2024-ben, hiszen az első negyedévben 152 000 fő, míg a második negyedévben 154 000 fő volt a foglalkoztatottak száma. Ezen számok alakulása vonzza magával, hogy a munkanélküliek száma pedig csökken. Azt gondolom, hogy ez előnyös az egész régió tekintetében, hiszen így lehet gazdaságilag megerősíteni és stabilabbá tenni a térséget (*ksh.hu*).

3.2.3 Véménd Község

Véménd község a Geresdi-dombság területén, Baranya vármegye északkeleti határán helyezkedik el. Földrajzi elhelyezkedése alapján Pécsváradtól keletre, Mohácstól pedig észak-északkeleti irányban található (9. ábra). A település közúti megközelíthetősége jelentős mértékben javult az M6-os autópálya átadását követően, amely nemcsak áthalad Véménd közigazgatási területén, hanem egy autópálya-csomóponttal is rendelkezik, ezzel előnyös közlekedési kapcsolódási lehetőségeket biztosítva. A Központi Statisztikai Hivatal adatai szerint Véménd lakónépessége 2019-ben 1 280 fő volt, míg 2024-re ez a szám 1 152 főre csökkent. A község területe 31,81 km², ennek megfelelően a népsűrűség körülbelül 41,87

fő/km². A lakásállomány 574 lakóingatlant tesz ki, ami jól mutatja a település méretét és infrastrukturális jellemzőit (*ksh.hu, Véménd Község hivatalos honlapja*).

9. ábra: Véménd Község elhelyezkedése

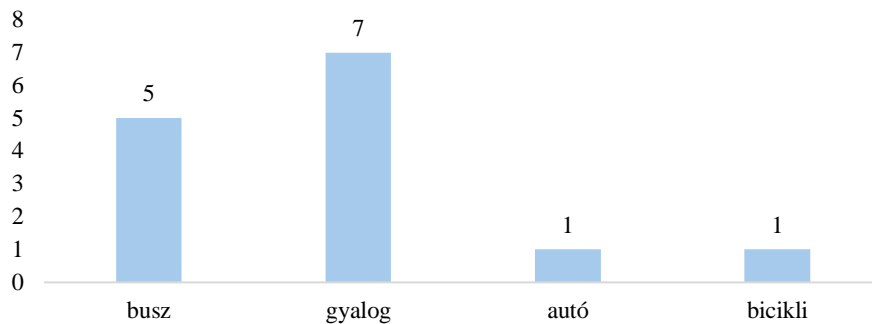
Forrás: <https://data2.openstreetmap.hu/terkep/Vemend>, 2025

Véménd közigazgatási területe jelentős természeti erőforrásokat is magában foglal. A területen található erdőterület lehetőséget nyújt a helyi lakosság számára rekreációs és szabadidős tevékenységek végzésére, különösen túrázásra és természetjárásra. Emellett szembeűnő, hogy a település közigazgatási határain belül számottevő szántóföldi területek is találhatóak, amelyek fontos szerepet játszanak a helyi mezőgazdasági termelésben.

3.3 Az általános iskolai kérdőívezés eredményei

Saját kutatásomban fontosnak tartottam, hogy más szemszögből is megismerjem a Véménd Községben élők meglátásait és gondolatait, ezért egy kérdőíves megkereséssel mértem fel azt, hogy a nyolcadik osztályos diákok hogyan látják a települést. A kérdőívet kitöltött diákok fele volt lány és fele fiú, tehát 6 lány és 6 fiú válaszolt a kérdéseimre. A diákok közül 7-en élnek Véménd Községben, 2-en Szébényben, 2-en Palotabozsokon és 1 diák él Fekeden. A 10. ábra jól szemlélteti, hogy az általam megkérdezett diákok többsége gyalog jár iskolába, ami abból adódik, hogy a településen élnek. Azok a diákok, akik nem Véménd Községben,

hanem a környező települések valamelyikén élnek, azokat szervezett buszjáráttal hozzák az iskolába.

10. ábra: Iskolába járás módjának megoszlása a megkérdezett diákok körében (fő)

Megjegyzés: több válasz is megadható volt

Forrás: saját kutatás és szerkesztés, 2025

Azt gondolom, hogy ez is egy környezetbarátabb megoldás, hiszen nem minden diákot hoznak külön autóval a szülei. A kérdőív megválaszolásakor voltak olyan diákok, akik erre a kérdésre több választ is adtak, így volt, aki azt írta, hogy gyalog, de néha autóval jár iskolába, és volt, aki azt válaszolta, hogy gyalog vagy biciklivel jár be az intézménybe. Összességében elmondható, hogy azok a diákok, akik tehetik környezetkímélő módon, tehát gyalog vagy biciklivel jutnak el az iskolába.

Mivel a kérdőívem következő kérdése egy nyitott kérdés volt, amire sok különböző válasz érkezett, ezért a szófelhő megoldása mellett döntöttem, hogy szemléltetni tudjam a fiatalok meglátását Véménd kapcsán. A 11. ábrán a fiatalok által írt szavak, szókapcsolatokat tüntettem fel. A diákok számára ezek a kifejezések jutnak eszükbe először, ha a településre gondolnak.

11. ábra: A megkérdezett diákok gondolatai Véménd kapcsán - szófelhő

Megjegyzés: Az első hármat kellett leírni

Forrás: saját kutatás és szerkesztés, 2025

A legtöbben a nyugalmat írták, ami azt gondolom, hogy teljesen igaz, hiszen egy kisebb községről beszélünk, ami erdő mellett fekszik, így csendes, nyugodt. Ezután a leggyakrabban előforduló szó a barátok és család volt, hiszen a diákok családja is itt él a településen vagy a környező falvakban, de mindenképp a környéken. Többen írták, hogy gyönyörű táj, hiszen a település vezetése törekszik arra, hogy a faluképet minél inkább szépre, rendezettre formálja, emellett Véméndet körülvevő erdőkről, és túraútvonalokról sem feledkezhetünk meg, amik szintén nagyon szépek. Összességében elmondható, hogy a diákok első gondolatai pozitív töltetűek, ami azt gondolom, hogy részben a földrajzi adottságoknak, részben a település vezetésének és nem utolsósorban a fiataloknak is köszönhető, hiszen többen kiemelték a baráti közösségeket, amiket a fiatalok alakítanak egymás közt.

A kérdőív további részében kérdeztem az iskolás diákokat arról is, hogy mi az a 3 dolog, amit szeretnek, ami tetszik nekik Véménden. Erre a kérdésre adott válaszokból szintén egy szófelhőt készítettem, ami a 12. ábra szemléltet, mert úgy gondolom, hogy ezzel az ábrával tudom legkönnyebben szemléltetni a visszaérkezett válaszokat. Ennél a kérdésnél is pozitív válaszok érkeztek, illetve nem volt olyan diák, aki üresen hagyta volna az erre kijelölt helyet.

12. ábra: Szófelhő azokból a gondolatokból, amit a diákok szeretnek Véménd Községben

Megjegyzés: Az első hármat kellett leírni

Forrás: saját kutatás és szerkesztés, 2025

Véleményem szerint érdekes lehet, hogy milyen szemmel nézik a fiatalok a közel hasonló dolgokat, mint a felnőttek vagy az idősebbek. Nyilván ez adódik a generációs különbségekből, illetve abból is, hogy teljesen más ingerek érik a fiatalok manapság, mint a felnőtteket. A fiataloknak sokkal több ingert kell tudniuk befogadni és értelmezni, mint azoknak, akik

korábban voltak ebben az életszakaszban. Örömmel olvastam, hogy több kérdőívben is megjelentek különböző természeti adottság, mint például az ötvályú-forrás, ami az elmúlt néhány évben lett restaurálva és megszipítve. Azóta az iskolásokat és az óvodásokat is gyakran viszik ki a pedagógusok, hiszen a falu területén belül, néhány perces sétával könnyedén megközelíthető, emellett természetesen nagyon szép és kellemes időtöltést biztosít. Többen kiemelték a véméndi futballpályát, ami szintén a szabad levegőn való időtöltést jelenti. Volt olyan diák, aki a nyugodt környezetet emelte ki ennél a kérdésnél, illetve többen emelték ki a nyugalmat, barátságos környezetet. Több diák is szereti, hogy egyedülálló módon ápoljuk a hagyományokat a településen. Több kultúrcsoport is működik, mint például a Véméndi Német Nemzetiségi Táncsoport, melynek van gyermektáncsoport és felnőtt táncsoport része is, emellett van fúvószenekar, férfikar és énekkar is. Azt gondolom, hogy ekkora választékból mindenki meg tudja találni a hozzá leginkább illő szabadidős tevékenységet. Amellett pedig, hogy ennyi lehetőség van a különböző hobbitevékenységek gyakorlására nem utolsó sorban jó érzés tartozni egy közösséghez, egy csoporthoz. Itt lehetőség van életre szóló barátságok kialakításra, illetve korábbi barátságok felelevenítésére is. A válaszok között több egész falut érintő programok is felsorolásra kerültek, mint például a falunap, amit minden évben megrendeznek és nagyon jó programlehetőségek szoktak lenni, illetve a majális, amit szintén minden évben megrendeznek és szintén több programlehetőség van a kicsiktől kezdve az idős korosztályig. Ami számomra meglepő volt, de nyilván érthető, hogy több diák kiemelte, hogy szereti, hogy van iskola Véménden. Érthető, hiszen így sokaknak nem kell utazni minden reggel azért, hogy eljusson az iskolába, hanem a lakóhelyén belül el tud jutni az intézménybe.

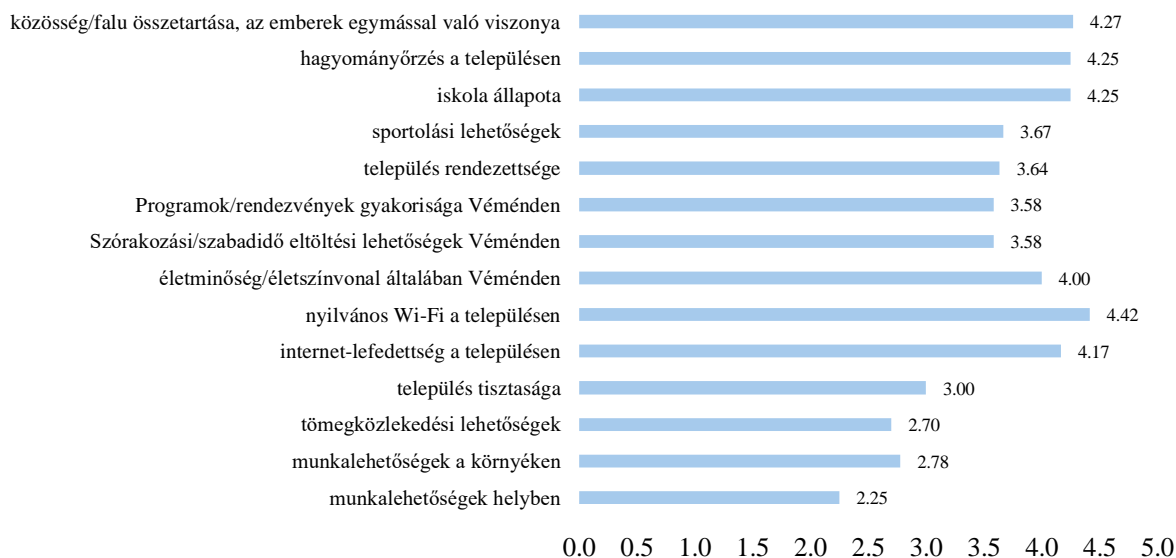
A felmérésem következő kérdése a korábbi kérdésem inverze volt, tehát, arra voltam kíváncsi, hogy mik azok a dolgok, amik nem tetszenek a fiataloknak a községben. Meglepő volt számomra, hogy erre a kérdésemre is igazán felnőtt válaszok érkeztek a legtöbb diáktól. Alapvetően a leginkább nem tetsző dolog a fiatalok számára, hogy nem jó a tömegközlekedés. Kevés buszjárat van, illetve a legtöbb járaton akár több óra átszállás is van, hogy egy nagyobb városba, mint például Pécs bejusson az ember. Több diáknak is szembetűnő, hogy kevés a munkalehetőség a településen, emellett pedig kevés a munkaerő is, a diákok meglátása szerint. Én ezt inkább úgy egészíteném ki, hogy a szakképzett munkaerő kevés, hiszen a tanultabbak elmennek külföldre, vagy valamelyik nagyvárosba, ahol kedvezőbb munkakörülmények vannak. Továbbá az utak és járda állapotát is említették a fiatalok, csak úgy, ahogy a sok levegőszennyezést. Többen írták, hogy nincs elég szórakozóhely a településen, ami szerintem így ebben a formában nem igaz, hiszen vannak közösségek, csoportok, amik rendszeresen találkoznak, szórakoznak és minőségi időt töltenek el együtt. Ezek a felnőtt meglátások

mellett szerepelnek olyan észrevételek, amik szerintem nem feltétlenül jutnak eszébe egy felnőtt lakosnak. Ilyen például az iskola csengője, a játszóterek állapota vagy hogy a továbbtanuláshoz sokat kell utazni.

Ezt követően azt kérdeztem a diákoktól, hogy mi az a 3 dolog, amit fejlesztenének a településen. A korábbi válaszokból is már lehet következtetni arra, hogy nagyjából miket fejlesztenének, változtatnának meg a fiatalok Véménden. A legtöbben a közlekedést változtatnák meg, hogy azoknak, akiknek nincs személyautója, vagy fiatalok, vagy már nyugdíjasok, könnyebben el tudjanak jutni a közeli városokba. Azt gondolom, hogy ha ez a lépés meg tudna valósulni és tudnák fejleszteni a tömegközlekedést a településen, akkor csökkenne az elvándorlás és még akár vonzóbb is lehet a fiatalok számára a község. A közlekedés után a szórakozóhely építése, létesítése áll a második helyen a fejlesztendő dolgok listáján a fiatalok meglátása szerint. Többen felsorolták, hogy több boltot kéne létrehozni a településen, de azt nem írták le, hogy milyen jellegű boltot szeretnének. A településen jelenleg három élelmiszerbolt, egy zöldséges és egy vegyesbolt is megtalálható, ami azt gondolom, hogy egy ekkora létszámú településen megfelelően ki tudja szolgálni a lakosságot. Volt olyan tanuló, aki azt mondta, hogy a szemét mennyiségét csökkentené és a levegőszennyezést. Azt gondolom, hogy összességében teljesen felelősségteljes meglátásaik vannak a fiataloknak. Számomra meglepő volt, hogy mennyire éretten és tudatosan válaszoltak a kérdéseimre.

A 13. ábrán szemléltettem a diákok által adott osztályzat alapján a községet érintő tényezőket. A tényezőket táblázatos formába szedtem és a diákoknak egytől ötig kellett értékelnie az egyes elemeket, ahol az egyes értékelés azt jelentette, hogy nem jó, az ötös értékelés pedig azt, hogy nagyon jó.

A visszaérkezett válaszokból először átlagos vontam, így megkaptam mindegyik komponens átlagát, ezt ábrázoltam a 13. ábrán vonaldiagrammal. Az adatokból jól látszik, hogy azon a tényezők kaptak alacsonyabb értékelést, amiket a fiatalok korábban már kiemelték problémaként, vagy olyan szempontból, amit megváltoztatnának a településen. A legrosszabb értékelést a munkalehetőségek kapták, ami sajnos tényleg nagyon kevés a községben, illetve a környéken is. Emellett amit még lehetne fejleszteni, javítani az a tömegközlekedés a környéken, de ezt már korábban kifejtettem. Illetve, ami számomra meglepő volt, hogy a település tisztasága, csak közepes 3-as értékelést kapott miután átlagoltam a visszaérkezett válaszokat. Én nem tapasztaltam, hogy nagyon koszosak, szemetesek lennének az utcák, persze előfordulhat, hogy ezek olyan részeken vannak jelen a faluban, ahol én nagyon ritkán vagy egyáltalán nem fordulok meg gyakran.

13. ábra: Véménd Községet érintő tényezők értékelésének átlaga a diákok válasza alapján

Megjegyzés: 1-5 skálán, ahol 1=nem jó/elégtelen; 5 =nagyon jó

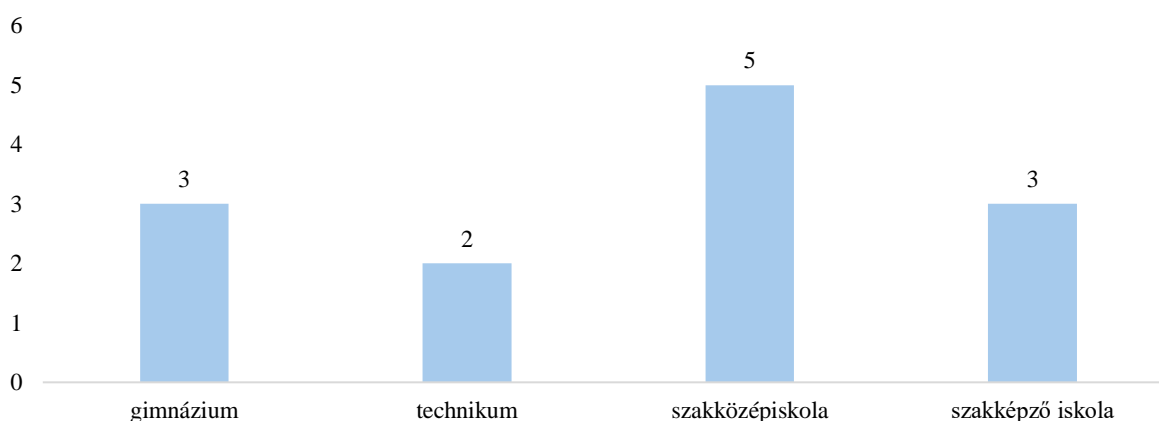
Forrás: saját kutatás és szerkesztés, 2025

A közepestől némivel jobb értékelést kaptak a sportolási lehetőségek, hiszen többféle edzést is tartanak a sportolni vágyóknak. Szintén a középmezőnyben végzett a település rendezettsége, amivel abszolút egyet tudok érteni. 3,58-as átlagot kapott a programok/rendezvények gyakorisága Véménden, hiszen a vezetőség törekszik arra, hogy minél több közösségépítő eseményt, programot szervezzenek. Szintén 3,58-as átlagot kapott a szórakozási/szabadidő eltöltési lehetőségek Véménden, ami azt gondolom, hogy részben az előző tényezőhöz tartozik, részben pedig ahhoz, hogy több tábort is szerveznek a községben, illetve az iskola is szokott különböző izgalmas programokat szervezni a diákok számára, mint például éjszakai túrák, erdei iskola, sulidisco. Az általam meghatározott többi tényező pedig 4,00 átlag vagy afelett végzett, aminek nagyon örülök, hiszen ez megint azt mutatja, hogy a fiatalok véleménye inkább a pozitív irányba hajlik a települést illetően. 4,00 átlagot kapott az életminőség/életszínvonal a településen, ami azt gondolom, hogy egy reális képet ad arról, hogy milyen minőségben élnek az emberek a községben. Az internet lefedettség és a nyilvános Wi-Fi a településen is jó értékelést kapott, ugyanis az internetlefedettség a településen 4,17-es átlagot kapott, a nyilvános Wi-Fi a településen pedig 4,42-es átlagot, így ez kapta a legmagasabb pontot a fiataloktól. Azt gondolom, hogy ez is teljesen rendben van, hiszen többféle szolgáltató is megtalálható a településen, ha internetről van szó és emellett gond nélkül szokott működni az internet. Szintén nagyon jó értékelést kapott az iskola állapota, hiszen folyamatosan újítgatják, szépítgetik, hogy kedves és barátságos legyen a diákok számára. A közösség/falu összetartása, emberek

egymással való viszonya is nagyon jó értékelést kapott a diákoktól, ugyanis 4,27-es átlagot kapott, ami szerintem abszolút reális. Azt gondolom, hogy mivel kis település Véménd, ezért még mindenki ismer mindenkit és mindenki próbál segíteni a másinak, ha baj van. Egy nagyon összetartó közösség a falu egésze és az egyes csoportok is. Nem utolsó sorban pedig a hagyományőrzés a településen, ami szintén nagyon jó 4,25-ös átlagot kapott, személy szerint én nagyon örülök annak, hogy a fiatalok is úgy látják, érzik és bízom benne, hogy ezáltal ők is törekszenek a hagyományok ápolására, megőrzésére és természetesen a tovább örökítésükre.

A kérdőívben a következő kérdésem az volt, hogy a jövőben elköltözne-e Véméndről, viszont itt megkértem azokat a diákokat, akik nem Véménd Községben élnek, hogy ne válaszolják meg ezt a kérdést, ezt hagyják üresen. Így a visszaérkezett válaszokból arra a következtetésre jutottam, hogy a Véménden élő diákok több, mint fele nem költözne el a településről a későbbiekben. 3 diák válaszolta azt, hogy elköltözne, ebből egy diák indokolta, hogy a tanulmányai miatt fog valószínűleg elköltözni Véméndről. Azt gondolom, hogy ez megint egy pozitív visszacsatolás a falunak.

A 14. ábrán szemléltettem a diákok továbbtanulási szándékát intézménytípus szerint. Azért van több válasz, mint ahány diák kitöltötte a kérdőívet, mert lehetséges volt megjelölni több választ is. A kitöltők közül egy tanuló volt, aki két opciót jelölt be, ő a technikumot és a szakképző iskolát választotta. Ezen kívül mindenkinek egyértelmű elképzelése van a továbbtanulással kapcsolatban. A diákok nagyrésze szakközépiskolába szeretne továbbtanulni, illetve a leginkább népszerűtlen intézménytípus a technikum.

14. ábra: Továbbtanulási irányok a 8. osztályos tanulók körében (fő)

Megjegyzés: Több válasz is megadható volt

Forrás: saját kutatás és szerkesztés, 2025

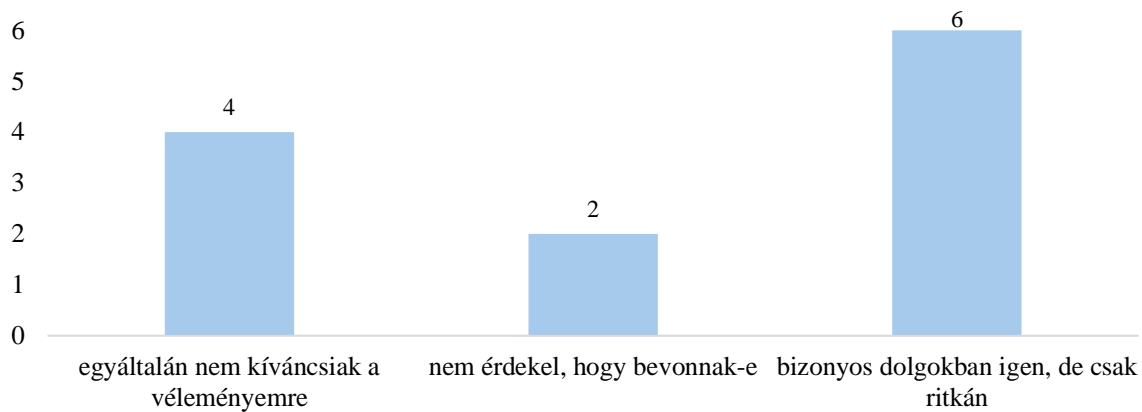
A diákokat kérdeztem arról is, hogy melyik településen szeretnének továbbtanulni, itt is volt olyan tanuló, aki több várost is megjelölt. A diákok fele szeretne Mohácson, közel fele pedig Pécsen, negyede Baján és Szekszárdon, illetve kevesen Lengyelen továbbtanulni. Véleményem

szerint nem meglepőek ezek az adatok, hiszen már évek óta Mohács és Pécs a leginkább felkapott város továbbtanulás tekintetében. Emellett a diákokat arról is megkérdeztem, hogy mit szeretnének csinálni a középiskola elvégzése után. A diákok fele azt jelölte, hogy még nem tudja mit szeretne csinálni a középiskola után, 41,6%, vagyis 5 diák jelölte azt, hogy dolgozni szeretne a középiskola után, illetve 8,3%, vagyis 1 diák jelölte azt, hogy egyetemre szeretne menni.

A tanulmányokra vonatkozó kérdések után arról kérdeztem a diákokat, hogy az életük során terveznek-e külföldön tölteni hosszabb időt. Erre a kérdésre adott válaszok engem megleptek, mivel a diákok 50%-a válaszolta azt, hogy tervez hosszabb időt külföldön tölteni, illetve 50% válaszolta azt, hogy nem tervez hosszabb időt külföldön tölteni. Azokat a diákokat, akik majd szeretnének külföldön élni, kérdeztem arról, hogy mennyi időt szeretnének eltölteni más országokban. Két diák jelölte azt, hogy kevesebb, mint 1 évet, három diák szeretne 1-2 évet és egy diák szeretne 2-5 évet külföldön tölteni. A kérdőívben továbbmentem és megkérdeztem az iskolásokat, hogy ha szeretnének országhatáron kívül élni, akkor mit szeretnének csinálni, mi célból hagynák el az országot, akár csak néhány évre. Kivétel nélkül minden diák azt válaszolta, hogy dolgozni menne külföldre, illetve tapasztalatot szerezni. Azt gondolom, hogy hatalmas pozitívum, hogy minden olyan diák, aki azt jelölte, hogy szeretne néhány évet külföldön élni, később azt válaszolta az általam feltett kérdésre, hogy mindenképpen visszaköltözne Magyarországra, tehát életvitelszerűen egyik tanuló sem tervezi más országban az életét.

A következő kérdésem arra irányult, hogy mi motiválná a fiatalokat arra, hogy a saját, mostani településén éljen. A legtöbb válasz arra vonatkozott, hogy legyen több szórakozóhely, legyen több program, rendezvény, több focimeccs. Ezen kívül olyan válaszok érkeztek, hogy jobb közösség, javuljon az emberek egymáshoz való viszonya, legyen több munkahely. Azt gondolom, hogy ennél a kérdésnél is az alapvető problémákra világítottak rá a fiatalok.

A 15. ábrán látható, hogy a diákok szemszögéből mennyire vonják be őket, fiatalokat a település életébe, fejlesztéseibe, illetve mennyire kéri ki a fiatalok véleményét bizonyos dolgokban. Azt gondolom, hogy talán mivel az általános iskolások, főleg a felső tagozatosak, egy olyan vízvonalon állnak a felnőttek és a gyerekek közt, akikkel talán nehezebb lehet megtalálni a közös hangot, de a diákok válaszai alapján a vezetőség próbálkozik megtalálni a közös hangot és néhány dologban kikérni a fiatalok véleményét.

15. ábra: A nyolcadik osztályos tanulók megoszlása a települési döntéshozatalba való bevonásuk megítélése alapján

Forrás: saját kutatás és szerkesztés, 2025

A következő kérdésem az volt a diákok felé, hogy milyen témákban, kérdésekben kérték ki a véleményüket a település vezetése. A legtöbb válasz az volt, hogy különböző rendezvényekkel, eseményekkel kapcsolatban kérdezték meg őket. Az egyik diák elmondása szerint megkérdezték, hogy bizonyos dolgok, fejlesztések jók-e, jók lesznek-e a jövőben. A kérdéseim vége felé közeledve megkérdeztem a fiatal generációt, hogy figyelemmel kísérik-e a településük fejlődését. Örömmel láttam a visszaérkezett válaszokból, hogy az iskolások közel fele mindig figyelemmel kíséri településének fejlődését. Emellett a diákok egyharmada esetenként/elég ritkán kíséri figyelemmel az aktualitásokat, illetve kevesen egyáltalán nem kísérik figyelemmel a község fejlődését. Azt gondolom, hogy összességében jó arányban vannak azok, akik valamilyen szinten érdeklődnek a fejlesztések, változások iránt és figyelemmel kísérik az eseményeket, annak ellenére, hogy fiatal diákokról beszélünk. Végül pedig arról kérdeztem az iskolás fiatalokat, hogy hogyan veszik ki a részüket a közösség életéből, hogyan segítenek a falunak. A legtöbben azt írták, hogy különböző rendezvényeken, mint például falunap, majális segítenek a szervezésben, illetve, ha szükség van rá, akkor a vérméni tánccsoporttal fel is lépnek ezeken a rendezvényeken. Volt, aki azt írta, hogy a különböző projektnapok szervezésében, lebonyolításában szokott segíteni, illetve van, aki a focicsapatban is játszik, emellett több nyolcadikos diák is tagja a tánccsoportnak vagy fúvószenekarnak. Mindezek mellett van, aki a szemétszedésben segít, illetve a falutúrában. Összességében azt gondolom, hogy elég aktívak a nyolcadik osztályos diákok a programok szervezésében és lebonyolításában.

A kérdőívek összesítése véleményem szerint teljesen pozitív összképet adott a diákok hozzáállásáról, elképzeléseiről, illetve a településvezetőséggel való kapcsolatáról. Számomra

meglepő és érdekes adatok jöttek ki, nem gondoltam volna, hogy ilyen pozitívak a nyolcadik osztályos diákok.

3.4 Interjú a Véméendi Általános Iskola igazgatójával

A diplomadolgozat témám kutatása és vizsgálatai során fontosnak tartottam a 8. osztályos diákok megkérdezése mellett, hogy az intézmény vezetőjét, Galambos Jakabnét is megkérdezzem a település, Véménd Község helyzetéről, illetve arról, hogy ő hogyan látja a fiatalok jövőjét a településen, illetve általánosságban. Az igazgatónő nem Véménd Községben él, hanem a mellette található még kisebb településen, Szebényben, viszont már az általános iskolát is Véménden járta, illetve tanári pályájának kezdetétől a Véméendi Általános Iskolában tanít, így azt gondolom, hogy relevánsan, de mégis talán objektíven tud válaszolni az általam feltett kérdésekre.

Arra kértem Galambos Jakabnét, hogy egy rövid SWOT analízis kereteink belül néhány szóban foglalja össze számomra azt, hogy ő hogyan látja jelenleg a települést, tehát Véménd Községet. Az igazgatónő általános meglátása, hogy Véménd Község esetében egy előregedő faluról beszélünk, ahol sajnos igen csekély a munkalehetőségek száma. A település lehetősége, és az ő meglátása szerint az egyik legerősebb lehetőség az a turizmus, hiszen a falu érték. A lehetőségeit erősíti a községnek, hogy nyugodt, biztonságos, mindenki ismer mindenkit, nagyon minimális a bűnözés, vagy nincs is, illetve, hogy egy erős, összetartó közösségről beszélünk, az emberek segítik egymást. A település gyengesége, ami sajnos nem egyedi eset, hogy az infrastruktúra szinte egyenlő a nullával, tehát nagyon rossz minőségűek a járdák és utak, nagyon csekély a tömegközlekedési lehetőség. A posta is bezárt a településen, tehát már csak postapont elérhető a községben. Az infrastruktúra mellett meg kell említeni azt is, hogy a szolgáltató szektor is elég erősen hiányos, illetve a szórakozási lehetőségek is nagyon korlátoltak. Mindezek mellett beszélünk kell a település erősségeiről, ami, például a tiszta levegő és a csend, ami a városban nagyobb községekben nem adatik meg az ott élőknek. A település veszélye az igazgatónő meglátása szerint, hogy az utóbbi években egyre kisebb a közbiztonság, illetve az orvosi ellátás is sajnos a közeljövőben megszűnhet.

A következő téma, amiben megkértem az igazgatónőt, hogy mondja el véleményét, az az volt, hogy hogyan látja a fiatalokat a településen, hogy érzik magukat. A helyzet sajnos elkeserítő, ugyanis, ha végig nézzük az elmúlt 15-20 év tablóját, és elkezdjük összeszedni, hogy hányan maradtak a településen, sajnos nem sokan. A fiatalok nagy része próbál a városba vagy az agglomerációba költözni, esetleg egy olyan kisebb településre, ami 10 perc autóútra van a várostól, hiszen ott több és jobb munkalehetőségek várják, a gyermekeknek több tanulási,

fejlődési és szórakozási lehetőség van. Az igazgatónő meglátása alapján a Véméendi Általános Iskolában végzett diákok nagyjából 20-25%-a marad a településen, míg nagyrészüket elköltözik és a jövőben sem költözik vissza.

A fiataloknak fontos, hogy legyen óvoda, iskola, ami megtalálható Véméenden, emellett a munkalehetőséget is szeretnék, de az nem lesz, sem most, sem a későbbiekben. Viszont a Covid járvány egyik pozitív hozadéka, hogy egyre több embernek van lehetősége otthonról, home office-ban dolgoznia, akkor viszont nem fontos, nem elvárás, hogy a városban éljenek. Volt néhány pozitív példa erre a járvány alatt, hiszen akkor többen vásároltak házat Véméenden, illetve a környező kisebb településeken is.

A korábbi években, mondjuk 20-30 évvel ezelőtt, a fiatalok fő motivációja arra, hogy a faluban, vidéken maradjanak az volt, hogy ott élt a családjuk, akik tudtak nekik segíteni, illetve nem is tudták elképzelni az életüket a városban, hiszen nem volt még internet, közösségi média, ami mindent megmutat, így az emberek a saját közvetlen környezetükből merítkeztek és inkább olyan vagy ahhoz hasonló életet szerettek volna, mint szüleik. Inkább olyan vagy ahhoz hasonló életet szerettek volna, mint szüleik.

Az általános iskola elvégzése után mindenki továbbtanul, nincs is más lehetőségük a diákoknak, hiszen még tankötelesek. Az, hogy ki hova, merre és milyen intézményben tanul tovább, az nagyon változó, ez mindig is változó volt, és így is maradt. Az igazgatónő személyes véleménye, hogy nem kell mindenkinek érettségi és diploma, mivel, ha nem ahhoz van affinitása, ügyessége a diáknak, akkor nem kell szenvedni, hiszen mindezek ellenére, lehet, hogy nagyon ügyes kőműves vagy asztalos lesz belőle. Az iskolából elsősorban Pécsre, Pécsváradra és Mohácsra mennek a diákok továbbtanulni. A továbbtanulók nagyjából 50%-a folytatja tanulmányait gimnáziumban, de ez minden évben változó a diákok kvalitásától függően. Az idei évben, tehát 2025-ben, a mezőgazdasági iskolák, ágazatok vannak előnyben, ezek a felkapott továbbtanulási irányok.

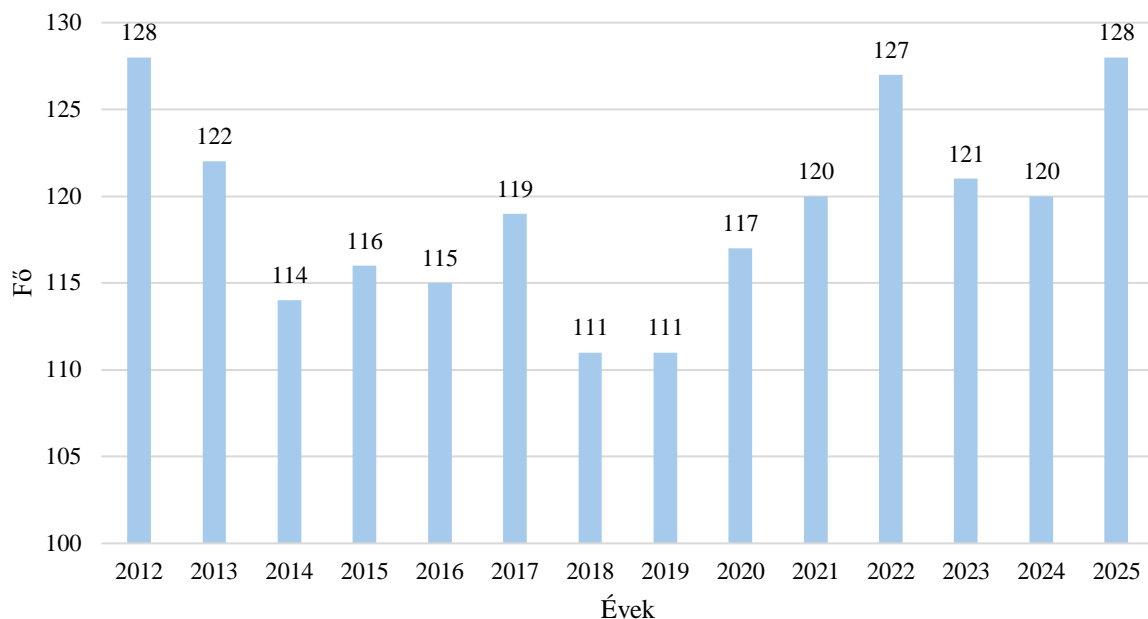
Az interjú során említettük a diákok álmait, céljait is, hogy ezek mennyire változtak meg az elmúlt 10-15 évben. Az elmúlt évek tapasztalatai alapján egyre kevesebb az olyan diák, aki nem fejezi be a középiskolát, tehát aki elkezd egy gimnáziumot vagy szakmát, az be is fejezi. Az utóbbi néhány évben a szakmáknak lett presztízse, és egyre nagyobb teret nyernek a diákok körében.

Az igazgatónő véleménye szerint, akik faluból, kisebb községből, vidékről, ezáltal kisebb általános iskolából érkeznek a középiskolába, azok hátránnyal, még némi megkülönböztetéssel is meg kell küzdeniük, még annak ellenére is, hogy a Véméendi Általános Iskolában törekednek arra a tanárok, hogy ezeket a különbségeket a lehető legjobban megpróbálják kiküszöbölni. Már

az egy hatalmas törést tud okozni egyes diákokban, hogy kollégiumba kell költözzön a középiskolai éve alatt, hiszen az infrastrukturális helyzet miatt nem megoldható a mindennapi bejárás a városba és az iskolába. A Véméi Általános Iskola is tagja a Tanítsunk Magyarországot Programnak, melynek célja a vidéki diákok felzárkóztatása, felkészítése a középiskolára, hogy ne induljanak hátrányból a középiskolában. A program által kirendelt mentorok bevezetik a 8. osztályos diákokat a városi életbe, bemutatják nekik, hogy milyen a középiskolai lét, hogy kell felkészülni egy-egy tanórára. Tehát próbálják felkészíteni őket a lehető legjobban. Az elmúlt évek tapasztalatai alapján azokat az iskolákat adják fel, hagyják ott, ahol kollégiumban kell élni, ahonnan nem tudnak hazajönni minden nap.

Az iskola tanulójának nemzetiségi összetétele az elmúlt 10-15 évben stagnál. Amikor az igazgatóasszony elkezdett a Véméi Általános Iskolában tanítani, ami 30 évvel ezelőtt volt, akkor nagyjából a diákok 25%-a volt roma nemzetiségű, nagyjából 25-30%-a a diákoknak sváb nemzetiségű, a diákok többi része pedig magyar, székely és felvidéki volt. Érdekes, hogy ezek az arányok most is hasonlóak. A diákok etnikai összetétele nagyban megnehezíti a tanárok munkáját, hiszen sokan sokféle hagyományokból, szokásokból érkeznek, emellett természetesen a diákok képességei sem azonosak. Az iskolában megtalálhatók olyan diákok, akik tanulási nehézségekkel küzdenek, nehezebb megbirkózniuk egy-egy feladattal és természetesen sok olyan diák is van, akik kitűnő tanulók és gyorsan, jól meg tudnak birkózni a feladatokkal. Ezekből a különbségekből adódóan az iskolában különböző korrepetálásokat és felzárkóztató órákat tartanak azoknak a diákoknak, akik igénylik a plusz segítséget. Sajátos nevelési igényű (SNI) és beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségek (BTMN) felzárkóztató órákat tartanak, hogy segítsék a diákokat a tanulásaikban. Az SNI oktatásban olyan diákok részesülnek, akiknek valamilyen tartós vagy súlyos fejlődési zavara, fogyatékosága van. Ezt a fejlesztést az iskola gyógypedagógusa tartja délutánonként egyéni fejlesztési terv alapján, tehát teljesen személyre szabott segítségben részesülnek az erre rászoruló diákok. A BTMN oktatásban olyan diákok részesülnek, akiknek nincsen fogyatékoságuk, de valamilyen mértékű tanulási, viselkedési vagy beilleszkedési problémával küzdenek. Ezt a fajta felzárkóztatást, segítséget is az iskola gyógypedagógusa tartja az arra rászoruló diákoknak. Mindezek mellett számos szakkör és tehetséggondozó program is megtalálható az iskolában, amik segítik a diákok versenyre való felkészülését. Ide tartozik például a központi felvételire való felkészítés, DSD (Deutsches Sprachdiplom) nyelvvizsgára való felkészítés, emellett természetesen különböző matematikai és magyar nyelv- és irodalmi versenyekre való felkészítés.

Az iskola összlétszámát tekintve az utóbbi 10-13 évben minimális változás történt. A 16. ábra is jól szemlélteti, hogy viszonylag hasonlóan alakult az iskola diákjainak száma az elmúlt években. 2018-ban és 2019-ben látható egy mélypont, ekkor voltak a legkevesebben az iskola tanulói, viszont azóta egyre felfelé ívelő tendenciát mutat a diákok száma. 2025-ben az iskola tanulóinak létszáma megegyezik a 13 évvel ezelőtti, vagyis a 2012-es adatokkal, ekkor 128 diákja volt a Véméndi Általános Iskolának.

16. ábra: Véméndi Általános Iskola diákjainak száma, 2012-2025 (fő)

Forrás: saját kutatás és szerkesztés, 2025

Az igazgatónő tapasztalatai és meglátása alapján Véménd Község jelenlegi vezetősége nem kéri ki a tanárok és diákok véleményét, ötleteit az iskolát vagy diákokat érintő kérdésekben. Az igazgatónő véleménye szerint a jelenlegi nyolcadik osztályos tanulóknak jó ötleteik és meglátásaik vannak, melyre lehetne alapozni, ha a település vezetősége nyitott lenne feléjük.

Az iskolát érintő kérdésekben segítőkész az önkormányzat. Amikor szüksége van az iskolának buszra, akár versenyre kell vinni a diákokat, akár osztálykirándulásra, akkor mindig segítőkész az önkormányzat és biztosítja a buszt. Az önkormányzaton dolgozó közmunkások tartják rendbe az iskola udvarát, tehát nyírják a fűvet, felsöpörnek, amikor kell, akkor lefestik a korlátokat. Ha szükség van, akkor az iskola biztosít termet önkormányzati rendezvényeknek, ha kéri, akkor műsort állítanak össze, tehát amennyire csak lehet próbálnak együtt dolgozni és segíteni egymást.

Az igazgatónő tartja a nyolcadikos diákoknak az állampolgári ismeretek órát, melynek keretein belül kisebb csoportokban, melyek lakóhely szerint osztott fel a tanárnő, a diákok SWOT analízist készítettek a saját településükre vonatkozóan.

Az 1. táblázat mutatja, hogy a nyolcadik osztályos diákok szerint mik lehetnek Véménd Község erősségei, gyengeségei, lehetőségei, illetve veszélyei.

1. táblázat: Véménd SWOT analízise a nyolcadikos diákok alapján, 2025

Erősségek	Lehetőségek
látványosságok fűrjes, tésztaüzem magáncégek nagy kulturális élet (zene, néptánc, zenekar) jó közösség az évben sok program turista szállók nagy faluház több bolt működő iskola, óvoda, bölcsőde	sok sportolási lehetőség túra útvonalak vadás park kerékpáros útvonal
Gyengeségek	Veszélyek
kiépítetlen utak nagyobb átmenő forgalom elnéptelenedés kevés munkalehetőség játszóterek állapota	elöregedés

Forrás: Véméndi Általános Iskola, 2025

A diákok meglátása szerint a település erősségei, hogy több látványosság van, ide sorolandó például a tájház, templom, szerb temető, héthárs, ötvályú, szépasszonyok völgye stb. Véménden működött a Véméndi Fűrjes és a tésztaüzem, melynek keretein belül több száz fűrjet tartottak, melyek tojásaiból tésztát készítettek és értékesítettek. Ez arányaiban sok embernek adott munkát a településen. Emellett több magán cég, azon belül is inkább mezőgazdasággal foglalkozó vállalkozások vannak. A diákok szemüvegén keresztül nézve is nagy a kulturális élet Véménden, hiszen minden héten van néptáncpróba, fúvószenekari próba, férfikar próba, amik a gyakorláson túl a közösségépítésről is szólnak. Sok fiatalnak itt van lehetősége találkozni a barátaival, ismerőseivel. A különböző próbák után van lehetőség beszélgetni, kapcsolódni egymással. Azt gondolom, hogy egy fontos erőssége a községnek, hogy van működő óvodája, általános iskolája és hamarosan bölcsődéje is lesz a településnek.

Véménd Község gyengeségei azt gondolom, hogy általánosságban elmondható a vidéki térségekről, hiszen több útszakasz minősége nagyon rossz, emellett kevés a munkalehetőség helyben és sajnos erősen jelen van az elnéptelenedés. Azt gondolom, hogy ezt a helyzetet a fiatalok is jól átlátják, tudják, látják az erősségeket, és emellett jól fel tudják mérni a falu gyengeségeit is.

A nyolcadikos diákok szerint a község lehetőségei közé sorolandó, hogy sok sportolási lehetőség van, hiszen van egy nagy futballpálya a településen, továbbá tartanak futballedzést az óvodás korosztálytól egészen a nyolcadikos korosztályig. Van lehetőség kézilabda edzésre is járni, illetve kosárlabda edzésre is. 2024-től pedig dzsúdó edzéseket is tartanak a településen. Véménd Község közvetlen közelében több túraútvonal is megtalálható.

A tanulók meglátása szerint veszély, hogy egyre inkább előregszik a lakosság, ami sajnos igaz Véméndre is.

Az igazgatónő véleménye és meglátása szerint a település meg akarja tartani a fiatalokat és minél kedvezőbb feltételeket szeretne teremteni, hogy a lehető legtöbben itt maradjanak a településen. Ahhoz, hogy itt akarjanak maradni a fiatalok kellenek a rendezvények, ahol tudnak találkozni az emberek. Akár csak egy rövidebb összejövétel, mint például karácsonyfa díszítés vagy szemétszedés, de a nagyobb volumenű rendezvények is kellenek, mint falunap, vagy karácsonyi bál, búcsú.

A fiatalok nagyon szeretnek zenélni, ez az igazgatónő meglátása. A diákok nagyon szeretnek eljárni a különböző hangszeres óráikra, ahol tudnak fejlődni, gyakorolni és örömmel játszanak a különböző iskolai vagy település által szervezett rendezvényeken. Emellett lehetőségük van bekerülni a Véméndi Fúvószenekarba, ami egy jó társaság. Ezáltal a fiatalok és egy közösséghez tartoznak, így sokkal nagyobb valószínűséggel maradnak később a településen. Véménden a német nemzetiségi tánccsoportba is nagyon szeretnek járni a fiatalok, hiszen megint csak egy közösséghez tartoznak. Véménd esetében ezek a kulturális közösségek a kapcsolódás alapjai és az emberek szeretnek valahova tartozni.

Fontos, hogy ameddig csak lehet segítse a fiatalokat a település vezetősége, az általános iskolás tanáraik és természetesen a szüleik is. Az önkormányzat ösztöndíjat ad a középiskolás, illetve egyetemista hallgatóknak, ami motiváló, ösztönző, hogy folytassák tanulmányaikat. Fontos, hogy meglegyen a közbiztonság, hogy a fiatalok biztonságban érezzék magukat, ha elmennek szórakozni, ezért kell egy erős polgárőrség a településen. Nagyjából 10-15 évvel ezelőtt sokkal több bűnözés volt, mint mostanában, hiszen már van egy fejlett polgárőrség Véménden és a környező településeken is.

Az elmúlt 10-15 évben egyre nehezebb tanítani, nem is a diákok viselkedése vagy kompetenciái miatt, hanem a szülők miatt. Napjainkban sok esetben a szülők nem hagyják annyiban a kisebb nagyobb vitákat, nézeteltéréseket, még annak ellenére sem, hogy egyik bocsánatot kért a másiktól vagy a gyerekek már rég megbocsátottak egymásnak. Emiatt a szülői magatartás miatt sokkal nehezebb a tanárok munkája, hiszen a legtöbb esetben hozzájuk fordulnak a szülők. A másik nehezítő tényező, hogy ma már az internet és telefon segítségével bárhol bármikor elérik egymást a diákok és a szülők is, és egy féleértés nagyon könnyen megtörténhet, amiből később vita, veszekedés lesz, amit szintén nekünk, tanároknak kell megoldani – mondta az igazgató. Az interjú és a kutatás alapján világosan kirajzolódik Véménd Község jelenlegi helyzete és jövőképe, különösen a fiatalok szempontjából. Galambos Jakabné igazgató tapasztalatai alapján a település egyszerre küzd számos problémával és rendelkezik értékes lehetőségekkel. Összességében Véménd Község jövője nagymértékben azon múlik, hogy a település vezetése és közössége mennyire tudja támogatni és megtartani a fiatalokat. A kulturális élet, a közösségi összetartozás és a nyugodt környezet értékes alapot nyújtanak, de a gazdasági és infrastrukturális fejlesztések elengedhetetlenek ahhoz, hogy a fiatal generáció hosszabb távon is helyben képzelje el jövőjét.

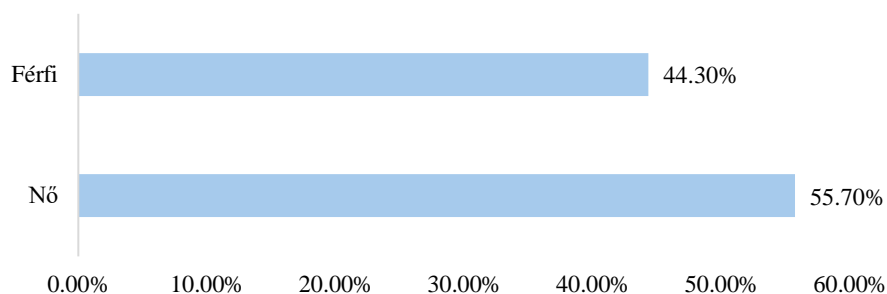
3.5 A lakossági kérdőívzés eredménye

A diplomadolgozatomban kutatásának részeként fontosnak tartottam, hogy közvetlenül is megismerjem a helyi lakosság véleményét, nézeteit, elképzeléseit és tapasztalatait Véménd Községet illetően. Ennek érdekében egy kérdőíves felmérést készítettem, melynek során a Véménd Községben élőknek volt lehetősége online válaszolni a kérdéseimre. Célom az volt, hogy ne csak elméleti forrásokra, hanem a településen élők személyes meglátásaira, véleményére és mindennapi tapasztalataira is építhessem a dolgozatomban. Szerettem volna több szemszögből is megvizsgálni a témát, hogy átfogó képet kapjak.

A kérdőív elején a kitöltő nemére voltam kíváncsi, hogy lássam milyen arányban töltötték ki nők és férfiak a kérdőívet. A 17. ábra szemlélteti, hogy milyen arányban töltötték ki nők és férfiak az online lakossági kérdőívet. Az ábrán is látszik, hogy több női válaszadó volt, mint férfi, azonban nem sok a különbség.

Ezt követően azt kérdeztem, hogy a kitöltőnek mi a legmagasabb iskolai végzettsége. A legnagyobb százalékban a felsőoktatási végzettséget jelölték, a válaszadók 32,2 %-a rendelkezik felsőoktatási végzettséggel. A második helyen 24,3 %-kal a középfokú végzettség érettségivel áll, ezt követi a középfokú végzettség 18,3 %-kal, majd a középfokú végzettség

technikusival, melynek aránya 15,7%. A maradék 9,5% pedig megoszlik az alábbi végzettségek között: általános iskola, kevesebb, mint 8 osztály, szakmunkásképző.

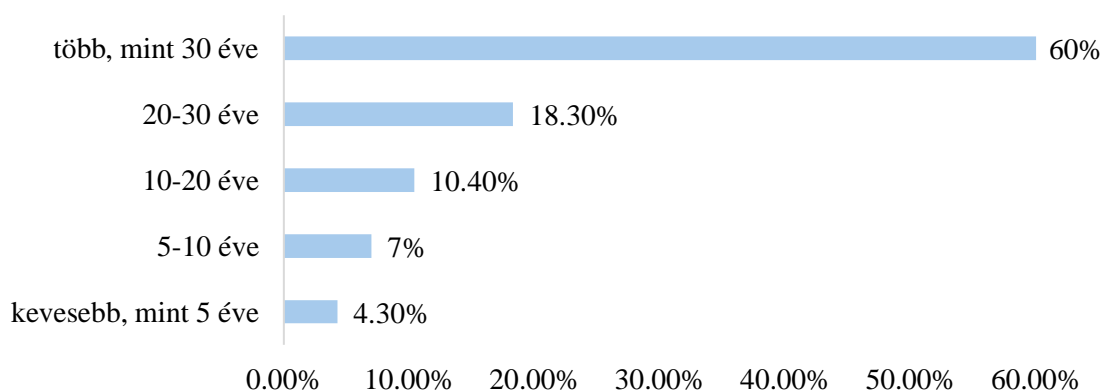

17. ábra: Kitöltők megoszlása nemek szerint (%)

Forrás: saját kutatás és szerkesztés, 2025

Azt gondolom, hogy ezekből az adatokból is látszik, hogy a válaszadók nagy része az értelmiségi réteghez tartozik, ők azok, akiknek fontos a település jövője, az, hogy milyen irányba tart a község, akár gazdasági, akár társadalmi vagy akár infrastrukturális szinten. Azt gondolom, hogy logikailag ide tartozik a felmérésben résztvevők jelenlegi foglalkozása, hiszen a válaszok szempontjából érdekes lehet. A visszaérkezett válaszok alapján a kitöltők 61,7 %-a alkalmazotti munkakörben dolgozik, 13,9 %-a nyugdíjas, 10,4 %-a vállalkozó, 7%-a pedig tanuló. A fennmaradó 7% pedig olyan válaszok között oszlik meg, mint gyes/gyed, munkanélküli vagy pedig rokkantsági ellátásban részesülő.

A 18. ábra szemlélteti, hogy a felmérésben résztvevők mióta élnek a településen. Jól látható, hogy a kitöltő nagyon nagy százaléka már több, mint 30 éve él a községben, emellett azok a válaszadók 18,3 %-a él 20-30 éve a településen, ami nem kevés idő.

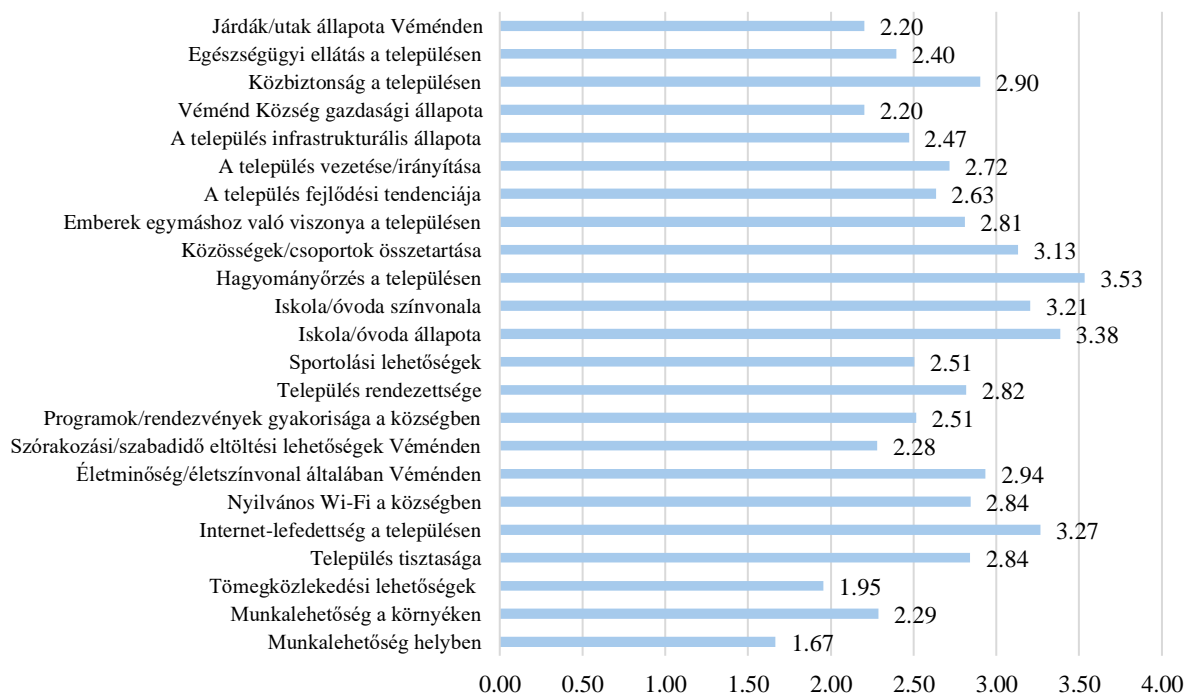
18. ábra: A kérdőív kitöltőinek helyben lakási idő szerinti megoszlása (%)

Forrás: saját kutatás és szerkesztés, 2025

Az is jól látszik, hogy inkább azok a lakosok töltötték ki a kérdőívet, akik már régebb óta élnek Véménden. Fontos megemlíteni, hogy a következő kérdés arra irányult, hogy beköltözött-e a településre a kitöltő vagy ide született. A kitöltők nagy része, egészen pontosan 76,5%-a már a

talált semmi szerethetőt a faluban. A leggyakoribb válaszok a következők voltak: nyugodt, barátságos, élhető, összetartó, családias, hagyományörzés, kultúra, tiszta levegő, jó közösség, szép környezet, jó az elhelyezkedése, kedvesek az emberek, csendes, kisegítik egymást az emberek. Megítélésem szerint az emberek, a község lakói nagy mértékben kötődnek érzelmileg a településhez. Illetve néhány visszaérkezett kérdőívén kívül a legtöbbször pozitív hangvételű és józan meglátásai voltak a község tekintetében. Ezt követően arra kérdeztem rá, hogy a lakosok szerint mik tartoznak Véménd Község gyengeségei közé, mik azok, amiket kevésbé szeretnek a településen. A visszaérkezett válaszokból azt látom, hogy nagyjából megegyeznek azok az irányok, amit nem szeretnek a település lakói. A leggyakrabban visszaérkezett válaszok a következők voltak: infrastruktúra, munkahelyek hiánya, munkaerő hiánya, fiatalok elvándorlása, utak állapota, tömegközlekedés, vízhálózat minősége, szennyvízhálózat, kisebbség létszámának növekedése.

A 20. ábrán láthatjuk Véménd Község egyes tényezőinek értékelését a lakosság szemszögéből. A tényezőket egy táblázatba szedtem össze és a kérdőív kitöltőjének egy 1-től 4-ig tartó skálán kellett értékelni az egyes szempontokat. A beérkezett válaszokat összesítettem, majd átlagot vontam, így megkaptam, hogy hogyan vélekednek a településen élők bizonyos tényezőkről.

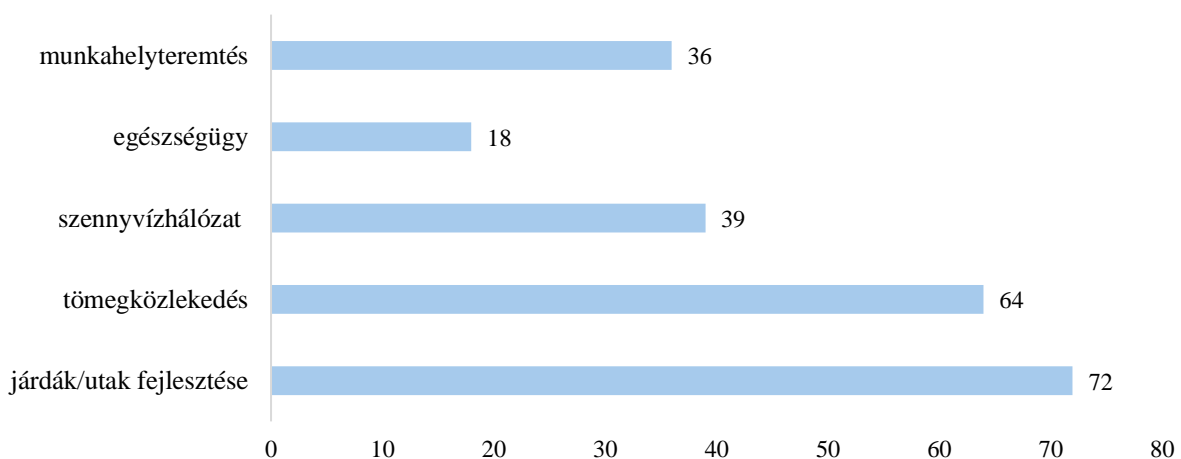
20. ábra: Véménd egyes közösségi és infrastrukturális tényezőinek átlagos értékelése a válaszadók alapján

Megjegyzés: 1-4 skálán, ahol 1=nem jó; 4=nagyon jó

Forrás: saját kutatás és szerkesztés, 2025

Az ábrán is jól látható, hogy a legjobb értékelést a hagyományőrzés kapta 3,53-as átlaggal. Ezt követi az iskola/óvoda állapota 3,38-cal, majd az internet-lefedettség a településen, ami 3,27-es átlagot kapott. A lakosság szerint a legrosszabb helyzetben a munkalehetőségek vannak, hiszen ennek az átlaga csupán 1,67 lett, illetve a tömegközlekedési lehetőségek, melynek átlaga 1,95 lett. Azok a szempontok, amik még alacsonyabb értékelést kaptak, azok a következők: járdák/utak állapota, a község gazdasági helyzete, szórakozási lehetőségek a településen, munkalehetőségek a környéken. Meglátásom szerint van igazsága ezeknek az eredményeknek, hiszen tényleg ezek azok a területek, amiket a polgármester úr is kiemelt, hogy fejleszteni, javítani kell. Azt gondolom, hogy összességében néhány pont kivételével közepes, sőt inkább pozitív vélemény van az egyes tényezők tekintetében. Továbbá szerintem azok az átlagok, értékelések, amik kijöttek reálisak, hiszen mivel én is a településen élek, én is hasonlóan érzem ezeknek a szempontoknak a megítélését.

A következőkben arra voltam kíváncsi, hogy melyek azok a területek, amiket a lakosok fejlesztenének Véménd Községben. A 21. ábrán azok a szempontok, tényezők látható, amelyek a leggyakrabban fordultak elő a válaszok között.

21. ábra: A leginkább fejlesztendő területek megoszlása Véménden a válaszadók alapján (%)

*Megjegyzés: Az első hármat kellett leírni
Forrás: saját kutatás és szerkesztés, 2025*

A legtöbb lakó a járdák, utak állapotát fejlesztené a településen, ezt követően a tömegközlekedést javítanák, fejlesztenék, majd a szennyvízhálózatot, munkahelyteremtést és végül az egészségügyet modernizálnák, optimalizálnák. Az ábrán feltüntetett szempontok mellett még olyan ötleteket, javaslatokat írtak a felmérésben résztvevők, mint turizmus fejlesztés, konditerem létesítése, közösségi tér létrehozása, szórakozási lehetőség kialakítása, több kulturális esemény, több bál, bicikliút vonal kiépítése, helyi vállalkozások bővítése,

valamint a romos épületek restaurálása. Véleményem szerint a lakosság jól összeszedte, kiemelte azokat a dolgokat, tényezőket, amiket tényleg fejleszteni kellene a településen. Azt gondolom, hogy a járdák/utak fejlesztését a polgármester megválaszolta, hogy előbb a kevésbé látványos fejlesztéseket kezdték el megvalósítani és majd azt követően jönnek a látványosabb, lakosok számára fontosabb fejlesztési munkálatok, mint például a járdák rendbetétele. Az én meglátásom szerint a tömegközlekedés javítására, fejlesztésére nem sok esély van, hiszen kis település Véménd, így nem érné meg kibővíteni a hálózatot, pedig szerintem fontos lenne, mert így azoknak is tudnának lehetőséget biztosítani a munkára, akiknek esetleg nincs jogosítványuk vagy autójuk. Ezzel a fejlesztéssel szerintem nőne a jólét és az emberek életminősége a községben. Az egészségügy azt gondolom, hogy a környező településekhez képest kiemelkedő, hiszen új, felújított és korszerű orvosi rendelő van a faluban, továbbá van háziorvosi ellátás, fogorvosi ellátás és védőnői szolgálat is. Emellett a településen megtalálható egy gyógyszertár is, így azt gondolom az orvosi ellátás nagyon jó.

Ezt követően arra is kíváncsi voltam, hogy a településen élők miben látják a község jövőjét, melyik az az irány, ami a jövőben is erős lesz. A kitöltők 55,7 %-a szerint a település jövője a mezőgazdaságban van, míg 19,1 %-a gondolja úgy, hogy a turizmusban. A fennmaradó 25,2 % pedig úgy gondolja, hogy a jövő a könnyűiparban, élelmiszergazdaságban, erdészetben van. Erre a kérdésre érkezett válaszokból is az látszik, hogy az emberek a vidéket elsősorban a mezőgazdasággal kötik össze, ami nem baj, hiszen a község környékén nagyon jó minőségű szántóföldek vannak, továbbá több gazdaság is van a településen. Én azt gondolom, hogy csak az egyik vagy csak a másik tényező nem tud a település jövője lenni, véleményem szerint a jövő a mezőgazdaságban és a turizmusban is egyaránt van.

Arra is kíváncsi voltam, hogy a lakosok szemszögéből melyek azok az elmúlt 5-10 év fejlesztései, amik láthatóak, amiket észrevesznek, így arra kértem a kérdőív kitöltőjét, hogy sorolja fel az össze olyan fejlesztést a közelmúltból, ami eszébe jut. Az alábbi válaszok érkeztek: orvosi rendelő felújítása, bölcsőde építése, templomtető cseréje, kamerák felszerelése, napelemek felhelyezése az önkormányzati épületekre, járdafelújítás a faluközpontban, játszótér körbekerítése, ötvályú felújítása, műfüves focipálya kiépítése, fák ültetése. Ezekből a válaszokból jól látszik, hogy a lakosság azokat a fejlesztéseket ismeri és tartja számon, amelyek szemmel láthatóak, és nagyobb változást hoz optikailag. Azok a fejlesztések, korszerűsítések, amelyek nincsenek annyira szem előtt, azokról nem beszélnek az emberek. Ezek mellett a fejlesztések voltak még olyan projektek is, mint például népkonyha korszerűsítése, épületek szigetelése, kertészet korszerűsítése, téztaüzem fejlesztése, önkormányzati informatikai rendszer fejlesztése, Wi-Fi hálózat bővítése, illetve a közbiztonság fejlesztése.

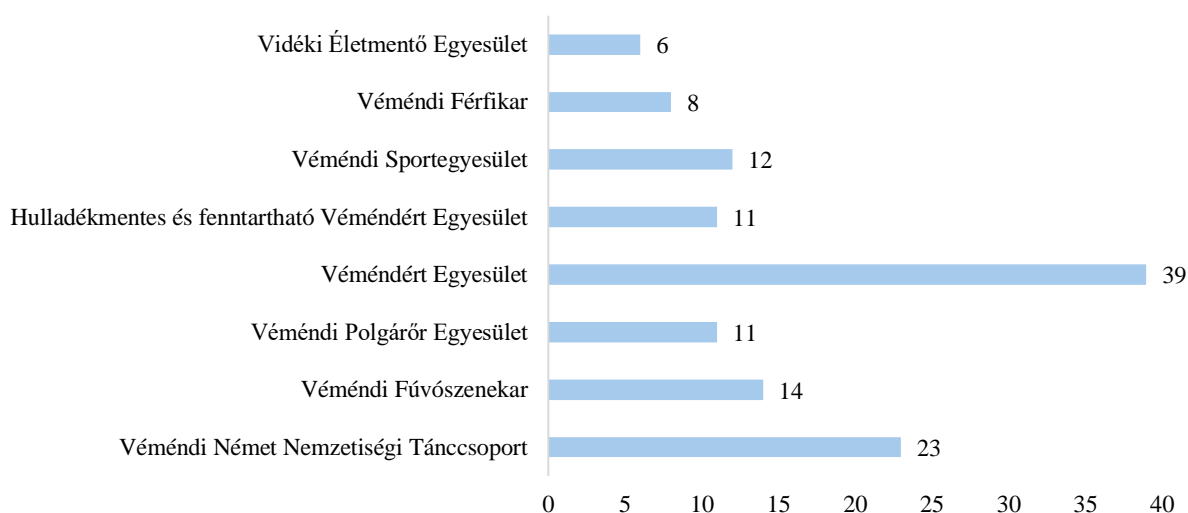
Arról is megkérdeztem a kérdőív kitöltőit, hogy falu révén, falusi életvitelben folytatnak-e bármilyen mezőgazdasági tevékenységet, akár csak háztáji jelleggel, akár különálló formában. A visszaérkezett válaszok alapján a kitöltők 47%-a nem folytat semmiféle mezőgazdasági tevékenységet. A válaszadók 41,7%-a csak otthon, háztáji jelleggel tart állatot vagy termeszt növényt, emellett 8,7% otthon is és különálló formában is foglalkozik mezőgazdasággal, illetve 2,6% csak különálló formában foglalkozik valamilyen mezőgazdasági tevékenységgel. A kitöltők összesen nagyjából 2.787.198 négyzetméternyi területen folytatnak növénytermesztést, mind háztáji, mind különálló formában, ami 278,7198 hektárnak felel meg. A válaszadók közül néhányan foglalkoznak nagyobb volumenű növénytermesztéssel, ők 10, 15, 30 és 175 hektáron gazdálkodnak. A többi válaszadó csak otthoni növénytermesztéssel foglalkozik a családja részére, jellemzően 30, 50, 100 és 200 négyzetméteren. A háztáji növénytermesztésben a legjellemzőbb termesztett növények közé tartozik a paradicsom, paprika, uborka, hagyma, burgonya, sárgarépa és cukkini. A zöldségtermesztés mellett néhányan foglalkoznak gyümölcsstermesztéssel is, mint például barack, málna, eper és áfonya. Azok, akik különálló formában is foglalkoznak növénytermesztéssel, ott a legjellemzőbb növények a kukorica, búza, napraforgó és repce. A növénytermesztés mellett foglalkoznak állattartással háztáji és különálló formában is. Az állattartók 88,8%-a foglalkozik baromfitartással, melybe beletartozik a tyúk, gyöngytyúk, kacska és a liba. Emellett 27,7%-a vagyis 10 háztartás foglalkozik sertésenyésztéssel, továbbá 5,5%, tehát 2 háztartás foglalkozik szarvasmarha tartással, és 8,3% foglalkozik nyúltartással. A korábban említett százalékos lebontás azért haladja meg a 100%-ot, mert többen írták, hogy többféle állatot tartanak nem csak egyfélét.

Az a kérdéskör, hogy hogyan vonják be a település lakóit a községet illető helyi fejlesztésekbe igen megosztó válaszokat eredményezett. A kitöltők 34,8%-a válaszolta azt, hogy közmeghallgatás útján vonják be a település életébe, 26,1%-a nyilatkozta azt, hogy lakossági fórumon keresztül vonják be és 25,2%-a jelölte azt, hogy nem vonják be a település életébe, fejlesztéseibe. 4,3% választotta azt, hogy kérdőíves megkérdezéssel vonják be, szintén 4,3% nyilatkozta azt, hogy a képviselő felkeresi/megkérdezi, 3,5% mondta, hogy ötletláda segítségével vonják be a település tervezésébe, fejlesztésébe. A fennmaradó 1,8% azt nyilatkozta, hogy már csak a kész tényekbe vonják be. Az is nagyon megosztó a visszaérkezett válaszokból, hogy a lakosok honnan értesülnek a különböző fejlesztésekről. A legnagyobb százalékban, egészen pontosan 32,2%-a a kérdőívben részt vett lakosoknak nyilatkozta azt, hogy a helyi újságból, vagyis a Véméni krónikából értesülnek az új fejlesztésekről. Ezt követően a második helyen az áll, hogy az ismerősöktől értesülnek a helyiek az újdonságokról, majd ezt követi a közösségi média 23,5%-kal, majd a település hivatalos honlapja 9,6%-kal. A

maradék 3,4% pedig azt nyilatkozta, hogy ha látja az adott fejlesztést, akkor tud róla, egyébként nem értesül a fejlesztésekről.

A következő kérdéskör, amelyre kitértem a kérdőív során az az, hogy a kérdőív kitöltője tagja-e bármilyen helyi szervezetnek. A válaszadók 51,3%-a nem tagja egyik helyi egyesületnek sem, illetve a 48,7%-a a kérdőívben résztvevőknek tagja valamely helyi szerveződésnek.

A 22. ábrán látható a kérdőív kitöltőinek megoszlása az egyes közösségi szervezetekben. Jól látszik, hogy kimagaslóan sokan tagjai a Véméndért Egyesületnek, ezt követően a táncsoportban résztvevők száma következik 23 fővel. A Véméni Fúvószenekar tagjai közül is 14-en kitöltötték a kérdőívet. A legkevesebben a Vidéki Életmentő Egyesület tagjai töltötték ki a kérdőívet, viszont az én meglátásom szerint ez a szerveződés nincs szem előtt, így kevesen tudnak ennek az egyesületnek a létezéséről.

22. ábra: A helyi közösségi szervezetekben való részvétel aránya Véménden, a válaszadók körében (%)

Megjegyzés: Több válasz is megjelölhető volt

Forrás: saját kutatás és szerkesztés, 2025

A kérdőívem végén pedig azt kérdeztem a kitöltőktől, hogy a jövőben is a településen, tehát Véménden tervezi-e az életét. A kérdőív kitöltőinek 89,6%-a a községben tervezi az életét, tehát csupán 10,4%-a a válaszadóknak nem tervezi a jövőjét Véménden. Összességében én is ezt a tendenciát látom a saját társaságomon belül, hogy azok, akik egyszer éltek már Véménden, azok nem akarnak elköltözni a településről.

3.6 A polgármesteri interjú eredménye

A kutatásom, vizsgálatom során fontosnak tartottam, hogy ne csupán a 8. osztályos diákok, az igazgatóasszony vagy a lakosok véleményét ismerjem meg, hanem a település,

Véménd Község vezetőjének nézőpontját is. Ezért interjút készítettem Szalonna Zoltánnal, Véménd Község polgármesterével, akit kérdeztem a község korábbi, illetve jelenlegi gazdasági, társadalmi, infrastrukturális és kulturális helyzetéről, emellett a településvezetés jövőbeni céljairól is kérdeztem, hogy átfogóbb képet kapjak a fejlesztési célokról.

Először azt kérdeztem polgármester úrtól, hogy hogyan értékeli, hogyan látja Véménd Község gazdasági, társadalmi helyzetét az elmúlt 10-15 évben, milyen főbb csapásvonalakat emelne ki, mik voltak a fontosabb fejlesztések. A válasz gyorsan és határozottan érkezett: nem jó. A későbbiekben természetesen pontosan is kifejtette, hogy miért gondolja ezt a település gazdasági, társadalmi helyzetéről. Ahogy egész Magyarországon sajnos Véménd Községben is előregedő társadalomról beszélhetünk, emellett, akik továbbtanulnak és felsőfokú végzettséget szereznek, azoknak nincs lehetőségük közvetlenül a településen vagy annak vonzáskörzetében elhelyezkedni. A lehetőségek száma nagyon csekély, hiszen csak a környező mezőgazdasági vállalatoknál van lehetőség felsőfokú végzettséggel elhelyezkedni, mint például gazdasági vezető, jogtanácsos, gépészmérnök, agrármérnök, viszont ezen állások betöltése sok esetben nem nyílt pályázati úton, hanem belső, személyes ismeretségek alapján történik, ami megnehezíti a kívülállók elhelyezkedését. A korábban felsorolt okok miatt, már meghatározó, hogy milyen társadalmi réteg marad a településen, kik azok, akiknek nincs lehetőségük elmenni. Nagyjából ez volt az elmúlt 10 év tendenciája, ami meglátszik az oktatásban résztvevők diákok minőségében is. A Covid-19 járvány hozott némi pozitív változást e tekintetben, hiszen néhány család beköltözött a településre, ami a diákok minőségi összetételét egyértelműen kedvező irányba mozdította. A legjellemzőbb, hogy a már családot alapított fiatalok térnek vissza Véméndre, illetve a járvány alatt azok a fiatalok is visszatértek, akik Budapesten vagy egyéb nagyvárosban vállaltak munkát és ezt home office-ból is el tudják végezni. Mint ahogy országos szinten Véménd Községben is folyamatosan csökken a populáció, viszont a vérédi kultúrkör meghatározó szerepe abban van, hogy a fiatalok és idősek egyaránt érzelmileg kötődnek a településükhöz, társaságukhoz, mint mások. Ez ad némi lehetőséget arra, hogy a település fent tudjon maradni, fejlődni tudjon bizonyos kérdésekben. Az egész falunak egy minőségi változáson kéne keresztülmennie, mind az emberek gondolkodásmódját tekintve, mind pedig az élethez való viszonyukban (ez adódik a neveltetésből, családi viszonyokból, oktatásból), és ha némi változás történne ennek irányába, akkor tudna elkezdődni egy fejlődési folyamat. A gazdasági fejlődésre jelenleg sajnos nagyon korlátozottak a lehetőségek, hiszen a településnek nincs megfelelő mértékű erőforrása arra, hogy minden területet fejlesszen. Amit a vezetőség meg tudott tenni ennek a gazdasági fejlődésnek az irányába az az, hogy iparterületeket hozott létre a település külső részein, így,

ha egy gazdasági szervezet telephelyet keres, akkor Véméden erre van lehetőség, viszont sajnos eddig ez nem történt meg, hiszen nincs megfelelően kvalifikált munkaerő, sőt a képzetlen munkaerőből is csekély a létszám. Viszont tartom azt, hogy az önfenntartáshoz szükséges szolgáltatások, mint például bolt, autószerelő műhely, fodrászat, iskola, óvoda, kozmetikus, és az értelmiségi munkaerő is megtalálható Véméden. A polgármester úr elképzelése, álma egy mérnökfalu volt, hiszen itt minden más szükséges megtalálható, így, ha értelmiségi munkát végző emberek költöznek a faluba, akik home office-ban tudnak dolgozni, akkor szükség lesz iskolára, óvodára, boltokra, ezen felül kertészre és egyéb szolgáltatásokra, amire igény van, viszont ehhez a munkához lenne munkaerő a faluban. Viszont, ha a település mai kultúr csoportjainak szereplői, akik mind értelmiségi és minőségi emberek, megmaradnak Véméden, akkor van arra lehetőség, hogy egy minőségi változáson menjen keresztül a falu.

A település mezőgazdasági helyzetét tekintve az élelmiszerbolthálózatok, a multik a háztáji állat és növénytermesztés rovására ment, hiszen minden gyakorlatilag készen meg lehet vásárolni és nem kell vele foglalkozni, ezzel együtt sajnos a szezonális is eltűnt. Ahogy már korábban is említettem, fontos lenne egy gondolkodásbeli változás, hogy kevesebbet együnk, de azt minőségi alapanyagokból, illetve, hogy az adott alapanyagot én is elő tudom és elő is akarom állítani magamnak, hiszen akkor tudom, hogy mi van benne, mit viszek be a szervezetembe. Régen azért volt fontos és elengedhetetlen a háztáji gazdálkodás, hogy el tudja látni saját magát az ember élelmiszerrel, viszont az elmúlt 10-15 évben sajnos eléggé kikopott ez a fajta hozzáállás, és inkább csak hobbi szinten tartottak állatot az emberek. A Covid-járvány ideje alatt viszont szerencsére egyre többen kezdtek visszanyúlni ahhoz, hogy saját maguk termeljék meg a különböző zöldségeket, gyümölcsöket és saját maguk neveljék fel a baromfikat. Örömmel látom, hogy ez a lelkesedés még tart, a településen egyre többen kezdenek el, ha csak kicsiben is, saját felhasználásra termelni. Az ipari mezőgazdaságot korábban a termelősövetkezetek átvették, illetve a nagyobb mezőgazdasági tevékenységeket, ami mezőgazdasági szempontból nem volt egy jó irány, a polgármester úr szerint, hiszen minden kis és nagy gazda saját gépparkkal rendelkezik, ami nincs megfelelően kihasználva. Nyugaton, Németországban, Ausztriában a gazdák különböző gazdasági közösségeket hoznak létre, azért, hogy olyan gépeket, amiket nem használnak mindig rendszeresen, közösen birtokolják, így tudják a gépek kihasználását optimalizálni. Azt gondolom, hogy ez nem egy rossz irány, alapvetően egy tartható szerveződési forma. Az ipari mezőgazdaság nem tart jó irányba, hiszen a lényeg a profitmaximalizálás, és a gyorsan többet, minél többet, ezzel kihasználva a termőterületet, amely az idő előrehaladtával veszíteni fog értékéből és tápanyagaiból. Régen még megvolt az egyensúly, ami mára már teljesen eltűnt.

A településfejlesztés szempontjából polgármester úr két forrást említett, az egyik az EU, a másik a Magyar Kormány által biztosított forrás, illetve ezek mellett természetesen saját forrást is felhasználtak. Az alapkoncepció az volt, hogy először azokat a fejlesztéseket, beruházásokat valósítsák meg, amelyek újabb forintokat tudnak termelni a falunak, tehát elsődlegesen nem az útfelújítás, járdafelújítás és a falu csinosítás irányába mentünk el. Ilyen fejlesztés volt, hogy a főzőkonyhát fejlesztettük, hogy termelni tudjon, a térszennyvízkezelést alakítottuk át, tehát már bérnyerőházban vagyunk, iparterületet hoztunk létre, megvalósítási és engedélyes terveket készítettünk, hogy amikor lehetőség van, akkor azonnal lépni tudjunk. Fejlesztettük az önkormányzat backoffice rendszerét, illetve a település biztonsági rendszerét is fejlesztettük, jelenleg 34 kamera van a faluban, saját szerverparkunk van, ahol biztonságosan tudjuk tárolni az adatainkat, okoseszközöket vezettünk be, ahol lehetőségünk volt rá. Háztartási kiserőműveket létesítettünk 4 épületnél, mint az orvosi rendelő, általános iskola, önkormányzati hivatal és az idősek napközi otthona, ezt a fejlesztést idén folytattuk és a termelőüzem, a főzőkonyha, a műhely és a bölcsőde is kapott napelemt, mely ellátja az épületek energiafogyasztását.

Infrastrukturális fejlesztés eddig még nem nagyon történt, hiszen először a mélyebb problémákat szeretnénk orvosolni, és majd aztán kerül sor a falu szépítésére, infrastrukturális fejlesztéseire. Jelenleg, ami nagy projektünk volt és saját forrásból végeztük, az az új ivóvízellátási tervek elkészítése, amely egy regionális vízellátást foglal magába. A következő ciklusban szeretnénk ezt a regionális vízellátást a terveknek megfelelően megvalósítani. A másik nagy fejlesztésünk az a vépméni szennyvízhálózat teljeskörű megtervezése. Somberek, illetve Palotabozsok felbontotta az agglomerációját és ehhez csatlakozik vépméni szennyvízhálózat. Ezzel a fejlesztéssel a vépméni, illetve palotabozsoki szennyvízhálózat teljesen elkerüli Sombereket, és Somberek mellett egy új és korszerű szennyvíztisztító kerül megépítésre, ami nagyon új technológiát foglal magába. A későbbiekben ennek a tisztítónak a segítségével, illetve a településeken megtalálható lágyszarú növények, zöldhulladék keverékéből egy nagyon magas minőségű pellet trágyát lehet létrehozni. Az elmúlt években volt játszótérfejlesztés Vépménden, hiszen mindkét játszótér próbáltuk korszerűbbé, biztonságosabbá és vonzóbbá tenni a gyerekek és felnőttek számára. Mindemellett az összes önkormányzati épület földszigetelését megvalósítottuk az elmúlt években, továbbá az óvoda megkapta a homlokzati szigetelését is. Hatékonyabb és korszerűbb kazánokra cseréltük a régi, elavult kazánokat, hogy még gazdaságosabban tudjuk megoldani a fűtést az önkormányzati épületekben. Azt gondolom, hogy ezekből a fejlesztésekből nem sok minden látszik kifelé, a lakosság felé, hiszen ezek még csak az alapozási fázisa annak, hogy majd a későbbiekben

felújítsuk a járdákat, utakat a településen. A korábban felsorolt fejlesztések, korszerűsítések hatásait a lakosság most fogja megérezni azt gondolom. A magyar falu program kereteink belül egy járdaszakaszt újítottunk fel, korszerű gépeket vásároltunk zöldterület kezelésre, irodai eszközöket korszerűsítettünk. Ami folyamatos fejlesztés alatt van az a közvilágítás. Jelenleg mindenhol LED-es közvilágítás van Véménden, viszont folyamatosan bővítjük az egyes szakaszokat. A legnagyobb beruházás az a templom tetőszerkezet teljes cseréje volt, melyet a korány támogatásával tudtunk megvalósítani.

Az agrártámogatások jelentős része a községben élő gazdák profitszerzésében fog megmutatkozni. Nem jellemző, hogy a gazdák növekednek, mellyel további munkahelyeket tudnának teremteni a községben, hiszen a földterületek ki vannak osztva a környéken. A gazdák a falu életében nagy szerepet játszanak, leginkább a társadalmi munkák során, hiszen, ha egy épületet kell lebontani, vagy fát kivágni, havat eltávolítani az útról és hasonlók, akkor a kispapokat tudjuk segítségül hívni.

Véménd életében a fő mozgatórugó a közösségi és kulturális élet. Különösen a Véméndért Egyesület és az ahhoz tartozó kultúrcsoportok alkotják a hagyományörzés és a közösségi élet alapját. A településen több csoport található meg, így mindenki meg tudja találni a számára legkedvezőbbet, mint például nemzetiségi vegyes énekkar, német nemzetiségi gyermek táncsoport, német nemzetiségi felnőtt táncsoport, férfikar, fűvószenekar. Ezek a közösségek, csoportok nagyjából 120 embert ölelnek fel, akik aktívan a szabadidejükben a kultúrák ápolásával foglalkoznak és rendezvények lebonyolításában is hatalmas szerepük van, hiszen minden alkalommal rendkívül színvonalas műsorral készülnek. Az elmúlt 5 évben megalakult egy aktív polgárőrség, akik a település biztonságának a garanciája a rendőrség mellett. Jelentősen javult a közbiztonság Véménden, ami a kamerarendszernek és a polgárőrség jelenlétének, együttes erejének köszönhető a polgármester úr véleménye szerint. Fontos megemlíteni a Véméni Sportegyesületet, ami nagyjából 50-60 főt mozgat meg egy-egy eseményen. Ezen felül van egy Tömegsport Egyesület is, ahol különböző sportágakban próbálhatják ki magukat a sportolni vágyók. Az egyesület keretén belül lehetőség van jógázni, dzsúdó edzésre járni, kerékpározni, aerobik edzésre járni. A korábban felsorolt különböző kultúr- és sportegyesületek megléte és működőképessége is azt mutatja, hogy Véménden vannak lehetőségek. A polgármester úr szavaival élve, csak az nem talál magának szabadidős tevékenységek a faluban, aki nem akar. Személy szerint és is azt gondolom, hogy a település méretéhez képes rengeteg lehetőséget kínál. Én is részese vagyok a német nemzetiségi felnőtt táncsoportnak már 18 éve és nagyon szeretem azt a közösséget, ami az idők során kialakult, illetve nagyon jó érzés az, hogy tartozom valahová. A fellépések egy külön élmény, hiszen

nincs két egyforma helyszín, színpad és természetesen mindig vannak kisebb nagyobb felmerülő problémák, amiket azonnal meg kell oldani. Azt gondolom, hogy a kialakult mag a községben egy nagyon erős, összetartó és minőségi csoport, ahová tényleg jó tartozni, amire lehet büszkének lenni. Mindezek mellett külön öröm, hogy tovább örökíthetjük és ápolhatjuk a hagyományokat. A polgármester úr úgy gondolja, hogy aki minőségi családi életet szeretne élni az mindenképpen vidéken találhatja ezt meg, természetesen akkor, ha megvan az oktatási és terciér szektor. Ami Véménd Községben hiányzik az egy minőségi, színvonalas vendéglő, de a korábban említett csoportok megoldják maguknak, hogy közösségi teret hozzanak létre. Azok a lakosok, akik ezeken a csoportokon kívül állnak kicsit kiesnek a község életéből, többször érkeznek negatív visszajelzés azoktól, akik nem részesei a kultúrközösségek valamelyikének. Viszont azt gondolom, hogy akit ez zavar, annak lehetősége van bekerülni bármelyik közösségbe, amennyiben erre igénye és ideje van. A fiatalok számára tervben van egy közösségiszoba kialakítása, hogy legyen egy olyan tér, ahol találkozni, kapcsolódni tudnak. Ha az egész falut nézzük, akkor sajnos az egységes vélemények mégsem annyira egységesek. Az azonos véleményeket az egyes csoportokon, szerveződésekben belül meg lehet találni, de ilyen szempontból nagyon szét van esve a település a polgármester úr meglátása szerint.

Sajnos a település az utóbbi időben nagy mértékben kontraszelektált lett, hiszen a social media világában mindenki elbutul, mindenki elhisz mindent, amit a közösségi médiában lát, olvas, anélkül, hogy utánajárna az igazságnak. Azok az emberek, akik csak kommentet írnak, de nem jönnek el a közmeghallgatásokra, semmi nem tetszik nekik, és mindért csak felháborodni tudnak, ezek az emberek választják meg a vezetőjüket. Sajnos az elmúlt választáson az volt a tapasztalat, hogy nem ész érvek alapján hozták meg döntésüket, hanem vezényszóra. Összességében társadalmi szinten nagyon vegyes lett az összkép. A társadalomnak a maradványa, magja, ami a település lelkét adja, egy olyan szerveződés, aminek párját nem találjuk a környéken. A véméndi értelmiségi ifjúsági társaságban annak ellenére, hogy sokan munkahelyi okok miatt különböző nagyvárosokba kényszerültek közel a 100 %-a minden hétvégén hazajár és részt vesz a táncpróbán, a zenekari próbán és kapcsolódik a társaival, közösséget építenek. Ehhez hasonló lelkesedést a környéken más településen nem lehet találni, nem jellemző.

A környező települések vezetése és az ott élő lakosok nem konkurenciája Véméndnek és a vezetőségnek, hiszen egy nagy segítség tud lenni abban, hogy a fiatalokat helyben tudják tartani, különböző összefogásokkal fejlesztések érdekében. A jelenlegi vezetőségnek lehetőségeket kell teremteni arra, hogy a későbbi generáció fejlődni tudjon. A polgármester úr véleménye szerint nem a következő választásig, vagy a következő pályázatig kell gondolkodni és nem rövidtávú fejlesztésekben kell gondolkodni, hanem sokkal inkább a fiatal generációnak

kitaposni a lehetőségek arra, hogy be tudják fogadni az innovációt, a fejlődést. Manapság az a jellemző, hogy a fiataloknak, ha vannak ötleteik, kéréseik, akkor ezt elmondják, így tudjuk, hogy hogyan tudunk nekik segíteni. Ezzel együtt húzzák egymást, hiszen, ha azt látja az egyik, hogy megy és elmondja az ötletét és az megvalósul, akkor ez egy húzóerő a másik számára is, és egyre többen jönnek, amit jó látni a polgármester úr elmondása szerint.

A gazdaság szempontjából az lenne a legjobb, ha olyan munkahelyeket tudnánk idecsábítani Véméndre, ahol nem sok, de képzett munkaerőre van szükség. Lehetne összeszerelő üzem is, de ahhoz nincs elég munkaerő, vagy csak nagyon kicsit üzemet lehetne létrehozni. Fejleszteni inkább a közelben lévő nagyvárosokkal való tömegközlekedési kapcsolatot kellene, hogy óránként legyen egy oda-vissza járat, ezzel nem csak a munkavállalók mindennapjait könnyítenénk meg, hanem a diákokét is, hiszen könnyebben el tudnának jutni az iskolához és haza. Ha ez meg tudna valósulni, akkor az embereknek lenne lehetősége minőségi életet élni a faluban, hiszen biztonságosabb, mint a város, emberközelibb, mint a város és összességében élhetőbb, mint a város, viszont a lakosságnak meg lenne az anyagi biztonsága is, hiszen könnyedén el tudna jutni a munkahelyére a környező városba, akár Pécsre, Pécsváradra, akár Mohácsra. Az lenne a cél, hogy önfenntartó tudjon lenni Véménd, ehhez még nagyon sokat kell tenni. Ami a legfontosabb lenne az az emberek gondolkodásmódjának átformálása, viszont ez a legnehezebb feladat is. Jelenleg a legnagyobb munkáltató a településen az önkormányzat. Ide tartozik közfoglalkoztatás, zöldterületkezelés, étkeztetés, térszolgáltatás és a hivatal is.

A családok, fiatalok helyben tartására egy jó induló-példa az olcsó telkek biztosítása, illetve az, hogy jól frekventált helyeken alakított ki építési területeket az önkormányzat. Ha a település központjában van egy romos épület, akkor az önkormányzat inkább bont és a helyére zöldít, hogy ápoltan, kulturáltan nézzen ki a faluközpont. A falu vezetése igyekszik egy olyan környezetet kialakítani, hogy ha a lakosok kilépnek az utcára, akkor jól érezzék magukat, biztonságban érezzék magukat és azt érezzék, hogy van lehetőség fejlődni, előre haladni.

A polgármester úr meglátása szerint Véménd Község vezető szerepet töltött és tölt be a régió vidékfejlesztési stratégiájában. Szalonna Zoltán polgármester úrnak már volt lehetősége többször is előadást tartani a Hulladékmentes és fenntartható Véméndért egyesület keretein belül más polgármestereknek az eddig elért sikerekről és a jövő lehetőségeiről, ötleteiről. Baranya vármegyében, azon belül is a Mohácsi járásban Véménd Község kell legyen az oktatás egyik központja, hiszen a környező települések egyikén sincs általános iskola, ahol van ott is csak alsó tagozat, bölcsőde és óvoda is. A településen megvannak a szakképzett pedagógusok is, illetve az elmúlt 5 évben szerencsére nagyon sok kisgyermek is van, tehát van utánpótlás az óvodába, iskolába. Emellett Véménd a régió kulturális központja kell legyen, hiszen az

embereknek igénye van a minőségi zenére, minőségi borfogyasztásra, illetve a minőségi kulturális életre, a hagyományőrzésre. A kisközösségek értékét kell tudnunk megmutatni, hogy az emberek elkezdjenek kis közösségekben gondolkodni. Polgármester úr szavaival élve, készüljünk a legrosszabbra és csináljuk a legjobbat.

Az interjú során átfogó és teljes képet kaptam a község elmúlt 10-15 évének társadalmi, gazdasági, infrastrukturális és természetesen kulturális változásairól, valamint a jövőre vonatkozó elképzelésekről. Szalonna Zoltán polgármester úr kihangsúlyozta a helyi társadalom előregedését, a fiatal és képzett munkaerő elvándorlását, valamint a munkaerőpiaci lehetőségek korlátozottságát. Pozitív változást hozott a Covid járvány alatti hazatérési hullám, amely hozzájárult a község részbeni változásához, megújulásához. A polgármester szerint a falu jövője szempontjából kulcsfontosságú a lakosság gondolkodásmódjának megváltozása, az együttműködés erősítése, illetve a fiatal generációk helyben tartása. A cél nem csupán a fizikai fejlesztés, hanem egy olyan élhető, közösségi alapokra épülő település kialakítása, megteremtése, ahol a lakosok érzelmileg is kötődnek Véméndhez.

4. KÖVETKEZTETÉSEK ÉS JAVASLATOK

A diplomadolgozatom sikerességéhez készített interjúk és kérdőívek során hasznos és releváns információkat kaptam, amely hozzájárult a dolgozatom elkészüléséhez. A dolgozatom elején felállított hipotézisekre megkaptam a keresett válaszokat, így sikeresnek tekintem a kutatást. A dolgozat központi kérdése: vajon az agrárfejlesztés vagy a szélesebb értelemben vett vidékfejlesztés lenne-e képes hatékonyabban megoldani a vidéki térségek előtt álló kihívásokat véleményem szerint komplex magyarázatot igényel. Véménd esetében a mezőgazdaság szerepe már nem kizárólagos, a falu lakossága részben ingázik, az agrártevékenységek elaprózódtak, a fiatalok pedig már kevésbé kötődnek a szántóföldhöz, földhöz. Ezért azt gondolom, hogy az agrárfejlesztés önmagában nem oldaná meg a fő problémákat, mint elvándorlás, előregedés, munkahelyhiány vagy a közösségi szolgáltatások hiánya. A vidékfejlesztés ezzel szemben komplex megközelítést alkalmaz. A vidékfejlesztés nem csak a mezőgazdaságra épít, hanem a helyi társadalom és gazdaság egészére tekint. Véménd Község esetében ez sokkal relevánsabb irány lehet. A szélesebb értelemben vett vidékfejlesztés tehát hatékonyabban tud reagálni a kihívásokra, mint önmagában az agrárfejlesztés. Véleményem szerint a hangsúly a komplex, többdimenziós fejlesztésen van, ezen belül is a helyi társadalom, gazdaság és környezet együttes megerősítésén.

Az első hipotézisem, hogy a lakosság legfontosabb fejlesztési igényei az infrastrukturális és közösségi terek fejlesztésére irányulnak. Azt gondolom, hogy a korábban ismertetett válaszokból egyértelműen látszik, hogy a lakosoknak a legnagyobb igénye a közösségi terek kialakítására és az infrastrukturális fejlesztésekre van, ezen belül is a tömegközlekedés fejlesztésére. Azt javaslom, hogy ezt a fajta fejlesztést kéne minél hamarabb véghez vinni, hiszen ez a fejlesztés az emberek jólétéhez is hozzájárulna, hiszen könnyebben el tudnának járni dolgozni valamely nagyvárosba, ahol jobb munkabért kaphatnának, ami stabilizálná az emberek anyagi biztonságát.

A második hipotézisem, miszerint a fiatalok Véméndhez való kötődése részben azon múlik, hogy látnak-e jövőt a településen belül, mint például tanulás, munkalehetőség, szabadidős tevékenységek. Ezzel a hipotézissel teljes mértékben egyetértek, hiszen én is ezeket az alapvető tényezőket keresem, ha a letelepedése gondolkodom. Azt látom, hogy Véménd Község vezetősége azon van, hogy ezeket a tényezőket biztosítsa, hiszen a polgármester tudja, látja, hogy ezekre van szüksége a fiataloknak. Sok lehetőség van a szabadidő eltöltésére is, emellett bölcsőde, óvoda és általános iskola is van a településen, hogy a fiatal családoknak minden szolgáltatás helyben elérhető legyen. Azt javaslom, hogy ezt a hozzáállást és támogatást folytassa a

település vezetősége a jövőben is, így van esély arra, hogy még vonzóbb lesz a település a fiatalok számára és még többen költöznek vissza.

A hármas hipotézisemre, tehát arra, hogy a közösségi együttműködés és a helyi identitás megerősítése kulcsszerepet játszhat a hosszútávú vidékfejlesztési stratégiák sikerében, véleményem szerint nem kaptam egyértelmű választ. Ugyan vannak arra utaló jelek, hogy ez igaz és működik, azonban nem érzem azt, hogy érvényessége teljeskörűen igazoltnak tekinthető. Az, hogy a helyi identitást erősíti a vezetőség és próbálja tovább örökíteni a fiatal generációnak, azt gondolom az egy nagyon jó irány afelé, hogy egyre több önszerveződés valósuljon meg, egyre többen támogassák a helyi vállalkozásokat, és megőrizték a helyi erőforrásokat.

Feltételezhető, hogy a településfejlesztési folyamatokban való lakossági részvétel mértéke pozitív korrelációt mutat a helyi közösség kohéziójának erősségével - erre a hipotézisemre egyértelmű pozitív megerősítést kaptam, hiszen egyre több alulról szerveződő folyamat működik Véménden, egyre jobban összetartanak az egyes csoportok, szerveződések.

Feltételezhető, hogy a helyi vezetők által megfogalmazott fejlesztési prioritások és a lakosság által érzékelt szükségletek között eltérés mutatkozik, különösen a fiatal korosztály igényeinek vonatkozásában - erre a feltevésemre egyértelműen azt a választ kaptam a kutatásom során, hogy igaz, hiszen a vezetőség elsősorban nem azokat a fejlesztéseket, újításokat vitte/viszi végbe, melyek szemmel láthatók és minden Véménden élő számára egyértelmű. Míg a lakosság a járdák és utak felújítását szeretné, addig a község vezetősége először a csatornarendszert szeretné fejleszteni, hogy azt követően meg tudják csinálni az útburkolatokat és járdákat. Ez is mutatja, hogy a vezetőség és a lakosság által fontosnak vélt fejlesztések nem fedik egymást. Ebben az esetben azt javaslom, hogy a vezetőség jobban és hatékonyabban mérje fel a lakosság fejlesztési igényeit. Amennyiben nem megvalósíthatók a lakosság által fontosnak vélt fejlesztések, akkor a vezetőség érthetően és átfogóan magyarázza el a településen élőknek, hogy mi a pontos fejlesztési terve az önkormányzatnak, ezzel elkerülve a lakosság felháborodását.

5. ÖSSZEFOGLALÁS

A diplomadolgozatom célja Véménd Község gazdasági, társadalmi, kulturális és infrastrukturális helyzetének vizsgálata, feltárása volt a helyi lakosság és a fiatalok bevonásával különös tekintettel a fejlesztési igényekre, a településen élők véleményére és a közösségi részvétel szerepére a községben. A kutatásom során kvalitatív és kvantitatív módszereket is használtam, interjúk, kérdőív és egy online kérdőíves felmérés segítségével gyűjtöttem be az adatokat. A kapott válaszok kiértékelése során átfogó képet kaptam a lakosság és a diákok elégedettségéről, elvárásairól, valamint a jövőbeli elképzeléseiről is.

A vizsgálat alapján elmondható, hogy a helyi lakosság leginkább az infrastruktúra fejlesztését tartja a legsürgetőbb feladatnak a vezetőség számára. Emellett gyakran felmerülő igény a közösségi terek kialakítása, különböző szórakozási és szabadidős tevékenységek eltöltésére alkalmas lehetőség biztosítása, valamint az egészségügyi ellátás és a szennyvízhálózat fejlesztése. A válaszadók többsége valós és gyakorlati sok esetben személyes tapasztalatokon alapuló meglátásokat osztott meg, ami megerősítette a kutatásom gyakorlati relevanciáját. A lakossági kérdőív eredménye azt is kimutatta, hogy a lakosság közel 90 %-a Véménden képzelel el a jövőjét, ami arra utal, hogy erős a településhez való érzelmi kötődés és identitástudat. A helyi közösségi szervezetek szerepe is szintén kiemelt figyelmet igényel, ugyanis a kutatásomból kiderült, hogy Véménden aktív civil élet zajlik. Sokan tagjai valamely helyi szerveződésnek, mint például a Véméndért Egyesület, a fűvószenekar, a táncsoport, a sportegyesület vagy a polgárőr egyesület. Ezeknek a szerveződéseknek nem csak kulturális értékképviselője van, hanem jelentős szerepet játszanak a közösség kohéziójának erősítésében és a helyi identitás ápolásában is.

A dolgozatom során megfogalmazott hipotéziseimet túlnyomó részben sikerült igazolni. A lakossági fejlesztési igények elsősorban az infrastrukturális és a közösségi terekre irányulnak, a fiatalok helyben tartásának kulcsa pedig az élhető jövőkép megléte, mely magába foglalja az oktatást, munkalehetőséget és a szabadidős alternatívákat is. A közösségi együttműködés és a helyi identitás megerősítése fontos tényező lehet a hosszú távú vidékfejlesztési stratégiák sikerében, ugyanakkor ezek hatása még nem minden esetben érzékelhető a gyakorlatban. A lakossági részvétel mértéke és a közösségi kohézió között pozitív kapcsolat figyelhető meg, ami további megerősítést ad a közösség alapú fejlesztések létjogosultságának. A község vezetősége és a lakosság elképzelései között gyakran eltérés mutatkozik, így fontos lenne a folyamatos párbeszéd és a kétirányú, nyílt kommunikáció erősítése.

Összességében azt gondolom, hogy elmondható, hogy Véménd Község egy élhető, fejlődő település, ahol a közösségi összetartás és az érzelmi kötődés erős. A fejlődés és innováció érdekében azonban véleményem szerint fontos és elengedhetetlen a lakosság aktívabb bevonása, a fiatalok megtartását célzó lehetőségek bővítése, illetve az infrastruktúra és közszolgáltatások folyamatos bővítése, korszerűsítése.

6. IRODALOMJEGYZÉK

1. Balogh P. (2019): Agrárfejlesztési stratégiák Magyarországon, Budapest, Akadémiai Kiadó
2. Baranyi B. (2006) – Nagy J.: Területfejlesztés, agrárium és regionalitás Magyarországon, Debrecen, MTA RKK és DE AGTC
3. Benedek J. (2005): Tér és regionalizálás, A terület- és településfejlesztés alapjai, Budapest–Pécs, Dialóg-Campus
4. Bojkó A. (2017): A vidékfejlesztés alapjai és stratégiái, Debrecen, Debreceni Egyetem Kiadó
5. Brown D. L. - Schafft K. A. (2018): Rural People and Communities in the 21st Century: Resilience and Transformation, Cambridge UK, Polity Press
6. Cloke P. – Marsden T. – Mooney P. H. (2006): Handbook of Rural Studies, London, SAGE Publications
7. Csiffáry T. (2003): Minden, amit tudni kell az Unióról, Budapest, Könyvmíves
8. Csirke I. (2011): Agrártámogatások, Budapest, Mezőgazda Kiadó
9. Csurgó B. (2013): A vidéki élet új értelmezései, L'Harmattan Kiadó
10. Egri Z. – Kószegi I. (2016): Vidékfejlesztés, EFOP-3.4.3-16-2016-00002, Kecskemét, MTA KRTK RKI Alföldi Tudományos Osztály
11. Enyedi Gy. (1996): Regionális folyamatok Magyarországon, Budapest, Akadémiai Kiadó
12. Faragó L. (2005): A területfejlesztés elméleti alapjai, Pécs, MTA RKK
13. Farkas J. (2002): A vidékfejlesztés elméleti alapjai, Szeged, JATEPress
14. Farkas T. (2002): Vidékfejlesztés a fejlődéelméletek és a fejlesztési koncepciók tükrében, *Tér és Társadalom*, 16(1), 41-57.o.
15. Fertő I. – Forgács Cs. (2019): Az agrárpolitika és vidékfejlesztés kihívásai Magyarországon, Budapest, MTA Kiadó
16. Goldstein H. A. – Renault C. S. (2004): Contributions of Universities to Regional Economic Development: A Quasi-Experimental Approach. *Regional Studies*, 38 (7), 733–746. o.
17. Gordos T. (2008): A területfejlesztés és eszközei a Közép-magyarországi régióban, *Társadalom és gazdaságföldrajzi tanulmányok 3.*, Budapest, ELTE Trefort Kiadó

18. Halmai P. (2007): Az Európai Unió agrárrendszere, Budapest, Mezőgazda Lap- és Könyvkiadó Kft.
19. Halmai P. (2020): A Közös Agrárpolitika rendszere, Budapest, Dialóg Campus Kiadó
20. Harris J. (1982): Rural Development: Theories of Peasant Economy and Agrarian Change, London, Hutchinson
21. Horváth M. (2020): Vidékfejlesztési politikák és támogatási rendszerek az Európai Unióban, *Külgazdaság*, 64(4), 47-64.o.
22. Horváth Z. (2019): Európai uniós támogatások a vidékfejlesztésben: A fenntarthatóság és a hosszú távú fejlődés lehetőségei, *Külgazdaság*, 63(5), 18-34.o.
23. Káposzta J. – Nagy H. (2020): Vidékfejlesztési források és azok hatásai Magyarországon, *Gazdálkodás*, 64(1), 57-71. o.
24. Keszthelyi K. (2019): Az új Magyarország vidékfejlesztési program területi hatásai, *Studia Mundi – Economica*, 6(3), 29-41. o.
25. Kiss T. (2010): Településfejlesztés és településpolitika Magyarországon, Pécs, Dialóg Campus Kiadó
26. Kiss R. (2016): Civil szervezetek szerepe a vidékfejlesztésben, *Tér és Társadalom*, 30(2), 15-32. o.
27. Kiss R. (2017): A civil társadalom szerepe a vidékfejlesztésben, *Tér és Társadalom*, 31(2), 43-61. o.
28. Kovách I. (2016): Vidékfejlesztés, hatalom és társadalmi tőke Magyarországon, *Szociológiai Szemle*, 26(3), 4-26. o.
29. Kovács J. – Nemes G. (2016): Understanding the process of social innovation in rural regions: some Hungarian case studies, *Studies in Agricultural Economics*, 118 (1), 22–29. o.
30. Kovács T. (2012): A vidék az ezredforduló után – A falusi társadalom szerkezeti és funkcionális átalakulása Magyarországon, Budapest, Argumentum Kiadó
31. Kovács T. (2012): Vidékfejlesztési politika, Budapest-Pécs, Dialóg Campus Kiadó
32. Kószór Sz. (2025): A terület- és településfejlesztés aktuális eszközei Magyarországon az EU támogatáspolitikájának tükrében, Szeged, Doktori (PhD) értekezés
33. Lados M. (2008): Városfejlődés, városfejlesztés, városrehabilitáció, Győr, MTA RKK
34. Leigh N. G. – Blakely E. J. (2017): Planning Local Economic Development: Theory and Practice, Thousand Oaks, California, SAGE Publications
35. Lengyel I. (2010): Regionális gazdaságtan, Budapest, Akadémiai Kiadó

36. Lévai J. (2019): A helyi önkormányzatok szerepe a vidékfejlesztésben, Budapest, Akadémiai Kiadó
37. Marsden T. – Lowe P. – Whatmore S. (1990): Rural Restructuring: Global Processes and Their Responses, London, David Fulton Publishers
38. Marsden T. (2017): Agri-Food and Rural Development: Sustainable Place-Making, London, Bloomsbury Academic
39. Mezei C. (2017): Az integrált településfejlesztés hazai gyakorlata, *Tér és Társadalom*, 31(1), 90-107. o.
40. Mizik T. – Fertő I. (2016): Agrárgazdaságtan I., Budapest, Akadémiai Kiadó
41. Németh N. – Kovács T. – Bajnai B. (2008): A helyi gazdaságfejlesztés elméleti és módszertani alapjai, Budapest, Agroinform Kiadó
42. Nemes G. (2016): A vidékfejlesztés elmélete és gyakorlata, Debrecen, Debreceni Egyetem Kiadó
43. Nemes G. – Varga E. (2020): LEADER program és közösségi részvétel Magyarországon. *Tér és Társadalom*, 34, 15-29. o.
44. Organisation for Economic Co-operation and Development (2021): Applying the Degree of Urbanisation – 2021 Edition, Párizs, OECD
45. Pálné Kovács I. (2016): Helyi önkormányzatok és fejlesztéspolitika Magyarországon, *Tér és Társadalom*, 30(2), 3-20. o.
46. Porter M. E. (1990): The Competitive Advantage of Nations, New York, The Free Press
47. Putnam R. D. (2000): Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community, New York, Simon & Schuster+
48. Rechnitzer J – Smahó M. (2011): Területi politika és regionális fejlesztés, Budapest, Akadémiai Kiadó
49. Scott A. J. (1998): Regions and the World Economy: The Coming Shape of Global Production, Competition, and Political Order, Oxford, Oxford University Press
50. Storey D. (1994): Understanding the Small Business Sector, London, Routledge
51. Swinburn G. – Goga S – Murphy F. (2006): Local Economic Development: A primer developing and implementing local economic development strategies and action plans, Bertelsmann Stiftung, Gütersloh; Washington D.C., The World Bank
52. Tóth T. (2014): Településfejlesztési koncepció és integrált településfejlesztési stratégia – elméleti alapok és gyakorlati tapasztalatok, *Falu Város Régió*, 3, 5-15. o.
53. Tózsza I. – Jószai A. – László L. (2009): Stratégiai településirányítás, Budapest, Polgármester Akadémia

Egyéb, internetes források

1. Agronapló - <https://www.agronaplo.hu/>
2. European Commission (2021): "The Common Agricultural Policy 2023-2027" https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/cap-overview/cap-2023-27_en
3. European Union hivatalos honlapja – Vidékfejlesztés https://eur-lex.europa.eu/HU/legal-content/glossary/rural-development.html?utm_source
4. Európai Bizottság Hivatalos Honlapja – Vidékfejlesztés https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/rural-development_hu?utm_source
5. Térport, Dél-Dunántúl - <http://www.terport.hu/regiok/magyarorszag-regioi/del-dunantuli-regio.html>
6. Vidékfejlesztési minisztérium hivatalos honlapja <https://2010-2014.kormany.hu/hu/videkfejlesztési-miniszterium>
7. Wikipédia Véménd - <https://hu.wikipedia.org/wiki/V%C3%A9m%C3%A9nd>

Ábrajegyzék

1. ábra: A vidékfejlesztés céljai	10
2. ábra: A termőterület nagysága Magyarországon, 2000-2019 (ezer ha)	14
3. ábra: Sertés-, szarvasmarha-, tyúkállomány Magyarországon, 2000-2019 (ezer db) ..	14
4. ábra: A területfejlesztés eszközeinek osztályozása	20
5. ábra: Alulról szerveződő helyi gazdaságfejlesztési hálózatok általános szerkezete	23
6. ábra: Magyarország régiói	27
7. ábra: Dél-Dunántúli régió járásai	28
8. ábra: Foglalkoztatottak és munkanélküliek száma a Dél-Dunántúli régió megyéiben, területi összehasonlításban, 2024 (ezer fő)	30
9. ábra: Véménd Község elhelyezkedése	31
10. ábra: Iskolába járás módjának megoszlása a megkérdezett diákok körében (fő)	32
11. ábra: A megkérdezett diákok gondolatai Véménd kapcsán - szófelhő	32
12. ábra: Szófelhő azokból a gondolatokból, amit a diákok szeretnek Véménd Községben	33
13. ábra: Véménd Községet érintő tényezők értékelésének átlaga a diákok válaszai alapján	36
14. ábra: Továbbtanulási irányok a 8. osztályos tanulók körében (fő)	37
15. ábra: A nyolcadik osztályos tanulók megoszlása a települési döntéshozatalba való bevonásuk megítélése alapján	39
16. ábra: Véméendi Általános Iskola diákjainak száma, 2012-2025 (fő)	43
17. ábra: Kitöltők megoszlása nemek szerint (%)	47
18. ábra: A kérdőív kitöltőinek helyben lakási idő szerinti megoszlása (%)	47
19. ábra: A válaszadó lakosok településhez társított kulcsszavai – szófelhő	48
20. ábra: Véménd egyes közösségi és infrastrukturális tényezőinek átlagos értékelése a válaszadók alapján	49
21. ábra: A leginkább fejlesztendő területek megoszlása Véménden a válaszadók alapján (%)	50
22. ábra: A helyi közösségi szervezetekben való részvétel aránya Véménden, a válaszadók körében (%)	53

Táblázatjegyzék

1. táblázat: Véménd SWOT analízise a nyolcadikos diákok alapján, 2025	44
---	----

7. MELLÉKLETEK

1. melléklet: Lakossági kérdőív

Kedves Kitöltő!

Csongrádi Lili vagyok, jelenleg a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem hallgatója. A diplomadolgozatomhoz kérem a segítségét, melynek témája: A település- és vidékfejlesztés lehetőségei Véménd Községben. Úgy gondolom, ebben a kérdésben a lakosok véleménye nélkülözhetetlen.

A kérdőív kitöltése nagyjából 10 percet vesz igénybe, és teljesen Anonim. Kérem, csak akkor töltsse ki, ha Véménden lakik.

A kérdőív kitöltésével nagyban hozzájárulnak munkám sikerességéhez. Köszönöm a segítséget!

1. Mi az Ön neme?

- nő
- férfi

2. Kérem, jelölje be a legmagasabb iskolai végzettségét.

- kevesebb, mint 8 osztály
- általános iskola
- középfokú, érettségi nélkül
- középfokú, érettségivel
- középfokú, technikusi végzettséggel
- felsőoktatás
- egyéb, éspedig: _____

3. Mi a jelenlegi foglalkozása?

- vállalkozó
- alkalmazott
- munkanélküli
- GYES/GYED
- tanuló
- nyugdíjas
- egyéb, éspedig: _____

4. Mióta él a településen?

- kevesebb, mint 5 éve
- 5-10 éve
- 10-20 éve 20-30 éve
- több, mint 30 éve

5. Ide/itt született, vagy beköltözött?

- itt/ide születtem (kérem, ugorjon a 7. kérdésre)
- ide költöztem

6. Ha ide költözött, kérem írja le, hogy mi volt az

oka: _____

7. Kérem írja le az első 3 szót, ami először jut eszébe Véménd Községről.

8. Kérem írja le mit szeret itt, mik az erősségei Véménd Községnek (3 szó).

9. Mit gondol mik tartoznak Véménd Község gyengeségei közé, mi az, amit kevésbé szeret a településen (3 szó)?

10. Kérem értékelje az alábbi tényezőket a településen 1-4 skálán (ahol 1=nagyon nem jó....4=nagyon jó). Ha valamit nem tud megítélni (mert pl. nincs óvodás korú gyereke), akkor azt is jelezze.

	1	2	3	4	Nem tudom megítélni
Munkalehetőség helyben					
Munkalehetőség a környéken					
Tömegközlekedési lehetőségek					
Település tisztasága					
Internet-lefedettség a településen					
Nyilvános Wi-Fi a községben					
Életminőség/életszínvonal általában Véménden					
Szórakozási/szabadidő eltöltési lehetőségek Véménden					
Programok/rendezvények gyakorisága a községben					
Település rendezettsége					
Sportolási lehetőségek					
Iskola/óvoda állapota					
Iskola/óvoda színvonala					
Hagyományörzés a településen					
Közösségek/csoportok összetartása					
Emberek egymáshoz való viszonya a településen					
A település fejlődési tendenciája					
Véménd Község fejlődésének üteme					
A település vezetése/irányítása					
A település infrastrukturális állapota					
Véménd Község gazdasági állapota					
Közbiztonság a településen					
Egészségügyi ellátás a településen					
Járdák/utak állapota Véménden					

11. Mi a 3 legfontosabban fejlesztendő dolog Véménd Községben?

12. Miben látja a település jövőjét?

Turizmus

Mezőgazdaság

Könnyűipar

Élelmiszergazdaság

Erdészet egyéb: _____

13. Sorolja fel az elmúlt 5-10 év legfontosabb fejlesztéseit

Véménden: _____

14. Folytat-e Ön bármilyen mezőgazdasági (növénytermesztés vagy állattartás) tevékenységet?

nem

igen, de csak otthon (háztáji)

otthon (háztáji) és különálló formában is

otthon (háztáji) nem, de különálló formában igen

15. Ha foglalkozik növénytermesztéssel (akár zöldség, gyümölcs), akkor mekkora területen gazdálkodik? A méretet és a mértékegységet (pl. m², négyszögöl, hektár stb.) is írja le. Ha nem termel, kérem írjon 0-t, és ugorjon a 17. kérdésre

16. Kérem sorolja fel a 3 legfontosabb terményét (akár háztáji, akár külön formában termeli).

17. Ha foglalkozik állattartással, akkor kérem a legfontosabb 3-at írja be. Ha nem tart, akkor hagyja üresen.

18. Hogyan vonják be Önt a helyi fejlesztésekbe, tervezésbe?

- kérdőív
- lakossági fórum
- közmeghallgatás
- ötletláda
- képviselő felkeresi/megkérdezi
- nem vannak be
- egyéb: _____

19. Honnan értesülnek leginkább a település különböző fejlesztéseiről? Kérem, a legjellemzőbbet jelölje.

- ismerősöktől
- helyi újságból
- közösségi médiából
- település honlapja
- egyéb, éspedig:.....

20. Tagja-e bármilyen helyi szervezetnek?

- igen
- nem (ha ezt jelöli, utána ugorjon a 22. kérdésre)

21. Ha igen, melyiknek?

- Véméendi Német Nemzetiségi Tánccsoport
- Véméendi Fúvószenekar

- Véméndért Egyesület
- Véméendi Sportegyesület
- Véméendi Polgárör Egyesület
- egyéb: _____

22. A jövőben is a településen tervezi az életét?

- igen (ha ezt jelöli, utána ugorjon a 24. kérdésre)
- nem

23. Ha nem, akkor miért nem? Kérem röviden indokolja.

24. Ha bármilyen javaslata/észrevétele van a témával kapcsolatban, kérem írja ide:

2. melléklet: Általános iskolás kérdőív

Szia! Csongrádi Lili vagyok, jelenleg a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem hallgatója. A diplomadolgozatomhoz kérem a segítségedet. A diplomadolgozatom témája: A település- és vidékfejlesztés lehetőségei Véménd Községben. Ennek kapcsán különösen kíváncsi vagyok a fiatalok, így a Te véleményedre is. A kérdőív kitöltésével nagyban hozzájárulsz a dolgozatom sikerességéhez (hátha egyszer Neked is kell majd ilyet készítened). Ha nem Véménden élsz, kérlek akkor is segíts, mit gondolsz a településről, illetve a fiatalok helyzetéről általában, és hogy mik a jövőbeli terveid. A kérdőív teljesen anonim, tehát a nevedet nem kell feltüntetni a papíron! Köszönöm a segítségedet!

1. Mi a nemed?

fiú

lány

2. Melyik településen élsz?

3. Mivel jársz iskolába?

4. 3 szóban írd le, hogy mi jut eszedbe először, ha Véméndre gondolsz.

5. Sorolj fel 3 dolgot, ami tetszik/amit szeretsz Véménden.

6. Sorolj fel 3 dolgot, ami hátrány, amit nem szeretsz Véménden.

7. Ha megtehetnéd, akkor mi az a 3 dolog, amit megváltoztatnál/fejlesztenél Véménden?

8. Adj osztályzatot az alábbi lehetőségekre Véménd Községben (1 = nem jó/elégtelen.....5 = nagyon jó/jeles). X-el jelöld a megfelelő értéket. Ha nem Véménden élsz, kérlek akkor is próbáld meg az értékelést, persze ha valamit nem tudsz megítélni, akkor azt is bejelölheted.

	1	2	3	4	Nem tudom megítélni
Munkalehetőségek helyben					
Munkalehetőség a környéken					
Tömegközlekedési lehetőségek					
Település tisztasága					
Internet-lefedettség a településen					
Nyilvános Wi-Fi a településen					
Életminőség/életszínvonal általában Véménden					
Szórakozási/szabadidő eltöltési lehetőségek Véménden					
Programok/rendezvények gyakorisága Véménden					
Település rendezettsége					
Sportolási lehetőségek					
Iskola állapota					
Hagyományörzés a településen					
Közösség/a falu összetartása, az emberek egymással való viszonya Véménden					

9. Későbbiekben elköltöznél Véméndről? (ezt csak akkor töltsd ki, ha Véménden élsz)

igen

nem

Kérlek, indokold a válaszod!

10. Az általános iskola után szeretnél-e továbbtanulni?

igen

nem (ha ezt jelölöd, ugorj a 14. kérdésre)

11. Ha igen, akkor milyen jellegű intézményben szeretnél továbbtanulni?

- gimnázium
- szakgimnázium
- szakközépiskola
- szakképző iskola
- technikum
- esetleg egyéb, éspedig: _____

12. Melyik településen szeretnél továbbtanulni?

13. A középiskola után mit szeretnél leginkább csinálni (csak egyet jelölj)?

- még nem tudom
- egyetemre menni
- egyetemre menni külföldön
- dolgozni
- dolgozni, de külföldön
- külföldre költözni végleg (ha ezt jelölöd, ugorj a 18. kérdésre)
- egyéb: _____

14. Tervezel-e az életed során hosszabb időre külföldre költözni?

- igen
- nem (ugrás a 18. kérdésre)

15. Ha igen, akkor nagyjából mennyi időt tervezel külföldön tölteni?

- kevesebb, mint 1 év
- 1-2 év
- 2-5 év
- 5-10 év
- 10 évnél többet

16. Ha igen, mit tervezel külföldön csinálni?

17. Ha a jövőben majd külföldre mész, akkor vissza fogsz-e költözni szerinted Magyarországra?

igen

nem

18. Mi motiválna jobban arra, hogy a saját, mostani településeden élj? Mi kéne hozzá? Írj le mindent, ami eszedbe jut.

19. Hogy érzed, bevonnak-e titeket, fiatalokat a mostani lakóhelyed életébe, fejlesztésébe? Számít a véleményed?

nem érdekel, hogy bevonnak-e (ugrás a 22. kérdésre)

sokszor kíváncsiak a véleményemre, sokszor bevonnak a lakóhelyem életébe

bizonyos dolgokban igen, de csak ritkán

egyáltalán nem kíváncsiak a véleményemre

20. Írd le, hogy eddig milyen témákban, kérdésekben kérték ki a véleményed, ami a saját településedet érinti.

21. Figyelemmel kíséred egyébként a saját településed fejlődését?

Igen, mindig

Esetenként, elég ritkán

Egyáltalán nem

22. Hogyan veszel részt a közösség életében? Milyen közösségi programokon veszel részt? Milyen minőségben, mi a szerepvállalásod? Írj le mindent, ami eszedbe jut. Ha sehogy, akkor kérlek azt írd ide.

23. Ha van bármilyen fontos megjegyzésed, hozzáfűzni valód a témához, kérlek írd ide. Ha nincs, akkor csak hagyd üresen. Nagyon köszönöm, hogy segítettél. Ha érdekel majd az eredmény, szólj Nekem, vagy a Tanárodnak. Szép napot!

3. melléklet: Iskolaigazgatói interjú kérdésvázlata

1. Jellemezze röviden a települést (SWOT), és a fejlődési tendenciáit.
2. Hogyan érzik magukat a fiatalok a településen?
3. Hogyan látja a fiatalok jövőjét? (általánosan)
4. Hogyan látja a fiatalok jövőjét a településen?
5. Mi az általános tendencia/forgatókönyv az iskola elvégzése után (Hányan tanulnak tovább általános iskola után? Jellemzően merre tanulnak tovább? stb.)?
6. Mennyire általános a település elhagyása a fiatalok közt? Mik a fő motivációi az elmenőknek/maradóknak? Visszajönnek-e a fiatalok a településre, akik elmennek? Ha igen, miért?
7. A diákok céljai/álmai mennyire változtak meg az elmúlt 10 évben?
8. Hátránnyal indulnak-e a középiskolában a fiatalok, azért, mert kisebb településről származnak?
9. Hogyan alakul az iskola tanulóinak nemzetisége?
10. Az elmúlt években számottevően változott-e az iskola etnikai összetétele? Mennyire befolyásoló ez?
11. A település vezetése mennyire számít a tanárok vagy diákok véleményére olyan dolgokban, ami érinti őket? A település vezetése mennyire segítőkész az iskolával?
12. Milyen módon tudja a település a fiatalokat bevonni a települést érintő dolgokba. Mik a módszerek (ha vannak), illetve milyen területen lehet/kellene rájuk számítani?
13. Van-e bármilyen ifjúsági stratégiája a településnek. Ha igen, mik a főbb pontjai? Ha nincs, miért nincs? Szükség volna-e rá? Mik lennének a főbb feladatok?
14. Milyen módon lehetne motiválni/segíteni a fiatalokat a jövőben? Maradás+általában
15. Bármilyen megjegyzés, hozzáfűzni való?

4. melléklet: Polgármesteri interjú kérdésvázlata

1. Hogyan értékelné Véménd gazdasági és társadalmi helyzetét, tendenciáit (elmúlt 5-10 év minimum)? Foglalja össze kérem egy rövid SWOT elemzésbe!
2. Milyenek látja a mezőgazdaság szerepét a településen (háztartások szintjén, illetve a helyi gazdaságban)?
3. Milyen eredményeket értek el az elmúlt években a település fejlesztése terén? Milyen forrásból valósultak meg ezek?
4. Milyen hatással voltak a vidékfejlesztési támogatások a község életére és infrastruktúrájára? Kérem ossza meg az ezzel kapcsolatos jó/rossz tapasztalatokat!
5. Milyennek látja az agrártámogatások szerepét konkrétan a településen?
6. Kérem, röviden jellemezze a település közösségét (állapota, kohéziója, szerepe, aktivitása stb.)! Milyen szerepet játszanak a közösségi események és kulturális programok Véménd életében?
7. Mi a helyzet a helyi fiatalokkal? Hogyan látja Őket a közösségen belül? Mik az alapvető tendenciák és motivációik? Hogyan ösztönzik a fiatalokat arra, hogy részt vegyenek a község közösségi életében?
8. Melyek a község jövőbeli tervei a gazdasági fejlődés és a munkahelyteremtés terén? Van-e kitüntetett ágazat/irány?
9. Van-e konkrét terv a fiatalok és családok helyben tartására, illetve a település vonzerejének növelésére?
10. Hogyan látja Véménd helyzetét/jövőjét Baranya megye, illetve a régió (vidékfejlesztési) stratégiájában?

Nyilatkozatok

MATE Szervezeti és Működési Szabályzat

III. Hallgatói Követelményrendszer

III.1. Tanulmányi és Vizsgaszabályzat

6.13. sz. függelék: A MATE egységes szakdolgozat / diplomadolgozat / záródolgozat / portfólió készítési útmutatója

4.2. sz. melléklete: Nyilatkozat a záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről (módosítva: 2025. október 16.)

NYILATKOZAT

a záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió¹ nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve: Csibi-Csongrádi Lili
A Hallgató Neptun kódja: EO7O8L
A dolgozat címe: A település- és vidékfejlesztés lehetőségei Véménd Községben
A megjelenés éve: 2025
A konzulens intézetének neve: Vidékfejlesztés és Fenntartható Gazdasági Intézet
A konzulens tanszékének a neve: Vidék- és Területfejlesztési Tanszék

Kijelentem, hogy az általam benyújtott záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió² egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem. Továbbá kijelentem, hogy a dolgozat elkészítése során alkalmazott mesterséges intelligencia-eszközök (pl. szöveggenerálás, nyelvi javítás, fordítás, adatelemzés) használata nem helyettesítette a saját kutatási és alkotói munkámat, azok alkalmazását a források között vagy a módszertani részben feltüntettem, és a szakmai-etikai elvárásoknak megfelelően jártam el.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlant állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkor szellemi tulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védést követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelte után nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem könyvtári repozitori rendszerében.

Kelt: Budapest, 2025 év november hó 3 nap

Hallgató aláírása

¹ A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.

² A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.

NYILATKOZAT

Csibi-Csongrádi Lili (hallgató Neptun azonosítója: EO7O8L) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy *A település- és vidékfejlesztés lehetőségei Véménd községben* c. diplomadolgozatot áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A diplomadolgozatot a záróvizsgán történő védelemre javaslom / nem javaslom¹.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem^{*2}

Kelt: 2025. év 11. hó 03. nap

belső konzulens

¹ A megfelelő aláhúzendő.

² A megfelelő aláhúzendő.

**Hallgatók, doktoranduszok nyilatkozata mesterséges intelligencia (MI)
alkalmazásáról**

1. Általános adatok

Hallgató neve:	Csibi-Csongrádi Lili
Neptun-kódja:	EO708L
Képzési szint (a megfelelőt jelölje X-szel):	☐ BSc/BA ☒ MSc/MA ☐ Doktori (PhD) ☐ Egyéb:
Tantárgy neve/kódja*:	Regionális és környezeti gazdaságtan MSc
A munka címe:	A település- és vidékfejlesztés lehetőségei Véménd Községben

* doktori értekezés esetén nem kitöltendő

2. Nyilatkozat az MI használatáról

Alulírott, etikai felelősségem teljes tudatában az alábbi nyilatkozatot teszem:

(Kérjük, válasszon egyet az alábbi lehetőségek közül!)

- A) Nem alkalmaztam mesterséges intelligencia rendszert vagy szolgáltatást.
(Amennyiben ezt jelölte, a további táblázatok kitöltése nem szükséges.)
- B) Alkalmaztam mesterséges intelligencia rendszert vagy szolgáltatást.
(Kérjük, töltsse ki a vonatkozó táblázatokat!)

3. A mesterséges intelligencia használatának részletezése

I. TÁBLÁZAT: Asszisztensi vagy kisebb mértékű felhasználás (pl. fordítás, nyelvi korrektúra, ötletelés stb.)

(Ezen felhasználások esetében a konkrét promptok és válaszok csatolása nem szükséges.)

A felhasználás célja	Alkalmazott MI-eszköz neve és verziója	Érintett rész (ha nem a szöveg egészére vonatkozik)
Ötletelés	Chatgpt	Szakirodalmi áttekintés
Ötletelés/Adatgyűjtés	Chatgpt	A terület- és vidékfejlesztés rövid elméleti háttere
Ötletelés/Adatgyűjtés	Chatgpt	A mezőgazdaság és a vidékfejlesztés kapcsolata
Ötletelés/Adatgyűjtés	Chatgpt	Településfejlesztés
Ötletelés/Adatgyűjtés	Chatgpt	Helyi gazdaságfejlesztés

II. TÁBLÁZAT: Jelentős tartalmi hozzájárulás (pl. egy teljes ábra vagy egy hosszabb szövegrész generálása)

(Ezekben az esetekben a felhasznált kulcsfontosságú promptok és az MI által adott nyers válaszok dokumentálása és a munka mellékletében való csatolása szükséges.)

A felhasználás célja	Alkalmazott eszköz verziója, elérhetősége	MI-neve,	Az érintett fejezet / ábra / táblázat pontos sorszáma	A prompt-naplót tartalmazó melléklet bejegyzésének sorszáma

3/A. Oktató által előírt kiegészítő szabályok (ha vannak)

Amennyiben az adott tantárgy oktatója vagy témavezetője az MI-eszközök használatára vonatkozóan külön szabályokat vagy elvárásokat határozott meg, kérjük, az alábbi mezőben foglalja össze ezeket:

Pl. az MI használatának tilalma bizonyos feladattípusokra; csak konkrét eszköz használata engedélyezett; eltérő hivatkozási elvárások; dokumentációs forma stb.

Oktató vagy témavezető által előírt szabályok:

.....
.....
.....
.....

4. Minden hallgatóra vonatkozó nyilatkozat:

Kijelentem, hogy az MI által esetlegesen generált tartalmakat minden esetben kritikailag felülvizsgáltam, szerkesztettem és a munkába illesztettem. A leadott munka minden eleméért, annak eredetiségeért és tudományos helytállóságáért teljes körű felelősséget vállalok. Tudomásul veszem, hogy a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem a benyújtott munkát mesterséges intelligencia detektorral ellenőrizheti, és eljárást kezdeményezhet, amennyiben a nyilatkozatom valótlan vagy hiányos.

Kelt: Budapest, 2025. november hó 3 nap

.....

Hallgató aláírása

.....

Konzulens/Témavezető aláírása